

НАВОИЙ КОН-МЕТАЛЛУРГИЯ
КОМБИНАТИ КУТУБХОНАСИДАН

НКМК:

Ю К С А Л И Ш

ва янгиланишлар даври

Қувондиқ Санақуловнинг 2021 йилда марказий ва
маҳаллий газеталарида эълон қилинган мақолалари,
байрам табриклари ҳамда турли тадбирлардаги
маърузалари

НКМК КУТУБХОНАСИДАН

Қувондиқ САНАҚУЛОВ

**НКМК:
ЮКСАЛИШ ВА
ЯНГИЛАНИШЛАР ДАВРИ**

Навоий
2022

НКМК: Юксалиш ва янгиланишлар даври/
(маърузалар, мақолалар), 2022. – 125 б.

Нашрга тайёрловчилар:

Холмамат Раупов, Азамат Зарипов, Фаррух Норқулов.

Бугун Янги Ўзбекистон дунёга юз тутмоқда. Юртимизнинг иқтисодий ривожланиш одимлари эришаётган ютуқларини халқаро ҳамжамият эътироф этмоқда.

Барча соҳаларда амалга оширилаётган ислохотлар замирида ижтимоий соҳани юксалтириш орқали одамларни ҳаётдан рози қилишдек мақсад мужассамдир.

Ўзбекистоннинг иқтисодий тараққиётида Навоий кон-металлургия комбинати алоҳида муҳим ўрин тутади. Янги Ўзбекистонда олиб борилаётган ислохотларнинг натижаларини Навоий кон-металлургия комбинати мисолида яққол кўриш мумкин. Комбинат жамоаси сўнгги йилларда катта довлонларни забт этмоқда.

Мазкур рисолада НКМК бош директори Қувондиқ Санақуловнинг 2021 йилда марказий ва маҳаллий газеталарда эълон қилинган мақолалари, байрам табриклари ҳамда турли тадбирлардаги маърузалари ўрин олган.

Рисола соҳа мутахассислари ва комбинатнинг бугунги тараққиёт йўли ҳамда истиқболи билан қизиқувчи китобхонларга мўлжалланган.

ВАҚТ – БУ ИМКОНИЯТЛАР КАЛИТИДИР

Ҳаётни севсанг, вақтни бой берма, чунки вақтдан ҳаёт яралади, деган экан файласуфлардан бири. Инсон учун энг қимматли нарсa вақт ва бу айни ҳақиқатдир. Йўқотилган ҳар қандай нарсани, масалан бойлик, амал ёки уй-жойни топиш мумкин, лекин ўтган вақтни топиш ёки орқага қайтаришнинг иложи йўқ. Шундай экан, вақтнинг ҳар бир дақиқасидан унумли фойдаланмоғимиз лозим.

Инсон ўз кучи, имкониятларига ишониб, орзуларига етиш йўлларини излаб яшайди. Бунинг учун унга маълум вақт керак, вақт эса ҳар доим етишмайди. Ёшларда орзуларини рўёбга чиқариш, уларга тезроқ эришиш учун имкониятлар бор. Лекин бу интилишлар самарали бўлмаса, вақт ўтгани сезилмай қолади, кунлар кетидан кунлар, ойлар кетидан ойлар ўтади. Шу тариқа баъзилар ёши бир жойга боргач, умрим бесамар, изсиз ўтди, деган афсус-надомат чекадилар.

Глобаллашув дунёни ўзгартирмоқда. Янги-янги кашфиётлар инсоннинг яшаш тарзига ҳам ижобий, ҳам салбий таъсир кўрсатмоқда. Ким ўз устида ишламаса, ҳаётдан орқада қолмоқда ва бу ўз навбатида вақтнинг бекорга йўқолишига олиб келаяпти.

Вақт тушунчасини талабалар ҳаёти, амалий фаолиятининг хронометражи тарзида талқин қилиб кўрайлик. У бир кунда, ҳафтада қандай ишлар билан шуғулланади, уларга қанча вақт сарфлайди? Бунинг уйқу, эрталабки жисмоний тарбия машқлари, нонушта, йўл, дарсга қатнашиш, тушлик, кечки овқатланиш, ота-она ва оиланинг бошқа аъзолари билан мулоқот, дарс тайёрлаш, уй ишлари, китоб, газета ва журналлар ўқиш,

спорт билан шуғулланиш, жамоат ишлари, кино, театр, концерт, музейларга бориш, телевизор кўриш, интернетдан фойдаланиш, дўстлар билан учрашиш, бозор ва ҳоказоларга қанча вақт сарфлаши, қачон ва қандай дам олиш орқали аниқлаш мумкин. Бу муаммонинг тўла ечими бўлмасада, ҳар ҳолда ёшларнинг вақтдан унумли фойдаланиши ҳақида муайян тасаввур уйғотади. Бугунги кунда ўз соҳасида катта ютуқларга эришган таниқли инсонлар ҳаёти ва фаолияти таҳлиллари, улар муваффақиятининг асосий калитларидан бири – бу вақтни тўғри тақсимлай олганликларида эканлигини кўрсатмоқда. Дунёнинг катта муваффақиятга эришган ишбилармонлари ўз вақтини келажакда уларга фойда келтирадиган илм-фаннинг энг сўнгги ютуқларини ўрганишга сарфлашади, фаолиятини янада кенгайтиришга кафолат бўла оладиган барча янгиликларга сармоя тикишади. Муваффақиятлар дарҳол сезилмаслиги мумкин, узоқ муддатли сармоялар самараси ўлароқ, охир-оқибат, мисли кўрилмаган чўққиларни забт этишади.

Олимларнинг илмий изланишлари натижасида тўғри тақсимланган вақт катта даромад (даромад деб эришилган ютуқлар, натижалар назарда тутилмоқда) келтиради. Шундан келиб чиққан ҳолда, уни даромадли вақт деб атаб ва ҳар куни самарасиз ўтаётган умрни – вақтни оддий вақт деб белгиласак, жадвалда кўрсатилганидек, вақтимизни қандай сарфлашимизга қараб ишда қандай натижаларга эришишимизни яққол кўрсатиб берса бўлади.

Қадимги Рим файласуфи Сенека айтганидек, бу дунёда вақтдан ташқари бошқа ҳеч нарса бизники эмас, фақат вақт бизники. Ушбу вақтни ҳаётий мақсадга сарфлай олишдан мураккаб, машаққатли, аммо олижаноб машғулот йўқ.

Ривожланиш, олимларнинг фикрича, инсон вақтини тежаб олдинга интилиши демакдир. Бунинг учун у ғилдиракни ўйлаб топди, сўнг аравани, ундан кейин автомобиль, поезд ва самолётни яратди. Мактуб ўрнига телеграмма ва телефон, театр ўрнига телевизорни кашф этди. Компьютерлар, замонавий савдо марказлари, турли электр жиҳозлари – буларнинг ҳаммаси инсон вақтини тежашга қаратилган.

Шунга қарамай, одамлар ҳамон вақт етишмаслигидан нолийди. Дўстлар, қариндошлар билан дийдорлашишга фурсат топилмайди. Кузги баргларнинг шитирлаб тушишини ва кўкламда беғубор осмонни кузатиб завқ олиш, туғишганлари ҳолидан хабар олиш, вақти-вақтида ўтганлар қабрини зиёрат қилиб, абадий макон тўғрисида ўй суришга вақт йўқ. Мактаб ўқувчисию талаба, ўрта ёшлию кексалар, ишчию ишсизда вақт йўқ. Вақт қаергадир кетяпти, у билан бирга умр ҳам дарё мисоли ўтмоқда. Соатлар ва дақиқалар йўқотилмоқда. Вақт икки минг йил аввал қандай бўлса, худди шундай давом этмоқда. Аллома Сенека, ҳаётимизнинг кўп қисмини хатолар ва ахлоқона ишларга сарфлаймиз, муҳим даврлар ҳаракатсизликда ўтади, ҳаётимизда деярли кераксиз бўлган ишлар билан шуғулланамиз, деб таъкидлаганида ҳақ эди.

Албатта, ўтган икки минг йилда вақт тўғрисида кўплаб тадқиқотлар олиб борилди ва унинг янги-янги қирралари очилди. Бўш вақт, физик вақт, космик вақт ва бошқалар, вақтни тежаш ва ундан тўғри фойдаланиш тўғрисида илмий-тадқиқот ишлари эълон қилинди. Улар натижасидан маълумки, вақтни орқага қайтариб, қаергадир асраб, олиб қўйиб бўлмайди, керак пайти олиб бўлмайди.

Муваффақиятларга эришган машҳур инсонларнинг ўрнак олса арзигулик ўзига хос тартиблари бўл-

ган. Шу ўринда ёшларимиз учун ҳаёт йўлида фойда келтириши мумкин бўлган ва синовдан ўтган муҳим тавсияларни санаб ўтиш жоиз.

Биринчиси, кундалик тутиш. Жаҳонга машҳур ва ўз соҳасида катта муваффақиятларга эришган Лев Толстой, Бенжамин Франклин, Стив Жобс, Отто Шмидтлар шахсий кундалик юритишган. Бенжамин Франклин – сиёсий арбоб, дипломат, олим, ихтирочи. У ҳар тонгда ўзига-ўзи шундай савол берган: “Бугун қандай яхши иш қилишим керак?” Кечкурун эса ўз кунини “Бугун қандай яхши иш қила олдим?” деган савол билан тугаллаган. Стив Жобс кўзгу олдида туриб, “Агар бугунги кун ҳаётимдаги охириги куним бўлганида бажаришни режалаштирган ишларимни қилармидим?” дея қизиққан.

XX асрнинг менежмент масалалари бўйича энг машҳур олими Питер Друкер қарор қабул қилаётиб, бундан нималар кутаётганини ёзиб борган, бир неча ойдан кейин эса уларни амалдаги натижалар билан таққослаган. Альберт Эйнштейн ўзидан кейин 80 мингдан ортиқ саҳифали турли қўлёзмаларни қолдирган. АҚШнинг иккинчи президенти Жон Адамс бутун ҳаёти давомида кундалик тутган. Умри охирига бориб уларнинг сони 50 тага етган. Кундалик тутиб, фикрлар, режалар ва ҳаётдаги воқеалар ёзиб борилса, инсон янада эътиборли ва зийрак бўлиб боради, фикрлаш хусусияти ривожланади ва тўғри қарор қабул қилишни ўрганади.

Иккинчиси, танаффус қилиб, ухлаб олиш. “Мизғиб олиш учун бир ёки бир ярим соатлик уйқу маълумотни ўзлаштириш хусусиятига худди саккиз соатлик уйқу каби таъсир кўрсатади”, дея таъкидлайди уйқуни ўрганиш билан шуғулланувчи мутахассис Сара Медник. Олимларнинг тадқиқотларига кўра, ўқувчилар кун да-

вомида бир соатлик танаффус қилиб, ухлаб олса, кечки пайт назорат тестларини 30 фоизга яхши бажариши исботланган. Бу одат Альберт Эйнштейн, Томас Эдисон, Уинстон Черчилль, Жон Кеннеди, Рональд Рейган, Жон Рокфеллер ва бошқа кўплаб машҳур шахсларга хос бўлган. Масалан, Леонардо да Винчи уйқуни бир неча 10 дақиқаларга “майдалаб”, ярим фазали уйку режимини тажриба қилган. Наполеон Бонапарт ҳар бир жанг олдидан ухлаб олишни маъқул кўрган. Машҳур актёр Арнольд Шварцнеггернинг ҳар куни тушликдан кейин ухлаш одати бўлган. Замонавий илм-фан бу одатларнинг фойдасини тасдиқлайди. Танаффуслар нафақат самарадорликни оширади, балки ижодий фикрлаш салоҳиятини ҳам ривожлантиради. Эҳтимол, шунинг учун ҳам Салвадор Дали ва Эдгар Аллан По бу усулдан унумли фойдалангандир!?

Учинчиси, кунига камида 15 дақиқа пиёда юриш. Муваффақиятга эришган машҳур одамлар ўз кун тартибида, албатта, спорт билан шуғулланишга вақт ажратишган. Пиёда сайр ҳам ажойиб машқ бўлиши мумкинлигини тўла англаб етганлар. Чарльз Дарвин кунига икки маҳал сайр қилган, пешинга яқин ва соат 16:00 да. Бетховен тушликдан сўнг узоқ сайрга чиққан ва илҳоми келиб қолса, қоғозга муҳрлаш мақсадида ўзи билан бирга қалам ҳамда қоғоз олиб юрган. Чарльз Диккенс кунига 10 километрдан ортиқ пиёда юрган. Бу унинг ишга кўмилиб, толиқиб қолмаслигига ёрдам берган. Стив Жобснинг муҳим учрашувга тайёргарлик кўриш жараёнида пиёда сайр қилиш одати бўлган.

Фридрих Ницше “Фақат сайр вақтида келган ғояларгина қадрли бўлади”, деб ёзиб қолдирган. Узоқ сайрларнинг фойдасини яхши билган шахслар орасида Аристотель, Маҳатма Ганди, Жек Дорси, Тори Бёрч, Ҳовард Шульс, Оливер Сакс ва Уинстон Черчилль ном-

ларини келтириш мумкин. Бу одатни ўзлаштириш керак. Олимлар сайрнинг кишини тетиклаштириши, мияни фаоллаштириши, ижодий салоҳиятни ошириши ва ҳатто умрни узайтиришини тасдиқлашади. Кунига 15 дақиқадан пиеда юрган 65 ёшдан катта кишиларда ўлим кўрсаткичи 22 фоиздан паст бўлган.

Тўртинчиси, кўп китоб ўқиш. Уинстон Черчилль кунига бир неча соат биографик, тарихий, иқтисодий ва фалсафага оид китобларни мутолаа қилган. Теодор Рузвельт банд кунлари биттадан ва ишдан бўш кунлари 2-3 тадан китоб ўқиган. Бугунги кунда дунёнинг энг бадавлат кишиларидан бири бўлган Билл Гейтс йилига 50 китоб мутолаа қилади. Сармоячи Уоррен Баффет эса 80 фоиз вақтини китоб ўқишга сарфлайди. Бу ўз билим даражасини оширишнинг тежамкор ва жуда самарали усулидир. Марк К്യубан кунига 3 соатдан ортиқ китоб ўқийди. Миллиардер Девид Рубенштейн ҳафтасига 6 тадан китоб ўқийди. Илон Маск ёшлигида кунига 2 тадан китоб ўқиган. “Дисней” компанияси бош директори бўлган Боб Айгер эса ҳар куни тонгги 4:30 да китоб ўқиш учун уйғонган. Ўқиш хотирани яхшилайдди, эмпатия даражасини оширади ва стресс даражасини камайтиради. Шу тариқа олдимизга қўйилган мақсадларимизга эришишга ёрдам беради.

Бешинчиси, тажриба қилишдан қўрқмаслик. Қандай муҳим фазилатлар эгаси бўлишимизга қарамай, ҳар биримиз хатога йўл қўямиз ва бунга ҳаққимиз бор. Уларни келгусида сизга фойдаси тегиши мумкин бўлган тажриба деб ҳисобланг. Муваффақият тўғридан-тўғри сиз томонингиздан ўтказилган тажрибалар сонига боғлиқ. Бир ютуқ барча муваффақиятсиз уринишларингизни “ювиб кетади”. Томас Эдисон ишқорли аккумуляторни ихтиро қилгунга қадар 50 мингдан ортиқ муваффақиятсиз тажрибалар ўтказ-

ган. Мукаммал лампани яратиш учун эса 9 мингдан ортиқ муваффақиятсиз тажриба олиб боришига тўғри келган. Шундай бўлсада, умрининг охирига бориб Эдисон 1100 патентга эгалик қилган.

Тажрибадан келиб шуни таъкидлаб ўтиш жоизки, Навоий кон-металлургия комбинатида ҳам ҳар бир янги илмий ютуқларимизнинг замирида тажрибалар турибди. Жумладан, комбинат мутахассислари ва олимларимиз томонидан Учқудуқ конларидаги таркибида олтин бўлган, қайта ишланиши қийин сульфидли рудалардан олтин ажратиб олиш усули мавзусида олиб борилган илмий изланишлар жараёнида уч мингдан зиёд муваффақиятли ҳамда муваффақиятсиз тажрибалар ўтказилди. Натижада, биринчидан, Ўзбекистон Интеллектуал мулк агентлигидан патент олинди. Мазкур ихтиро БМТнинг Бутунжаҳон Интеллектуал мулк ташкилоти томонидан тан олиниб, олтин медаль билан тақдирланди. Иккинчидан, мазкур технология ишлаб чиқаришга жорий этилиши натижасида олтин олиш ҳажмининг сезиларли равишда ошишига олиб келди.

Файласуф ва шоир Ральф Уолдо Эмерсоннинг “Ҳаёт – бошидан охиригача тажриба. Тажриба қанча кўп бўлса, шунча яхши”, деган ажойиб ибораси бор. Кўзланган мақсадларга эришиш учун вақтни тўғри тақсимлаш керак. Агар уни келгусида ўзингизга фойда келтириши мумкин бўлган ишларга сарфласангиз, муваффақиятга эришиш эҳтимоли юқори бўлади, кутилган ҳамма ютуқлар кафолатланади. Ҳар бир нарсанинг ўз вақти бор, агар у вақт бой берилса, йўқотишлар кўпаяди. Шунинг учун ҳам доно халқимиз вақтга эътиборли бўлишни таъкидлаб, ҳар бир ишнинг вақти бор, вақт билганнинг бахти ёр, деб бекорга айтмаган.

Ёшлик йилларида вақт бекорга ўтказилса, билим олиш фурсати ҳам бой берилади. Бугунги кунимиз эр-

тага тарихга айланади. Тарих зарварақларида эса ҳар бир инсоннинг ўз халқи учун қилган хизматлари, саводатли ишлари мангуга муҳрланади. Ҳозирги кунда Қизилқум бағридаги, табиатнинг инсонларга туҳфа этган бойликларини ўзлаштиришда комбинат кончилари ичида мангуликка дахлдор ишлар қилаётган ҳамкасбларимиз жуда ҳам кўп. Қадрли ёшлар, мақолада қайд этилган фикрлардан ўзингизга керакли хулосалар чиқариб, Яратган сизга инъом этган вақтдан унумли фойдаланишингизга ишонаман. Яна такрор айтаман: олтиндан қиммат вақтингизни қадрланг, асло беҳуда сарфламанг.

Қувондиқ САНАҚУЛОВ,

техника фанлари доктори, профессор.

"Маърифат" газетасининг 2021 йил 10 февралдаги 6-сони.

УЛКАН ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КЛАСТЕРИ

Коронавирус пандемияси жаҳон миқёсида глобал инқирозни вужудга келтирди. Тахминан тўрт миллиардга яқин инсон ўз уйига қамалиб қолди. Кичик ва ўрта бизнес сезиларли зарар кўраётган бўлса, жаҳоннинг йирик корпорациялари ишлаб чиқаришни қисқартирди. Бу миллионлаб одамларнинг ишсиз қолишига олиб келди.

Мамлакатимизда пандемиянинг иқтисодиёт тармоқларига салбий таъсирига барҳам бериш ва юмшатиш борасида аниқ чора-тадбирлар кўрилмоқда. Жумладан, Инқирозга қарши жамғарма ташкил этилиб, коронавирусга қарши курашиш, аҳоли ва корхоналарни қўллаб-қувватлаш билан боғлиқ тадбирларга бюджетдан 16 триллион сўмдан ортиқ маблағ йўналтирилди.

Кейинги таҳлиллар тармоқ ва ҳудудлар ўртасида ўзаро кооперация бўлмас экан, қўшилган қиймат занжирини ва янги индустриал тараққиётни тасаввур ҳам қилиб бўлмаслигини кўрсатяпти. Навоий кон-металлургия комбинати бош директори Қувондиқ САНАҚУЛОВ билан суҳбатимиз бу борада мавжуд имкониятларни ишга солиш, қўшилган қиймат яратиш қандай ўрин тутиши ҳақидаги мулоҳазалар билан бошланди.

– Пандемия давлатлар ва корхоналар ўртасидаги ўзаро иқтисодий алоқаларга ҳам ўзининг салбий таъсирини кўрсатмасдан қолмаяпти, – дейди Қувондиқ Санақулов. – Бундай вазиятда маҳаллийлаштириш ва саноат кооперациясига алоҳида эътибор берилиши, шубҳасиз, юксалишнинг яна бир стратегик йўли ҳисобланади.

Навоий кон-металлургия комбинати маҳаллий-

лаштирилган ва импорт ўрнини босувчи маҳсулотлар ишлаб чиқариш бўйича республиканинг энг йирик корхоналаридан биридир. 2020-2021 йилларга мўлжалланган маҳаллийлаштириш дастури комбинатда тайёр маҳсулотлар, бутловчи буюмлар ва материаллар ишлаб чиқариш ҳажмини 3,3 баробар кўпайтириш орқали импортни 76,2 миллион АҚШ долларига қисқартириш имконини беради. Президентимизнинг Олий Мажлисга Мурожаатномасида илгари сурилган ҳар бир ғоя, белгилаб берилган вазифалар инсон манфаати ва соҳалар ривожига қаратилгани билан аҳамиятли. Жумладан, 2021 йилда иккита янги гидрометаллургия заводини тўла ишга туширишимиз зарур.

Ушбу корхоналарни барпо этиш комбинатни 2026 йилгача ривожлантириш бўйича 2017 йилда давлатимиз раҳбари томонидан тасдиқланган дастурга киритилган эди. Ўтган вақт мобайнида 1,7 миллиард долларлик маблағ ўзлаштирилиб, 10 та иншоотни фойдаланишга топширдик. Бунинг натижасида комбинатда олтин ишлаб чиқариш ҳажми 10 фоиз, кумуш 45 фоиз ошди.

Кейинги пайтда жамоада илм-фан ютуқларини ишлаб чиқаришга интеграциялаш, инновацион лойиҳаларни кенг татбиқ этиш, техник тежамкор ечимларни, ноёб технологияларни амалиётга жорий этиш фаолиятимизнинг таркибий қисмига айланди. Бунинг натижасида нафақат маҳсулот таннархини пасайтиришга, балки юқори самарадорликка ҳам эришилмоқда. Бу эса, ўз навбатида, ресурсларни тежаш, маблағларни иқтисод қилиш имконини берапти. Мисол учун, 2020 йилда кўрилган чора-тадбирлар эвазига маҳсулотлар таннархини 784,5 миллиард сўмга ёки 6,5 фоиз камайтиришга эришилди.

Комбинат фаолиятида муҳим аҳамиятга эга бўлган

истиқболли лойиҳалардан бири – қиймати 247,6 миллион АҚШ доллари бўлган 7-гидрометаллургия заводи. 2020 йилда мазкур лойиҳа бўйича маъданни қайта ишлашга ихтисослашган 2 та ишлаб чиқариш блоки муддатидан анча олдин фойдаланишга топширилди. Завод қурилишида қўлланилаётган асосий технологик ускуналар чет элдан сотиб олинмасдан, ўзимизнинг машинасозлик корхонамизда ишлаб чиқарилиши туфайли 56 миллион долларга яқин маблағ тежаб қолинди.

Мазкур заводнинг устунлиги шундаки, унда таркибида олтин кам бўлган, олдин ишланган ва захирага чиқарилган маъданни энг мураккаб жараёнлар орқали, яъни кислотали ишқорда яна қайта ишлаб, маҳсулот олинади. Қайта ишлаш жараёнида фақат маҳаллий кимё маҳсулотлари ишлатилади, бу эса маҳсулот таннархини янада арзонлаштиради. Ушбу завод тўла қувват билан ишга туширилгандан сўнг йилига 15 миллион тонна техноген чиқиндини қайта ишлаш ва 7,5 тонна қўшимча олтин ишлаб чиқариш, муҳими, 1 200 га яқин янги иш ўрни яратиш имконини беради.

Муҳим лойиҳалардан яна бири – 5-гидрометаллургия заводини барпо этиш ишлари давом этяпти. Бугун бу ер чинакам ва жўшқин бунёдкорлик майдонига айланган. Тез орада унинг йилига 2 миллион тонна маъданни қайта ишлаш қувватига эга 1-ишлаб чиқариш блокни муддатидан олдин фойдаланишга топширишни ният қилганмиз.

Мазкур лойиҳанинг ўзига хослиги шундаки, заводда дунёда ўхшаши бўлмаган мутлақо янги, яъни кислородли-оҳакли оксидлаш асосида олтин ажратиб олиш технологияси қўлланилади. Ишлаб чиқариш жараёни тўлиқ автоматлаштирилади ва масофадан бош-

қарув тизими ўрнатилади.

“Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустақкамлаш йили” давлат дастурида иқтисодиётни ривожлантириш бўйича 113 та чора-тадбир белгиланган. Бунда энг катта эътибор янги иш ўринлари ташкил этишга қаратилган. Биргина гидрометаллургия заводининг тўлиқ ишлай бошлаши билан янги иш ўринлари сони 4,1 мингтага етади. Табиийки, инновацион технологиялар асосида ишлайдиган қувватларнинг аксар қисмини ёшлар бошқаради. Уларнинг изланиш-интилишлари туфайли ҳар йили 5 миллион тонна маъданни қайта ишлаш имконияти пайдо бўлади.

Бундан ташқари, “Ауминзо-Амантой” саноат майдонида замонавий ишчилар шаҳарчаси барпо этил-япти. Бир ярим минг кишига мўлжалланган мазкур шаҳарча ҳудудида ёш муҳандис-техник ходимлар учун турар жойлар, барча қулайликларга эга 14 та ётоқхона, тиббий пункт, дорихона, ошхона, спорт мажмуаси, кичик футбол майдончаси, автобус ва енгил машиналар учун тураргоҳлар фойдаланишга топширилди.

Умуман олганда, давр бошқа тармоқлар қатори кон-металлургия соҳасида ҳам кенг тафаккур ва чуқур билимга эга ёшлар сафини янада кенгайтиришни талаб этмоқда. Биз бу вазифани ижобий ҳал этиб боряпмиз. Комбинатнинг бугунги ютуқларида ёшларнинг ўрни катта бўлмоқда. Жамоамизнинг ўртача ёши 37 да. Раҳбар ва мутахассислар орасида 30 ёшгача бўлганларнинг улуши 32 фоизга тўғри келади. Комбинат раҳбарияти ҳеч иккиланмасдан йирик завод ва корхоналар бошқарувини иқтидорли, креатив фикрлайдиган, шижоатли ёшларга ишониб топширмоқда. Улардаги қатъият, билим ва ғайратни кўриб, ҳавасингиз келади!

– Комбинатда қўллаб-қувватлаш йили инвестициявий

лойиҳалар амалга оширилмоқда. Яқин вақтгача уларни жорий этиш учун зарур бўлган мураккаб техника ва ускуналарнинг кўп қисми четдан олиб келинади. Бунга катта миқдорда валюта сарфланган. Ҳозирги пайтда валютани тежаш борасида қандай лойиҳалар амалга ошириляпти ва улар қандай самара беряпти?

– Тажрибали мутахассисларимизнинг ноёб истеъдоди ва изланишлари туфайли кўплаб йўналишларда салмоқли натижаларга эришиляпти. Қарийб уч йил олдин ишга туширилган Тахиатош металл конструкциялар заводи бунинг яққол мисоли. Мазкур заводнинг йиллик қуввати бугунги кунда 35 миллиард сўмлик маррани ортда қолдирыпти. Хусусан, 5-гидрометаллургия заводининг инвестиция лойиҳаси учун 2,1х3 метр ўлчамли тўлиқ жиҳозланган шарли тегирмон, технологик сиғимли қориштиргич, бошоқли, ёйли, барабанли ва инерцияли майдалаш қурилмалари тайёрланди.

Завод мураккаб тизимли дастгоҳларни ҳам ишлаб чиқаради. Улар мамлакатимиз ички талабларини қондириш баробарида бошқа давлатларга экспорт қилинмоқда.

Комбинат ишлаб чиқаришни автоматлаштириш бошқармасининг кучи билан 7-гидрометаллургия заводида бу йўналишга доир ишларни тўлиқ бажариш режалаштирилган. Бунинг натижасида 300 минг АҚШ доллари миқдорида валюта иқтисод қилинади. Шунингдек, инвестиция дастури доирасида электр тақсимлаш ва бошқаришда фойдаланиладиган 800 дан ортиқ шкаф ҳамда импорт ўрнини босувчи бошқа янги турдаги маҳсулотлар ҳам ўзимизда тайёрланыпти.

Пандемия шароитида комбинат томонидан маҳаллий ишлаб чиқарувчиларга импорт ўрнини босувчи

100 дан ортиқ турдаги маҳсулот ва хизматлар таклиф этилиб, улар Электрон кооперацияси порталига жойлаштириб келиняпти. Бу борадаги ишларни янада кенгайтириш, биринчидан, валютани тежайди, иккинчидан, маҳсулот етказиб берувчиларнинг янгидан-янги маҳсулотларни ўзлаштиришига имкон яратади, учинчидан, янги инновацион ишланмалар жорий этилади, тўртинчидан, янги иш ўринлари ва даромад манбаи кўпаяди.

Ҳозирги кунда “Навоийазот” АЖда праестол флокулянти, “Carbide Imprex” МЧЖда ферроқотишмалар, “Ihlas Elektrik” МЧЖда графитланган электродлар, “Navpromlitmash” МЧЖда технологик ғалвирлар, “SDK Group And” ХКда филтрлаш элементларининг янги турларини маҳаллийлаштириш бўйича амалий ишлар қилинмоқда.

Комбинат экспорт салоҳиятини янада ошириш мақсадида мамлакатимиздаги ишлаб чиқариш корхоналарининг маҳсулотларимизга бўлган эҳтиёжини қондириш билан бирга, уларни хорижий корхоналарга етказиб бериш бўйича ҳам амалий ишлар давом этапти. Хитойнинг “ARMET International Limited” компанияси билан тузилган шартномага асосан, мустақам оқ чўяндан тайёрланган насосларнинг эҳтиёт қисмлари етказиб берилди. Шунингдек, Беларусь Республикасининг “Гомель станок узеллари заводи” АЖ билан 1М63 моделдаги дастгоҳ учун зарур маҳсулотлар жўнатиляпти.

- Комбинат эришаётган ютуқларнинг асосий омили нимада? Зеро, бу жараёнда ўзгарувчан бозор талаби ҳар бир корхонанинг инновацияларга асосланган ривожланиш стратегиясига эга бўлишини тақозо этади.

- Президентимиз фармони ва қарорига асосан,

комбинатнинг 2026 йилга қадар олтин ва уран каби қимматбаҳо металлларни қазиб олиш ва қайта ишлаш самарадорлигини ошириш, ишлаб чиқариш харажатларини камайтириш ҳамда экспорт ҳажмини кўпайтириш учун етарли шарт-шароит яратиш имконини берувчи инновацион ривожланиш дастури қабул қилинган. Ҳисоб-китобларга кўра, 105 та инновацион лойиҳани ўз ичига олган мазкур дастурнинг амалга оширилиши 1 триллион 267 миллиард сўм иқтисодий самара беради. Унда минерал захираларни баҳолашнинг замонавий усуллари, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иш жараёни хавфсизлигини ҳисобга олган ҳолда, қазиб олишнинг замонавий усуллари ва олтин ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш бўйича энг янги технологияларни жорий этиш кўзда тутилган. Машинасозлик ва металлургия соҳасида янги турдаги материаллар тайёрлашни ривожлантириш, шунингдек, технологик ускуналар ва эҳтиёт қисмларни маҳаллийлаштириш режалаштирилган.

Бу ишларни мувофиқлаштириш учун комбинатнинг Инновация маркази Ўзбекистон Фанлар академиясининг илмий-тадқиқот институтлари ва олий ўқув юртлари билан самарали ҳамкорлик қилмоқда. Жумладан, 2020 йилда комбинат билан Ядро физикаси, Ион-плазма ва лазер технологиялари институтлари, "O'zgeorangmetliti" ДУК, Тошкент давлат техника университети, Навоий давлат кончилик институти каби ҳамкорларимиз билан 41 та йўналишда илмий тадқиқотлар бажарилди. Уларни татбиқ этиш учун 30 миллиард 989 миллион сўмлик шартномалар имзоланди.

Сўнгги йилларда комбинатда қимматбаҳо металллар қазиб олиш ҳажмини ошириш мақсадида узоқ муддатга мўлжалланган стратегия асосида аниқ натижа

берадиган илмий-тадқиқот ва тажриба-конструкторлик ишлари йўлга қўйилмоқда, энергия ва ресурсларни тежайдиган технологиялар, янги ишлаб чиқариш қувватлари ишга тушириляпти. Илм-фан ютуқлари ва инновацион лойиҳаларни доимий равишда жорий этиш орқали ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш эришилаётган муваффақиятларимиз кафолати бўлади.

Комбинатимиз ўз соҳасининг етук билимдонлари бўлган илмий тадқиқотчи ва малакали муҳандис кадрларга эга. Корхонада меҳнат қилаётган 10 минг нафардан ортиқ олий маълумотли мутахассиснинг 8 нафари фан доктори ва 25 нафари фан номзодидир. Марказий илмий-тадқиқот лабораторияси, Марказий конструкторлик ва лойиҳалаштириш бюроси, Шимоллий кон бошқармасининг физик-кимёвий, 2 ва 3-гидрометаллургия заводларининг лабораторияларида илмий-тадқиқот ишлари олиб борилмоқда.

Комбинат мутахассисларининг кейинги йиллардаги муваффақиятли инновацион лойиҳаларидан бири 3-гидрометаллургия заводида сорбциялаш жараёни чиқиндиларини юқори самарали куйдириш технологиясига асосланган янги мажмуанинг ишга туширилиши бўлди. Бу технологиянинг жорий этилиши натижасида хомашёдан олтин ажратиб олиш даражаси 8 фоиз, қимматбаҳо металл ишлаб чиқариш 11 фоиз ошди. Аниқроқ айтганда, сульфидли маъданларни қайта ишлаш жараёнида чиқиндига чиқиб кетадиган металл миқдорини икки баравардан кўпроққа камайтиришга эришилди.

Бу муваффақият қандай юзага келди? Албатта, янги инновацион ёндашув эвазига. Мутахассисларимизнинг "Таркибида олтин бўлган, қайта ишланиши қийин сульфидли маъданлардан олтин ажратиб

олиш усули” мавзусидаги илмий изланишлари натижасида Ўзбекистон Интеллектуал мулк агентлигидан патент олинди. Мазкур ихтиро БМТнинг Жаҳон интеллектуал мулк ташкилоти томонидан тан олинди, олтин медаль билан тақдирланди. Бу технологик жараёни амалга оширадиган жиҳоз ва ускуналар учун “Engineering dobersek GmbH” компанияси мутахассислари билан биргаликда Германияда халқаро патент олинди. Мазкур технологиянинг 3-гидрометаллургия заводида татбиқ этилиши олтин ажратиб олиш ҳажмининг сезиларли даражада ошишига олиб келди.

– Ўзбекистон Президенти раислигида 2020 йилнинг 3 декабрь куни илм-фан ва инновацияни ривожлантириш борасида олий таълим муассасалари, илмий ташкилотлар, тармоқ ва ҳудудлар олдигаги устувор вазифалар муҳокамаси юзасидан ўтказилган видеоселектор йиғилишида Навоий кон-металлургия комбинатида йиғилиб қолган бир неча миллиард тонна техноген чиқиндини қайта ишлаб, қўшимча олтин, кумуш каби қимматбаҳо металллар олиш бўйича кўрсатмалар берилди. Бу вазифани бажариш борасида қандай ишлар қилиняпти?

– Бугунги кунда дунёда техноген чиқиндиларни қайта ишлаш муаммолари долзарб. Биринчидан, улар экологияга катта зарар етказди. Иккинчидан, хомашё камайиб бораётир. Учинчидан, хомашё таркибидаги қимматбаҳо металлларни тўлиқроқ ажратиб олиш қувватларни узоқ вақт банд этишга ёрдам беради. Мутахассисларимиз олимлар билан ҳамкорликда мазкур муаммолар ечими бўйича янги технологияларни яратишга муваффақ бўлди.

Уюмдан эритмага ўтказиш цехи ҳудудида ҳар тоннасида 0,6 грамм олтин бўлган 300 миллион тонна

дан кўпроқ техноген чиқинди тўпланиб қолган эди. Комбинат томонидан уларни қайта ишлаш бўйича дунё амалиётида бўлмаган, ноёб инвестицион лойиҳани амалга ошириш бошланди. Бу борада Россиянинг “Иргиредмет” илмий-тадқиқот институти билан ҳамкорликда технологик регламент ишлаб чиқилди. Инвестицион лойиҳага кўра, йилига 15 миллион тонна техноген чиқиндини қайта ишлаш қувватига эга 7-гидрометаллургия заводи барпо этилмоқда. 2020 йилда заводнинг муддатидан олдин ишга туширилган 4 та тегирмонида 10 миллион тонна маъдан қайта ишланди. 2021 йилда завод тўлиқ қувватга эришгандан сўнг йилига 7,5 тонна олтин олинади. Мазкур ҳудудда тўпланиб қолган чиқиндиларнинг 20 йил давомида қайта ишланиши натижасида қанча нодир металл олинишини ҳисоблаш қийин эмас. Бу оз эмас, кўп эмас – 150 тоннани ташкил этади!

Шунингдек, 1958 йилдан то 1991 йилгача Учқудуқ саноат ҳудудида уран конининг очик усулда ўзлаштирилиши оқибатида таркибида ана шундай маъдан бўлган 1 миллиард 400 миллион куб метр чиқинди уюмлари ҳосил бўлиб, у 237 минг квадрат метр майдонни эгаллаган эди. Бу муаммони ҳал этиш мақсадида мутахассисларимиз томонидан илмий тадқиқотлар қилинди. Чиқиндиларни қайта ишлаш ва ҳудуд экологик муҳитини яхшилаш мақсадида “Радиоактив кон ағдармаларини рекультивация қилиш усуллари” мавзусидаги тадқиқот ишига Ўзбекистон Интеллектуал мулк агентлигидан патент олинди. Натижада Шимолий кон бошқармаси геотехнологик конида таркибида уран мавжуд чиқиндиларни рекультивация қилиш участкаси ташкил этилди. Участка фойдаланишга топширилгандан буён 636 минг тонна чиқиндидан уран ажратиб олинди ва катта ҳудуд рекультивация қилинди. Бу жараён иқтисодий самара

бериши билан бир қаторда экологик муҳитнинг яхшиланишига имкон яратди.

Таркибида қимматбаҳо металллар бўлган рудаларни қазиб олиш ва қайта ишлаш ҳажмининг йилдан-йилга ошиб бориши, биринчи навбатда ишлаб чиқариш жараёнларига илм-фан ютуқлари ва янги инновацион ишланмаларнинг кенг жорий этилаётгани самарасидир. Бу – давр талаби. Комбинатнинг салоҳиятли жамоаси келгусида ҳам иқтисодий юксалиш омили бўлган шундай ишларни изчил давом эттиради.

– Пандемия даврида ва ундан кейин дунёда кўп нарса ўзгаради. Бу шароитда ҳар бир корхона замонавий иқтисодий усуллар орқали ривожланиши мумкин. Комбинатнинг тараққиёт тамойилларида қандай мақсадлар устувор ўрин тутати?

– Биринчидан, фан, инновацион ишланмалар ва технологияларни ишлаб чиқаришга кенг жорий этиш, иккинчидан, йирик корхоналар билан ҳамкорлик қиладиган маҳаллий ишлаб чиқарувчилар учун бизнес инновацияларга ўтишда талабларни кучайтириш орқали тадқиқотлар ва ишланмалар буюртмаларини шакллантириш, уларни бу соҳага кенг жалб этиш борасида институт, университетлар ва ишлаб чиқариш ўртасидаги ҳамкорлик алоқаларини ривожлантириш зарур. Юқори технологик билимга эга бўлган мутахассисларни тайёрлаш ҳам муҳим аҳамиятга эга.

Масалан, бугунги кунда комбинат дастуридаги лойиҳаларнинг ўртача маҳаллийлаштириш даражаси 60 фоизни ташкил этмоқда. Албатта, бу мавжуд ресурслардан самарали фойдаланаётганимизни билдиради. Аммо бу борадаги ишларимизни янада яхшилаш имкониятлари мавжуд. Бунинг учун импорт қилинаётган металл прокати ва листлар, чоксиз қувурлар, темир қотишмаларини “Ўз-

меткомбинат" АЖ, "Тошкент қувур заводи" АЖ ва "Тошкент металлургия заводи" ҚК, ион алмашинув смолаларини "Ўзкимёсаноат" АЖ таркибидаги корхоналар, ерости техникаси учун шиналарни "Birinchii Rezinatehnika zavodi" МЧЖ каби корхоналарда ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш орқали импорт ҳажмини янада камайтиришга эришиш мумкин.

Коронавирус бизни нимага ўргатди ва қандай сабоқ чиқардик? Ҳар қандай шароитда инновацион ишланмаларни жорий этиш, ўз ички имкониятларидан унумли фойдаланиш, импорт ўрнини босувчи маҳсулотларни маҳаллийлаштиришни янада кўпайтириш, энг муҳими, аҳил жамоа ва тажрибали муҳандис-техникларни мавжуд муаммоларни ҳал этишга сафарбар этиш орқали муваффақиятга эришиш мумкин.

Жамоамиз қўлга киритаётган ютуқларининг барчаси пандемия даврида синовлардан муваффақиятли ўтаётган янги Ўзбекистон иқтисодиётини мустаҳкамлашга қаратилган. Кенг қўламли чора-тадбирлар кўриш орқали пандемиядан кейинги даврга янгича ёндашувлар, янгича қарашлар билан кириб борамиз. Зеро, комбинат ўзининг улкан салоҳияти билан келгусида ҳам янада кучли ва замонавийлашган, ўз соҳасида халқаро мавқеи юксалган корхона сифатида катта муваффақиятларни қўлга киритиш йўлидаги дадил қадамларини давом эттиради.

2020 йилда мамлакатимиз иқтисодиётини қўллаб-қувватлаш мақсадида қўшимча 3,1 триллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқаришга эришилди. Бунда илм-фан ва инновация ютуқларидан кенг фойдаланишни даврнинг ўзи тақозо этмоқда. Зеро, бу корхоналарнинг барқарор ишлашини таъминлаш ва янада ривожлантиришнинг жон томири ҳисобланади.

- Комбинат маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини

ошириш учун инновацион ютуқларни кенг жорий этиш йўлини танлаганига алоҳида урғу беряпсиз. Бунинг моҳияти чуқурроқ таҳлил этилса, қандай хулосалар келиб чиқади?

– Инновация бозор талабидан келиб чиққан ҳолда, жараёнлар ва маҳсулотларнинг сифатли ўсиш самарадорлигини таъминлаш учун жорий этилган янгиликдир. Комбинат замонавий техника ва технологиялар билан жиҳозланган корхоналари, илмий салоҳияти юқори бўлган йирик мажмуадир. Ноёблиги шундаки, унда қазилма бойликларни геологик қидириш, уларни қазиб олиш, қайта ишлаб, сифатли тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришгача бўлган жараёнлар амалга оширилади. Замонавий иқтисодий тилда айтадиган бўлсак, у саноат кластеридир. Комбинатнинг Инновация маркази ва илмий-тадқиқот лабораторияларида маъданларни қазиб олиш ва қайта ишлашнинг кўплаб йўналишлари бўйича илмий тадқиқотлар қилинмоқда.

Кейинги йилларда илмий тадқиқот натижалари ва инновацион ишланмаларни ишлаб чиқаришга самарали татбиқ этиш туфайли комбинатда барқарор ўсиш суръатлари таъминланяпти. Масалан, 2018 йилда комбинат корхоналарида илмий ишланмалар учун олинган 15 та патент 87 миллиард сўм, 2019 йилда 16 та патент 100 миллиард сўм иқтисодий самара берган бўлса, 2020 йилда 17 та патентдан олинadиган натижа 120 миллиард сўмга етди. Бу, ўз навбатида, янги ишланма ва ғояларни ишлаб чиқаришга татбиқ этиш орқали меҳнат унумдорлигини ошириш ва харажатларни камайтиришга олиб келяпти. Шу боис, комбинат томонидан кўплаб инновацион ишланмалар бўйича дунёнинг етакчи компаниялари ва юртимизнинг илмий-тадқиқот институтлари билан илмий ҳамкорлик ишларини йўлга қўйишга катта эътибор қаратилмоқда.

Бир сўз билан айтганда, режа ва вазифалар аниқ, мақсад ва марралар улкан. Босиб ўтаётган йўлимиз қанчалик масъулиятли ва машаққатли бўлмасин, албатта, юксак ишончни оқлаймиз.

Абдурауф ҚОРЖОВОВ суҳбатлашди.

"Янги Ўзбекистон" мухбири.

*"Янги Ўзбекистон" газетасининг 2021 йил 20 февралдаги
37-сон.*

ЭЪТИБОР ВА ЭЎТИРОМ ТИМСОЛИ

Муҳтарама опа-сингиллар!

Шундай қувончли кунларда кўпнинг кишилик меҳнат жамоамизда фидокорона меҳнат қилиб келаётган барча опа-сингилларимизни, фидойи хотин-қизларимизни, шонли комбинатимизнинг фахри бўлган меҳнат фахрийларини баҳор ва гўзаллик айёми бўлган 8 март – Халқаро хотин-қизлар куни байрами билан чин қалбимдан самимий табриклайман.

Зеро, ушбу байрамнинг айнан бетакрор баҳор фаслининг илк кунларида нишонланишида ўзига хос кенг маъно мужассам. Чунки, мунис аёлларимиз кўк-ламнинг тароватига хос меҳри ва муҳаббати билан ҳаётимизга янгиланиш ва яшариш, қалбимизга қувонч ва шодлик туйғуларини улашади. Шу боис ҳам баҳор ва аёл сўзлари бир-бирига нақадар ҳамоҳанг ва уйғундир.

Мустақиллик юртимиз хотин-қизлари орзу-мақсадларини рўёбга чиқариш, ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлаш борасида улкан имкониятларни яратди. Натижада хотин-қизларимиз қадр-қиммати, обрў-эътибори янада ошиб, аёлларимиз жамиятдан ўрнини топишга эришмоқда. Шак-шубҳасиз, бундай бахт фақат ва фақат бизнинг меҳрибон, оилапарвар, мўътабар инсонларга ярашади.

Шуни зўр қувонч билан таъкидлаш жоизки, муҳтарам Юртбошимиз Шавкат Мирзиёев раҳнамолигида хотин-қизларнинг ўрни ва нуфузини ошириш, хотин-қизларимиз меҳнатини қадрлаш, уй бекаси бўлиш опа-сингилларимизнинг оғирини енгил қилиш, гендер тенгликни таъминлаш йўлида олиб борилаётган оқилона сиёсат, юксак эътибор, яратиб берилаёт-

ган кенг имкониятлар ортидан жамиятда аёлларимиз ўзларининг муносиб ўринларига эга бўлиб бормоқда. Бу эътиборнинг барчаси ҳаётимиз гултожи ва сайқали бўлган, қадри баланд аёлларимизни улуғлаш йўлида амалга оширилаётган саъй-ҳаракатларнинг амалдаги ифодасидир. Чунки хотин-қизларимизга қанча эътибор кўрсатсак, уларнинг кўнглини кўтарсак, ҳеч шубҳасиз, оила кайфияти яхши бўлади.

Шундай экан, сиз, мўътабар ва меҳрибон оналаримиз, вафо ва садоқат тимсоли бўлган хотин-қизларимиз, хонадонларимиз файзи ва кўрки ҳисобланган дилбар аёлларимиз шаънига қалбимиздаги энг эзгу ниятларни изҳор этиш биз учун энг олий бахтдир. Чунки сизларнинг меҳнатингизни ҳеч нарса билан ўлчаб бўлмайди. Бир инсонни дунёга келтириш, оқ ювиб, оқ тараб улғайтириш, фарзандлар учун бутун меҳри ва умрини бағишлаб, камолотга етказиш сиз, жаннати инсонларга ярашади. Оила муқаддаслиги, турмушимиз фаровонлиги ҳам улкан шарафга лойиқ муҳтарама зотларга боғлиқдир. Ана шундай илоҳий қудрати билан аёлларимиз ҳаётимизга мазмун ва қувонч бағишлаб келаяпти.

Азиз ҳамкасблар!

Бугун комбинатимизнинг қайси бир бўлинмасини олманг, хотин-қизларимиз ишлаб чиқаришнинг барча жабҳаларида фидокорона меҳнат қилиб, комбинат ривожига ўзларининг беқиёс ҳиссаларини қўшиб, ўзларининг нималарга қодир эканликларини намоён этиб келаётганликлари барчамизни қувонтиради. Бундай фидойи ҳамкасбларимиз билан фахрланамиз ва барча ютуқларимизни Яратганнинг беқиёс мўъжизаси бўлган аёлларимиз иштирокисиз тасаввур эта олмаймиз. Шак-шубҳасиз, барча эришаётган ютуқларимизда бугун жонажон комбинатимизда фаолият олиб бора-

ётган 16 минг нафарга яқин хотин-қизларимизнинг ҳам ҳиссаси беқиёс ва буни алоҳида таъкидлашни истардим. Ишчи-ходимлар умумий сонининг чорак фоизини ташкил қиладиган хотин-қизларимиз ўз ақл-заковати, ташаббускорлиги ва ғайрат-шижоати билан барчамизни янги марра ва ютуқлар сари доимо руҳлантириб келмоқда.

Тан олиб айтиш керак, ўтган йилда бошимиздан кўп оғир синовларни ўтказдик. Лекин барчасини сабр-бардош, азму шижоат билан енгиб ўтишга эришдик. Мана шундай паллада ҳам комбинатимизда бир муддат ҳам иш суръати тўхтагани йўқ. Аксинча, халқимиз бошига тушган ташвишларни чуқур ҳис этиб, бор куч-ғайратимизни ишлаб чиқаришга сафарбар этдик. Натижада ўтган йилда 49,2 трлн. сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди.

Инвестиция дастури бўйича умумий қиймати 466 миллион доллар бўлган 6 та лойиҳа фойдаланишга топширилди. Жумладан, 2-гидрометаллургия заводида 29 – ва 30-сонли тегирмонлар, “Уюмда эритмага ўтказиш цехи (ЦКВЗ) техноген чиқиндиларини қайта ишлаш мажмуасини қуриш (7-ГМЗ)” лойиҳаси доирасида 120,5 млн доллар бўлган 1 – ва 2-сонли тегирмонлар муддатидан олдин фойдаланишга топширилди. Яқин кунларда 5-гидрометаллургия заводининг ҳам янги блокини ишга тушириш арафасидамиз. Бундай натижаларда, шак-шубҳасиз, сизларнинг ҳам муносиб ҳиссаларингиз борлигини алоҳида таъкидламоқчиман.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 4 март куни имзоланган “8 март – Халқаро хотин-қизлар куни муносабати билан мукофотлаш тўғрисида”ги Фармонига мувофиқ мамлакатимизда азиз ва мўътабар аёл зотини улуғлаш, опа-сингилла-

римизнинг давлат ва жамият ҳаётида тутган ўрни ва нуфузини ошириш, ўзининг кўп йиллик самарали меҳнати, бой амалий тажрибаси билан оилаларда маънавий-ахлоқий муҳитни мустаҳкамлаш, фарзандларимизни она Ватанга муҳаббат, миллий ва умуминсоний қадриятларга ҳурмат руҳида тарбиялаш ишларига катта ҳисса қўшаётган хотин-қизларимизни муносиб қадрлаш мақсадида ҳамда юртимизда олиб борилаётган туб ислохотларда фаол қатнашиб, янги Ўзбекистонни барпо этиш, халқимиз фаровонлигини юксалтириш йўлида ташаббус ва ибрат кўрсатиб келаётган бир гуруҳ аёллар фахрий унвон, орден ва медаллар билан мукофотландилар. Мазкур Фармонга мувофиқ "Навоий кон-металлургия комбинати" давлат корхонасининг "Навоий машинасозлик заводи" ишлаб чиқариш бирлашмаси участка кран машинисти Тилабова Дилдор Холовна "Меҳнат шухрати" ордени билан тақдирланганлиги комбинатимиз жамоасини беҳад қувонтирди. Д.Тилабованинг юксак давлат мукофоти-га сазовор бўлганлиги мамлакатимизда фидокорона меҳнат ҳамиша муносиб қадрланиши ва баҳоланишининг ёрқин исботидир.

Комбинат раҳбарияти томонидан хотин-қизларимизга алоҳида эътибор қаратилиб, қадрдон ҳамкасбларимиз, оиласи ва фарзандлари учун қулай шарт-шароитлар яратиш, уларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлаш, муаммоларини ҳал этиш, ижтимоий соҳада муҳим тадбирларни амалга ошириш доимий эътиборимизда бўлиб келмоқда. Жумладан, комбинатимиз тасарруфидаги дам олиш масканлари, оромгоҳлар, маданият уйлари, замонавий спорт иншоотлари, кутубхоналар ва бошқа ижтимоий объектлар ҳар доим сизларнинг хизматларингизга шай.

Биргина, “Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йили”да қабул қилган дастуримиз асосида комбинатимиз аёллари ва ишчи-ходимларини моддий ва маънавий рағбатлантириб бориш, улар ва фарзандларининг дам олиш ва таътил вақтларини мазмунли ташкил этиш, соғлигини тиклаш, болажонларимизнинг ёзги оромгоҳларда дам олишларини уюштириш, турли маънавий-маърифий тадбирлар ўтказиш, улкан қурилиш-бунёдкорлик ишларини амалга ошириш, ҳомийликлар ва бошқа тааллуқли йўналишларда ишлар амалга оширилиши кўзда тутилган. Бу каби эзгу ишларни изчил давом эттириш ҳар доим шарафли бурчимиз бўлиб қолади. Чунки, хотин-қизларимиз ҳаётларидан мамнун ва рози бўлсалар, бахтли ҳаёт кечирсалар, бу – бизнинг, комбинатимизнинг бахтидир! Шунинг учун ҳам сиз, мўътабар хотин-қизларимиз бизнинг доимий эътиборимиз ва ардоғимиздасизлар.

Муҳтарама опа-сингиллар!

Яна бир бор сизларни гўзал ва дилбар байрамларингиз билан самимий табриклайман.

Барчангизга мустаҳкам соғлиқ-саломатлик, оилавий бахту саодат, хонадонларингизга файзу барака, ишларингизга омадлар тилайман.

Фарзанд ва яқинларингиз, бизнинг бахтимизга ҳамиша соғ-омон бўлинг!

Қувондиқ САНАҚУЛОВ,

НКМК бош директори.

*“Кончилар ҳаёти” газетасининг 2021 йил 5 мартдаги
5-сони.*

ЯНГИЛАНИШ ВА ЭЗГУЛИК АЙЁМИ

Қадрли ҳамкасблар!

Она табиат уйғониб, юртимизга гўзал баҳор фасли билан бирга бетакрор Наврўзи олам кириб келмоқда.

Шундай қувончли паллада шарқона Янги йилни яхши ниятлар билан кутиб олаяпмиз.

Фурсатдан фойдаланиб, сизларни, сизлар орқали азиз юртдошларимизни меҳр-оқибат ва янгиланиш айёми бўлган Наврўз байрами билан чин қалбимдан самимий табриклайман.

Ота-боболаримиздан мерос умрбоқий қадриятлар бераётган неъматлардан чексиз баҳраманд бўлиб, шундай ёруғ кунларга, қутлуғ айёмларга, тинч-осуда ҳаётга етказгани учун тақдиримизга ҳар қанча шукроналар айтсак арзийди.

Наврўз байрами нафақат ўзбек халқининг, балки барча миллат ва элат вакилларининг ҳам сеvimли байрамидир. Бу, шунчаки оддий байрам эмас, балки қалбга маънавий қувват берувчи, одамларни бир-бирига жипслаштирувчи бебаҳо қадрият ҳамдир.

Дарҳақиқат, муҳтарам Юртбошимиз Шавкат Миромонович Мирзиёев раҳбарлигида учинчи Ренессансга қадам қўйди. Янги Ўзбекистон дунё тамаддунида ўз ўрнини янада мустаҳкамлашга эришмоқда. Олижаноб халқимиз танлаган йўлдан илдамлаб, баъшарият тарихида ўзининг ёрқин ва шонли саҳифасини яратмоқда. Бугунгидек дориломон кунларга эришишда давлатимиз раҳбари томонидан олиб борилаётган доно сиёсат ва ислохотларнинг ўрни ҳамда аҳамияти беқиёсдир.

Азиз дўстлар!

Комбинатимиз меҳнат жамоаси ушбу қадимий байрамни кўтаринки руҳда, ёруғ юз билан, ишлаб чиқариш кўрсаткичларини ортиғи билан бажариб кутиб олмоқда. Жумладан, йил бошидан буён 12,7 триллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилиб, олтин, кумуш, уран ишлаб чиқариш режалари ортиғи билан бажарилди. Бу ютуқларга қўшган ҳиссасангиз учун барчангизга ўз ташаккуримни билдираман.

Байрам арафасида интернет тармоқларида тарқалган ажойиб хушхабар барчамизни янада руҳлантириб юборди. Канаданинг машҳур “Kitco” компанияси эълон қилган рейтингга кўра, “Мурунтов” кони 2020 йилда олтин қазииш бўйича жаҳондаги энг йирик олтин конлари ўртасида биринчи ўринни эгаллади. Бу муваффақият ушбу кон заҳматкашларининг фидокорона меҳнати маҳсулидир.

Наврўз байрами нафақат шукуҳи, балки ҳашар ва ободонлаштириш тадбирлари, меҳр-мурувват кўрсатиш тадбирлари билан ардоқлидир.

Бу йил ҳам комбинатимиз жамоаси 13 март куни бўлиб ўтган умумхалқ ҳашарида кўнгиллилар қаторида фаол иштирок этди. Иш жойлари, яшаб турган манзилларида кўкаламзорлаштириш ва боғ-роғлар барпо этиш ишларида қатнашдилар. “Дўстлик” агрофирмасида беш гектар майдонда Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг 30 йиллик боғини барпо этдик. Бўлинмаларда ҳам шу куни кенг кўламли манзарали ва мевали дарахт кўчатлари, гул ниҳоллари ўтқазииш, боғу роғлар барпо этиш ишлари олиб борилди.

Комбинат раҳбарияти ва касаба уюшмалари Кенгаши томонидан ҳар йилги анъана давом эттирилиб, меҳнат фахрийлари, ногиронлар, ижтимоий ҳимояга

муҳтож оилалар ҳолидан хабар олиниб, кўнгил сўралмоқда.

Жумладан, Наврўз арафасида 625 та озиқ-овқат жамланмиси тайёрланиб, ёлғиз кексалар, меҳнат фахрийлари, кам таъминланган оилалар, ишлаб чиқаришларда касалланган ва ногирон бўлган юртдошларимиз оилаларига етказиб берилди.

Бу йил улкан марраларни кўзлаганмиз. Давлатимиз раҳбари томонидан тасдиқланган 2026 йилгача комбинатни ривожлантириш дастури, Инвестиция дастури ва бошқа муҳим йўналишлар бўйича белгилаб берилган вазифаларни сўзсиз таъминлаш асосий мақсадимиз. Бунинг учун бизда тажриба ҳам, салоҳият ҳам, имконият ҳам етарли.

Хусусан, жорий йилда Инвестиция дастури доирасида 651 миллион доллар капитал қўйилмаларни ўзлаштириш, 51 триллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш, маъдан қазиб олиш ва қайта ишлаш ҳажмини янада ошириш, шунингдек, бошқа кўплаб йўналишларда ишларни амалга ошириш режалаштирилган. 2021 йилда “Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йили”да белгиланган ишлар ҳам рўёбга чиқарилмоқда.

Аҳил жамоамиз давлатимиз раҳбари томонидан белгилаб берилган барча вазифаларни бажаришда қатъий интизом, шахсий жавобгарлик ва ҳамжиҳатликка амал қилиб, билдирилган ишончни тўла оқлашига ишонаман.

Қадрли ҳамкасблар!

Яна бир бор сизларни тинчлик-тотувлик, фаровонлик ва меҳр-оқибат тимсоли бўлган Наврўзи олам билан чин қалбимдан самимий табриклайман.

Сизларга мустаҳкам соғлик-саломатлик, оилавий бахту саодат, хонадонларингизга файзу барака тилайман.

Шарқона Янги йил ҳар бир оила, ҳар бир хонадонга бахт ва қувонч, мўл-кўлчилик олиб келсин!

Наврўзи олам муборак бўлсин!

Қувондиқ САНАҚУЛОВ,

*НКМК бош директори, Ўзбекистон Қаҳрамони.
“Кончилар ҳаёти” газетасининг 2021 йил 19 мартдаги
6-сони.*

КОМБИНАТ ИСТИҚБОЛИ ЙЎЛИДА

Давлатимиз раҳбарининг Олий Мажлисга Мурожаатномасида мамлакатимиз иқтисодиётини либераллаштириш ва соҳада барқарор ўсиш суръатларини таъминлаш мақсадида, иқтисодий ислоҳотлар ҳаётга татбиқ этилиши лозим бўлган вазифалар белгилаб берилди. Иқтисодиётда таркибий ўзгаришларни жорий этишда давлат корхоналарини трансформация қилиш ва ислоҳотларни жадаллаштириш лозимлиги таъкидланди. Навоий кон-металлургия комбинатида бу йўналишда ишлар бошлаб юборилди.

Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президенти, муҳтарам Ш.М.Мирзиёев томонидан 2019 йил январь ва 2020 йил март ойларида “Навоий кон-металлургия комбинати” давлат корхонасини ислоҳ қилиш бўйича қарорлар қабул қилинди. Уларнинг ижроси доирасида комбинатда замонавий корпоратив бошқарув тизимини жорий этиш, молиявий ҳисоботларни халқаро стандартлар талабларига мувофиқ тузиш инвестиция дастурини молиялаштириш учун халқаро молия институтларининг маблағларини жалб қилиш учун мустақам замин яратишга хизмат қилмоқда.

Юртбошимиз комбинатни қуйидаги учта тамойил асосида ислоҳ қилишни белгилаб берди:

Биринчидан, режалаштирилган ислоҳотлар комбинатнинг ишлаб чиқариш фаолиятини бундан ҳам такомиллашишини ҳамда дунёдаги илғор компаниялар қаторига киришини таъминлаши керак.

Иккинчидан, комбинат маҳсулот таннархини янада пасайтириши, инвестиция лойиҳаларини оптималлаштириши ва компаниянинг рақобатбардошлигини ошириши зарур.

Учинчидан, илғор халқаро тажриба асосида корпоратив бошқарувни такомиллаштириш орқали комбинат лойиҳаларини давлат ёрдамисиз молиялаштириши лозим.

Навоий кон-металлургия комбинатини ислоҳ қилиш жараёнининг мантиқий давоми сифатида жорий йил 30 март куни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 170-сонли қарори қабул қилинди. Қарорда НКМК мулки негизда олтин ишлаб чиқариш бўйича “Навоий КМК” акциядорлик жамияти, уран ишлаб чиқариш бўйича “Навоийуран” давлат корхонаси ва ижтимоий соҳа объектларини ўзида мужассамлаштирган “Навоий кон-металлургия комбинати жамғармаси” давлат муассасаси ташкил қилиниши белгиланди.

Мазкур қарорнинг ижросини таъминлаш мақсадида комбинатда аниқ вазифаларни ўз ичига қамраб олган чора-тадбирлар белгиланди ва “Йўл харитаси” тасдиқланди. Комбинатнинг таркибий бўлинмаларида ишчи гуруҳлар ташкил қилинди ҳамда мол-мулк ва мулкый ҳуқуқларни янги ташкил қилинаётган учта корхонага тақсимлаш бўйича амалий ишлар бошлаб юборилди.

Комбинат фаолиятига оид қарорларни корпоратив бошқарув тамойиллари асосида қабул қилиш мақсадида, “Навоий КМК” акциядорлик жамияти бошқарув тизими уч босқичдан иборат тизимда амалга оширилади, жумладан, бошқарув акциядорлар умумий йиғини, Кузатув кенгаши ва Ижроия орган тартибида бўлади. Акциядорлик жамиятининг Кузатув кенгаши ва унинг қошида аудит, стратегия, инвестиция ва бошқа қўмиталарини ташкил этиш белгиланган. Қабул қилаётган қарорлар сифатини янада ошириш, халқаро амалиётнинг ижобий натижаларидан кенг фой-

даланишни таъминлаш мақсадида Кузатув кенгаши аъзолигига халқаро тажрибага эга бўлган 3 нафар мустақил аъзо тайинланади. Шунингдек, акциядорлик жамияти Бошқарув кенгаши таркибига ҳам замонавий фикрлайдиган, билим ва халқаро тажрибага эга кадрларни тайинлаш бўйича чоралар кўрилиши белгиланган.

Энг муҳим ва долзарб масалалардан бири – бугунги кунда комбинатда меҳнат қилаётган 60 минг нафар ишчи-ходимлардан 43,5 минг нафари акциядорлик жамиятида, 8,8 минг нафари “Навоий кон-металлургия комбинати жамғармаси” давлат муассасасида ва 7,7 минг нафари “Навоийуран” давлат корхонасида меҳнат қилишлари мўлжалланмоқда.

Шуни алоҳида таъкидлаб ўтиш жоизки, комбинат мулки негизида ташкил қилинган корхоналар меҳнат жамоасининг ҳақ-хуқуқлари ва уларга яратилган амалдаги моддий ва ижтимоий шароитлар ҳеч қандай ўзгаришсиз қўйдаги тартибда давом эттирилади:

Биринчидан, “Навоий кон-металлургия комбинати” давлат корхонаси ходимларининг “Навоий кон-металлургия комбинати” акциядорлик жамиятига, “Навоийуран” давлат корхонасига ва “Навоий кон-металлургия комбинати жамғармаси” давлат муассасасига ўтказилишида ишчи ходимлар томонидан ишга қабул қилиш тўғрисида ариза ёзилмайди, улар билан янги меҳнат шартномаси тузиш талаб қилинмайди. Фақат амалдаги меҳнат шартномасига зарур ўзгартиришлар иш берувчи томонидан киритилади.

Иккинчидан, трансформация жараёнида комбинатда фаолият юритаётган барча ходимларнинг тегишли корхоналарга меҳнат қонунчилиги асосида тўлиқ ўтказилиши таъминланади, иш ўринларининг қисқартирилишига йўл қўйилмайди, ўтказилган иш-

чи-ходимларга меҳнатга ҳақ тўлашнинг амалдаги шартлари, шу жумладан белгиланган тариф разрядлари ва ставкалари, мукофотлар, қўшимча ҳақлар ва устамалар, моддий ёрдамлар тўлиқ сақланиб қолинади. Барча ишчи-ходимларга ҳақ тўлашда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 24 апрелдаги 232-сонли қарорида кўзда тутилган туман коэффицентлари амал қилиниши сақлаб қолинади.

Учинчидан, меҳнат жамоасининг ижтимоий ҳуқуқларини ҳимоя қилиш мақсадида “Навоий кон-металлургия комбинати” акциядорлик жамияти, “Навоийуран” давлат корхонаси ва “Навоий кон-металлургия комбинати жамғармаси” давлат муассасаси ишчи-ходимлари ва уларнинг оила аъзолари илгари “Навоий КМК” давлат корхонаси ишчи-ходимлари учун ўрнатилган ижтимоий инфратузилма объектларидан, жумладан, тиббий-санитар хизматлар, маданият ва спорт, санаторий, дам олиш ва соғломлаштириш объектлари, болалар соғломлаштириш оромгоҳлари ҳамда хизмат турар жойлари, ётоқхоналар ва бошқа объектлардан имтиёзли фойдаланиш ҳуқуқидан тўлалигича фойдаланади.

Тўртинчидан, “Навоий КМК” давлат корхонасидан пенсияга чиққан шахслар ҳамда “Навоий кон-металлургия комбинати” акциядорлик жамияти, “Навоийуран” давлат корхонаси ва “Навоий кон-металлургия комбинати жамғармаси” давлат муассасасида фаолият юритаётган барча ходимлар учун қонун ҳужжатлари ва Жамоа шартномасида кўзда тутилган имтиёзлар, шунингдек, товон, компенсация, меҳнатда майиб бўлганлик, касб касалликлари, соғлиққа шикаст етганлик, бола парвариши ва бошқа тўловлар сақлаб қолинади.

Бешинчидан, “Навоий кон-металлургия комбинати” акциядорлик жамияти, “Навоийуран” давлат корхонаси ва “Навоий кон-металлургия комбинати жамғармаси” давлат муассасасида мавжуд бўлган иш ўринларининг меҳнат шароитлари бўйича аттестацияси хариталари амал қилиши сақланиб қолинади.

Олтинчидан, “Навоий кон-металлургия комбинати жамғармаси” давлат муассасаси фаолиятини самарали ташкил этиш мақсадида унинг жорий фаолиятини молиялаштириш “Навоий кон-металлургия комбинати” акциядорлик жамияти томонидан амалга оширилади.

Еттинчидан, беш йил давомида “Навоий кон-металлургия комбинати жамғармаси” давлат муассасасига ўтаётган “Навоий КМК” давлат корхонаси ишчи-ходимлари сонини қисқартириш ва ижтимоий инфратузилма объектларининг фаолият турини ўзгартиришга йўл қўйилмайди.

Саккизинчидан, маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари ва бошқа ташкилотларга ўтказилаётган объектлар (жумладан, Уй-жой коммунал хўжалиги бошқармаси, Бирлашган энергия хизмати, Подстанция ва тармоқлар цехи участкалари, иссиқлик, сув, газ таъминоти ва канализациялар, мактабгача таълим ташкилотлари ва бошқа асосий фаолият тури билан боғлиқ бўлмаган объектлар) ходимлари учун Жамоа шартномасида белгиланган имтиёзлар 2021-2022 йиллар давомида акциядорлик жамияти маблағлари ҳисобидан қопланади.

Тўққизинчидан, Ғаллаорол ва Нуробод туманлари ободонлаштириш бўлимлари, иссиқ сув таъминоти ва канализация хизматлари, Навоий ва Зарафшон шаҳарлари, Конимех, Учқудуқ ва Кармана туманлари ободонлаштириш бўлимлари ходимлари учун илгари

“Навоий кон-металлургия комбинати” давлат корхонаси томонидан тўланган иш ҳақи миқдори ва янги меҳнатга ҳақ тўлаш шартлари ўртасидаги фарқлар 2021-2022 йиллар давомида акциядорлик жамияти ҳисобидан амалга оширилади.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, Навоий КМК томонидан 2020 йилда маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари ва бошқа ташкилотларга ўтказиб берилган кўп квартирали уй-жой фонди ва иссиқлик таъминоти ташкилотларига ўтказиб берилган иссиқлик тизимларини 2020-2022 йилларда таъмирлаш ишларини босқичма-босқич молиялаштириш амалга оширилмоқда. Бунинг учун 2020 йилда комбинат томонидан 39,8 млрд. сўм мазкур ташкилотларга ўтказиб берилди.

Шунингдек, Ғаллаорол ва Нуробод туманлари ободонлаштириш бўлимлари, иссиқ сув таъминоти ва канализация хизматлари, Навоий ва Зарафшон шаҳарлари, Конимех, Учқудуқ ва Кармана туманлари ободонлаштириш бўлимлари ходимлари учун илгари “Навоий кон-металлургия комбинати” давлат корхонаси томонидан тўланган иш ҳақи миқдори ва янги меҳнатга ҳақ тўлаш шартлари ўртасидаги фарқлар ҳамда Жамоа шартномасидаги имтиёзлардан фойдаланиш учун 2020 йилда 9,2 млрд. сўм маблағ ўтказиб берилди.

Бир сўз билан айтганда, корхонани трансформация қилиш келгусида ишлаб чиқариш, харид қилиш, сотиш ва инвестициявий фаолият самарадорлиги ва маҳсулот сифатини оширишга қаратилган тадбирлар мажмуини ўз ичига олади. Натижада корхоналарнинг халқаро бозорда рақобатбардош ўринга эга бўлиши, халқаро фонд бозорида фаол иштирок этиб, тўғридан-тўғри инвестицияларни жалб этиш эвазига

ишлаб чиқаришни кенгайтиришга йўналтирилган инвестицион лойиҳаларни жадал амалга ошириш, янги иш ўринларини ташкил этиш ва меҳнат жамоасининг даромадини оширишга хизмат қилади ҳамда очиқлик ва шаффофликка асосланган замонавий корпоратив бошқарув тизими яратилиши таъминланади.

Қувондиқ САНАҚУЛОВ,

НКМК бош директори.

*"Кончилар ҳаёти" газетасининг 2021 йил 22 апрелдаги
7-сони.*

ЎЗБЕКИСТОН САНОАТИНИНГ БАЙРОҚДОРИ

Кон-металлургия тармоғи Ўзбекистон иқтисодиётида етакчи ўринлардан бирини эгаллаб турибди. Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан ушбу соҳада қулай инвестиция муҳитини яратиш, халқаро бозорда маҳаллий маҳсулотлар улушини кўпайтириш, модернизация қилиш ва илғор технологияларни жорий этиш бўйича қатор дастурлар амалга оширилмоқда.

Навоий кон-металлургия комбинати (НКМК) давлатимиз саноати ва иқтисодиётида муносиб ўрин эгаллаган ҳолда олтин ва уран ишлаб чиқариш бўйича жаҳонда етакчи ўнналикдан жой олган.

НКМК бош директори Қувондиқ САНАҚУЛОВ билан суҳбатимизда комбинатнинг 62 йиллик тарихи таҳлил қилиниб, ривожланиш истиқболлари ҳақида сўз борди.

- Қувондиқ Санақулович, давлатимиз раҳбари ўтган йилнинг 29 декабрь куни Олий Мажлисга қилган Мурожаатномасида саноат тармоқлари олдига бир қатор вазифаларни қўйди. Суҳбатимизни бу борадаги фикр-мулоҳазаларингиз билан бошласак.

- Ушбу Мурожаатноманинг ўзига хос хусусияти, аввало, у Ўзбекистон учун ҳам, бутун дунё учун ҳам оғир кечган йилни якунлаб берганидадир. Пандемия, табиий ва техноген офатлар ва бунинг натижасида юзага келган жиддий иқтисодий хавф-хатарлар Президентимиз томонидан танланган стратегик ривожланиш курсининг пухталигини синовдан ўтказди.

Бугун ортга назар ташлайдиган бўлсак, шуни ишонч билан айтишимиз мумкинки, Ўзбекистон на-

фақат ўз чекига тушган синовлардан ўтди, балки бир қатор муҳим ғалабаларга ҳам эришди.

Давлатимиз раҳбари Парламентга, унинг тимсолида Ўзбекистон халқига мурожаат қилиб, мамлакатни ривожлантиришнинг стратегик мақсадларини амалга ошириш бўйича йил давомида қилинган ишларга оид ҳисоботни жамоатчиликка тақдим этди, шунингдек, келгуси давр учун Ўзбекистонни янада ислоҳ қилиш ва модернизациялашнинг энг муҳим вазифаларини, асосий устувор йўналишларини белгилаб берди. Камбағалликни қисқартириш ва аҳоли фаровонлигини ошириш 2021 йилдаги асосий стратегик мақсадлар сифатида эълон қилинди. Иқтисодий ўсишнинг юқори суръатларини таъминлаш ва чуқур таркибий ўзгаришлар орқали барча учун тенг имкониятлар яратиш ҳаётнинг барча жабҳасида қўйилган мақсадларга эришиш учун асос бўлиб хизмат қилади. Президентимизнинг таъкидлашича, жорий ва кейинги йилларда давлатнинг иқтисодиётдаги иштироки камайди. Чунончи, яқин икки йилда давлат иштирокидаги корхоналар сонини камида уч марта қисқартириш режалаштирилган. Бунинг учун тармоқнинг стратегик аҳамиятга эга бўлган 32 та корхонаси ўзгартирилади. Мазкур жараёнда техник ва ташкилий ёрдам хориждан жалб этиладиган мутахассислар томонидан кўрсатилади. Келаси йили «Ўзбекнефтгаз», «Ўзбекгидроэнерго», «Ўзавтосаноат» АЖ, шунингдек, Навоий кон-металлургия комбинати халқаро молия бозорига чиқиш ва маблағларни давлат кафолатисиз жалб этиш имкониятига эга бўлади.

Кўзланган чора-тадбирлар мажмуи яқин истиқболда янги Ўзбекистоннинг шаклланишига хизмат қилади.

– Навоий кон-металлургия комбинати меҳнат жамоаси ўтган йили эришган натижалар ва 2021

йил учун белгиланган режалар ҳақида сўзлаб берсангиз.

- 2020 йил якунларига кўра комбинат бўйича маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 49,2 трлн. сўмни ташкил этди ва прогноз 105,3 фоизга бажарилди, ўтган йилга нисбатан ўсиш суръати 106,5 фоизни ташкил қилди. Шу билан бирга, олтин ишлаб чиқаришнинг прогноз ҳажми 4 тоннага, 2019 йилга нисбатан эса 5,1 тоннага ошди. Бунинг натижасида 300 млн. долларлик қўшимча маҳсулотлар ишлаб чиқарилди. Кумуш 105,4 фоиз ўсиш суръати билан 20 тоннадан, уран эса 100,3 фоиз ўсиш суръати ортиқ бўлди. 266 млн. долларлик маҳсулот экспорт қилинди ва прогноз 110 фоизга уддаланди. Маҳаллийлаштириш дастурига кўра 138 та лойиҳа бўйича 352,3 млрд. сўм миқдорида маҳсулот ишлаб чиқарилди, ўсиш суръати 151,8 фоизни ташкил этди.

Жорий йилда эса, биринчидан, ишлаб чиқариш ҳажми 51 трлн сўмдан ортиши прогноз қилинмоқда. Бу 2020 йилга нисбатан 2 трлн. сўмга кўпдир. Айни мақсад йўлида қуйидаги тадбирлар режалаштирилган:

- тоғ массасини чиқариш, таркибида олтин мавжуд бўлган рудани қазиб чиқариш ва қайта ишлаш ҳажми оширилади;

- тизимли асосда маҳсулот ассортиментини ва уни экспорт қилиш географиясини кенгайтириш ишлари амалга оширилади;

- Маҳаллийлаштириш дастурига асосан 433 млрд. сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилади;

- ишлаб чиқариш харажатларини камайтириш чора-тадбирлари мажмуининг амалга оширилиши натижасида 1 052,8 млрд. сўм миқдоридаги маблағ тежалди;

- комбинат тизимида 3,5 мингга яқин янги иш ўрни

яратилади;

- жорий йилдаги фаолиятнинг молиявий натижаси 103,2 фоиз ўсиш суръати билан 10,381 млрд. сўм миқдорида прогноз қилинмоқда;

- давлат бюджетига тўловлар ҳажми 32 трлн. сўмдан ортиқни ташкил қилади (102%).

Шунингдек, жамоатчилик назоратини ташкил этиш, мавжуд муаммолар ва уларни ҳал этиш юзасидан кўрилаётган чора-тадбирлар тўғрисида оммавий ахборот воситалари билан очиқ мулоқот тизимини яратиш борасида кенг кўламли ишлар амалга оширилади.

- Қувондиқ Санақулович, биламизки, Навоий кон-металлургия комбинати шонли ўтмишга эга. Келинг, шу ўринда ҳаммаси қандай бошланганини эслаб ўтсак.

- Қизилкум саҳросининг тупроғи фойдали қазилмаларга бой эканлиги қадим замонлардан буён маълум эди, фақатгина XX асрнинг ўрталарида ушбу ҳудудда фойдали қазилмаларни қидириш ва қазиб чиқариш бўйича кенг кўламли ишлар бошланди. 1952 йилда Ўзбекистон геологлари томонидан топилган йирик уран кони қадимий карвон йўлининг учта қудуғи яқинида жойлашган ва шу туфайли у Учқудуқ деб ном олган. Фойдали қазилмаларни излаб топиш ва тоғ-кон тармоғининг ривожланишида Х.Т.Тўлаганов ва И.Х. Ҳамробоев каби таниқли ўзбек геологлари-нинг ҳиссаси катта. Учқудуқда топилган уран захира-ларини қайта ишлаш бўйича 1958 йилда ўтказилган тадқиқотлар натижасида Навоий кон-металлургия комбинати ташкил этилди. Энг йирик олтин кони – «Мурунгов» аниқланди ва у аср кашфиёти бўлди. Шундай қилиб, 1958 йилда уран қазиб чиқариш ишлари бошланди. 1963 йилдан бошлаб Учқудуқда комбинат

мутахассислари томонидан ишлаб чиқилган урани ер остида танлаб эритиш усули билан ажратиб олиш технологияси жорий этилди ва 1995 йилдан бошлаб шу усул билан қазиб чиқаришга тўлиқ ўтилди. 1964 йилда 1-гидрометаллургия заводи ишга туширилди ва уранинг чала оксидини саноат йўли билан ишлаб чиқариш бошланди. Изчил равишда автомобиль йўллари ва темир йўллар, комбинатнинг қўшимча бўлинмалари қурилди, саҳрода Учқудуқ, Зарафшон, Навоий, Зафаробод шаҳарлари қад кўтарди, сув ўтказиш иншоотлари қурилди. 1969 йилда 2-ГМЗда 11,82 килограмм оғирликдаги биринчи олтин ёмби олинди. Мухтасар қилиб айтганда, НКМК узун ва қизиқарли тарихга эга.

– Бугунги кунда комбинат фаолиятининг кўлами қандай?

– НКМК юртимиз инновацион кон-металлургия кластерининг ўзаги ҳисобланади. Бу, ер остидаги захираларни разведка қилиш, руда қазиб чиқариш ва уни қайта ишлашдан тортиб, то уран чала оксиди ва юқори пробали тайёр олтин ёмбиларини олишгача бўлган тўлиқ ишлаб чиқариш циклини ўзлаштирган ягона кон қазиб чиқариш корхонасидир. Инновацион кластер республиканинг бешта вилояти – Навоий, Самарқанд, Хоразм, Жиззах, Сурхондарё ва Қорақалпоғистон Республикаси ҳудудида жойлашган. У саноат, илмий-ишлаб чиқариш ва таълим кластерларининг фаолиятини бирлаштириб, билим ва технологияларни интеграциялашнинг янги шакллари амалга ошириш, илғор илмий-технологик йўналишларни яратиш, таълим ва илм-фанни қўллаб-қувватлаш учун асос яратди.

НКМК таркибига бешта асосий кон бошқармаси киради ва уларнинг негизида Навоий, Учқудуқ, Зарафшон, Зафаробод, Нуробод ва Заркент шаҳарлари

қурилган. Комбинат таркибига кирувчи бешта кон бошқармаси ичида энг йириги – Марказий кон бошқармаси бўлиб, унда асосий ва ёрдамчи ишлаб чиқаришларнинг 30 тага яқин бўлинмаси: 2-гидрометаллургия заводи, «Мурунгов» кони, «Ауминзо-Амантой» кони, автомобиль ва темир йўл транспорти бошқармалари ва бошқалар ўз ишлаб чиқариш фаолиятини амалга оширади. 2-гидрометаллургия заводи таркибида олтин мавжуд бўлган рудани қайта ишлаш ва аффинаж олтин ишлаб чиқариш бўйича дунёдаги энг йирик корхоналардан бири ҳисобланади. Рудани қайта ишлаш яқин келажакда йилига 50 млн. тоннага етказиш режалаштирилган. Ишлаб чиқарилган маҳсулотлар Лондон қимматбаҳо металллар бозори ассоциациясининг стандартига мос келади.

НКМК мутахассислари томонидан тоғ массасини автомобиль, конвейер ва темир йўл транспортида ташиш борасида катта тажриба тўпланган. Тош жинслари ва рудаларни кўчириш ҳажми бўйича «Мурунгов» кони дунёда етакчи ўринлардан бирини эгаллайди. 2011 йилдан бошлаб бу ерда дунёда аналоглари мавжуд бўлмаган тоғ массасининг 270 метрга кўтариш баландлигига эга бўлган тик – қияли (37°) конвейер (КНК) ЦПТ-руда комплекси муваффақиятли қўлланилмоқда.

Қуввати ва аҳамияти бўйича иккинчи ўринда Шимолий кон бош қармаси туради. Чунки, юқорида айтганимдек, айнан шу ерда 1958 йилда Марказий Қизилқум ер қаърини ўзлаштириш бошланган. Бугунги кунда Шимолий кон бошқармаси ривожланган инфратузилмага эга бўлиб, олтин ва таркибида уран мавжуд бўлган рудаларни қазиб чиқариш ва қайта ишлашни ва бошқа фаолиятни амалга оширмоқда. Ушбу кон бошқармаси таркибидаги 3-гидрометаллургия заводи

чидамли олтин-сульфидли рудаларни технологиялар мажмуидан фойдаланган ҳолда қайта ишлаш бўйича дунёдаги энг йирик заводлардан бири ҳисобланади. Бу ерда «Кўкпатас» ва «Довғизтов» конларининг рудалари қайта ишланади.

Жанубий кон бошқармаси хомашёни қайта ишлаш ҳажми бўйича учинчи ўринда бўлиб, унинг таркиби-га таркибида олтин мавжуд бўлган рудаларни қазиб чиқариш ва қайта ишлаш конлари, урanni ер остида танлаб эритиш участкалари, поливинилхлорид ва полиэтилен маҳсулотларини ишлаб чиқариш киради. «Зармитан», «Ғужумсой» ва «Маржонбулоқ» конларининг ишга туширилиши туфайли Зармитан олтин-руда зонасининг ривожланиши жадал суръатларда давом этмоқда. Ушбу руда зонаси базасида 4-гидрометаллургия заводи муваффақиятли ишлаб турибди, бу ерда рудани интенсив гравитациялаш ва таркибида олтин мавжуд бўлган концентратни интенсив ишқорлаш технологиясидан фойдаланган ҳолда қайта ишлаш амалга оширилади. «Маржонбулоқ» конида гравитацион-флотацион куйдириш схемаси бўйича чидамли сульфидли рудаларни қайта ишлаш линияси фаолият кўрсатмоқда.

5-кон бошқармаси уран қазиб чиқариш бўйича энг йирик корхона ҳисобланиб, у урanni ер остида танлаб эритиш геотехнологик конларининг тўрттасини ўз ичига олади. 1-ГМЗ мавжуд технологик қайта тақсимлаш бўлимларининг техник қайта жиҳозланиши ва реконструкция қилиниши туфайли қисқа вақт ичида «Қорақўтон» ва «Аристантов» конларининг таркибида олтин мавжуд бўлган рудаларини қайта ишлаш ҳажми 1,5 баробарга ошди. Бундан ташқари, бу ерда ураннынг аффинаж тоза чала оксиди ва оксидини ишлаб чиқариш бўйича дунёдаги энг йирик заводлар-

дан бири ишлаб турибди.

НКМК таркибида Зарафшон қурилиш бошқармаси алоҳида ўрин тутди. Комбинат бўлинмаларидаги барча қурилиш-монтаж ва таъмирлаш ишлари моҳир қурувчилар томонидан амалга оширилади. Улар ҳозирга қадар Қизилқум бағрида кўркам шаҳарларни, ўнлаб саноат корхоналари, ижтимоий-маиший ва маданий иншоотларни қуриб фойдаланишга топширганлар.

– Ўзбекистон мустақилликка эришгач, НКМК янада ривожланиш учун янги имкониятларга эга бўлдими? Олтин ишлаб чиқаришни кўпайтириш учун нималар қилинди ва келажак режалари қандай?

– Мустақиллик йилларида комбинатдаги юқори малакали ходимларнинг саъй-ҳаракатлари, шунингдек, унинг бўлинмаларини техник қайта жиҳозлаш бўйича илмий асосланган стратегиянинг амалга оширилиши натижасида рудани қазиб чиқариш ва қайта ишлаш ҳажми ошди, маҳсулот сифати яхшиланди ва экспорт ҳажми кўпайди. Ўтган ўн йил мобайнида комбинатда илғор технологиялар билан жиҳозланган, ташқи бозорда рақобатбардош ва халқаро стандартларга жавоб берадиган маҳсулотлар ишлаб чиқарувчи янги корхоналар бунёд этилгани алоҳида эътиборга лойиқ.

Жумладан, 1995 йилда Учқудуқда 3-гидрометаллургия заводи фойдаланишга топширилди. 2002 йилда эмульсион портловчи моддалар ишлаб чиқариш заводи ишга туширилди. 2010 йилда Зармитанда 11 ойлик рекорд даражадаги қисқа муддатларда қурилган 4-ГМЗ ишга туширилди. 2011 йилда «Мурунгов» конида тик-қияли конвейер фойдаланишга топширилди. Юқорида айтилганларнинг барчаси бажарил-

ган ишларнинг кичик бир қисмидир.

Комбинатнинг катта иқтисодий салоҳияти, ходимларнинг юқори малакаси ва илмий асосланган техник қайта жиҳозлаш стратегиясининг рўёбга чиқарилиши НКМК ишининг самарадорлигини ошириш имконини берди: мустақиллик йилларида тоғ массасини чиқариш ҳажми 5 марта, рудани қайта ишлаш ҳажми 3 марта, маҳсулот ишлаб чиқариш кўлами ва ходимлар сони 2 марта ошди.

– Мамлакат ҳудудларининг ижтимоий-иқтисодий аҳволини яхшилашда комбинатда амалга оширилаётган кенг кўламли ислохотлар ва муҳим инвестиция дастурларининг ўрни қандай?

– Маълумки, давлатимиз раҳбари томонидан 2026 йилгача комбинатда 3,4 млрд. доллар қийматдаги қимматбаҳо металллар ишлаб чиқаришни кўпайтириш дастури тасдиқланган. Охирги тўрт йил давомида белгиланган режага мувофиқ жадал суръатларда амалга оширилаётган мазкур дастур бўйича 27 та йирик инвестиция лойиҳасининг амалга оширилиши, ишлаб чиқариш ҳажмини 30 фоизга кўпайтириш ва 30 мингдан ортиқ иш ўрни яратиш имконини беради. Бугунги кунга келиб дастур бўйича 1,7 млрд. доллар ўзлаштирилиб, 10 та объект фойдаланишга топширилди, натижада олтин ишлаб чиқариш ҳажми 10 фоизга, кумуш ишлаб чиқариш ҳажми эса 45 фоизга ошди. Ушбу дастур доирасида «Ауминзо-Амантой» кони негизида 5-гидрометаллургия заводининг қурилиши қизғин давом этмоқда. Яқин ойларда 2 млн. тонна рудани қайта ишлаш бўйича 5-ГМЗнинг биринчи навбатини ишга тушириш режалаштирилган, 2022 йилда унинг иккинчи навбати фаолиятини бошлайди. Бу эса заводни йилига 5 млн. тонна рудани қайта ишлаш лойиҳа қувватига чиқариш имконини беради.

Заводнинг қурилиши республика иқтисодиёти учун стратегик аҳамиятга эга бўлган ер ости фойдали қазилмаларини кенг миқёсда ўзлаштиришга йўл очади. 2022 йилгача «Ауминзо-Амантой» конининг негизида босқичма-босқич 30 дан ортиқ руда конларини очиш режалаштирилган.

Бугунги кунга келиб, лойиҳа доирасида 219,3 млн. доллар капитал қўйилмалар ўзлаштирилди. Заводнинг биринчи навбатини қуриш, шу билан бирга газ, электр ва водопровод тармоқлари, 18 км узунликдаги темир йўллари қурилиши ниҳоясига етказилмоқда. 108 млн. долларга 191 та замонавий кон техникаси ва бошқа ускуналар харид қилинди. Дастурда назарда тутилганидек, қиздириш технологияси ва сульфат кислота ўрнига янги кислородли-оҳакли ишлов бериш технологиясидан фойдаланиш 31 млн. долларни тежашга замин яратади. Лойиҳада ишлаб чиқариш билан бир қаторда, минтақанинг ижтимоий инфратузилмасини ривожлантириш ҳам кўзда тутилган. Қизилкум чўлининг қоқ марказида 9 гектар майдонда ишчилар учун 4 та турар жой, зарур шарт-шароитларга эга бўлган 14 та ётоқхона, савдо ва умумий овқатланиш, маиший хизмат кўрсатиш объектларини ўзида мужассам этган Ишчилар шаҳарчаси бунёд этилди.

«Олтинни уюмда ишқорлаш цехи техноген чиқиндиларини қайта ишлаш мажмуасини қуриш (7-ГМЗ)» лойиҳасида йилига 15 млн. тонна ҳажмда техноген чиқиндиларини қайта ишлаш ва 1,2 мингдан ортиқ янги иш ўринлари яратиш назарда тутилган. Бугунги кунда йилига 10 млн. тонна техноген чиқиндиларни қайта ишлаш қувватига эга бўлган тўртта тегирмон блоки муддатидан олдин фойдаланишга топширилди. Жорий йилда мажмуанинг тўлиқ ишга туширилиши

билан чиқиндилардан йилига 7,5 тонна олтин ишлаб чиқариш таъминланади. Ушбу ташаббуснинг ўзига хос хусусияти шундан иборатки, зич ҳолатда ишқор билан ювиш техноген чиқиндиларини қайта ишлаш жаҳон амалиётида биринчи марта қўлланилмоқда, ҳажми ва технологик усуллари бўйича аналоглари мавжуд эмас.

«2-гидрометаллургия заводининг қайта ишлаш қувватларини кенгайтириш (1-2 босқичлари)» лойиҳасининг амалга оширилиши 2-ГМЗнинг ишлаб чиқариш қувватини 50 млн. тоннагача ошириш имконини беради.

Юқорида қайд этилган инвестиция лойиҳалари, табиийки, тегишли ҳудудлар иқтисодиётининг турли соҳаларига дахл қилади. Қурилаётган саноат объектлари минтақаларнинг ишлаб чиқариш, транспорт ва ижтимоий инфратузилмасини ривожлантиришга ижобий таъсир кўрсатади ва одатда катта ҳажмдаги меҳнат ресурсларини талаб қилади. Бу эса маҳаллий аҳолининг турмуши ва бандлиги даражасига таъсир қилмасдан қолмайди. Яна бир муҳим жиҳат – солиқ тушумларининг кўпайиши орқали минтақаларнинг маҳаллий бюджетлари мустаҳкамланади.

– Ҳозирги шароитда мамлакатнинг жаҳон иқтисодиётидаги ўрни ва роли кўп жиҳатдан унинг илмий-техник тараққиёти даражаси, фан ва техниканинг илғор ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этиш ва интеллектуал салоҳиятдан самарали фойдаланиш қobiliяти билан белгиланади. Жадал ривожланаётган саноат тармоқлари асрида жаҳон тенденцияларидан ортда қолмаслик муҳим аҳамиятга эга. НКМК томонидан ушбу йўналишда қандай қадамлар қўйилмоқда?

– НКМК ўз бўлинмаларида янги технологиялар, инновацион ечимлар ва лойиҳаларни узлуксиз тарзда

жорий этиб, мавжуд қувватларни модернизация қилган ҳолда замон билан барабар қадам ташламоқда. Барча йирик бўлинмаларда инновацион технологиялар хизматлари шакллантирилган. Марказий илмий-тадқиқот лабораторияси ишлаб турибди. Рудалар ва технологияларни, тайёр маҳсулот сифатини таҳлил қилиш учун юзлаб методикалар айнан шу ерда ишлаб чиқилган бўлиб, уларнинг самарадорлиги мамлакат давлат стандарти сертификати билан тасдиқланган. Комбинатда жорий этилган кўплаб инновациялар НКМКнинг таркибий бўлинмаларида ишлаётган олим ва мутахассислар томонидан яратилган. Улар орасида 8 нафар фан доктори ва 25 нафар фан номзоди мавжуд.

Комбинат «ВНИПИпромтехнология» АЖ (Москва, Россия), «РУСРЕДМЕТ» (Санкт-Петербург, Россия), «РИВС» АЖ, «ВНИМИ» АЖ (Урал филиали, Россия), «Иргиредмет» АЖ (Россия), Integra-Group (АҚШ), «Интегра РУ» МЧЖ (Россия), «ENGINEERING DOBERSEK GmbH» инжиниринг фирмаси (Германия) каби етакчи хорижий ташкилотлар билан муваффақиятли ҳамкорлик қилиб келмоқда. Комбинат мутахассислари ихтиролари учун доимий равишда Ўзбекистон, Россия, Украина, Германия ва Швейцария давлатларининг патентларини қўлга киритиб келяпти. 2017 йилда мамлакатимиз кон-металлургия саноати тарихида биринчи марта «Таркибида олтин бўлган, қайта ишланиши қийин сульфидли маъданлардан олтин ажратиб олиш усули» ихтиросини ишлаб чиқиб, жорий этганлик учун НКМК ходимлари Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ҳузуридаги Жаҳон интеллектуал мулк ташкилоти (ЖИМТ)нинг «Ихтирочилик учун» олтин медали билан тақдирланди.

- Қувондиқ Санақулович, НКМКнинг замонавий жаҳон иқтисодиётидаги ўрни ва мавқеи ҳақида

фикрингиз қандай?

– Дастлаб шуни қайд этишимиз лозимки, геология-қидирув маълумотларига кўра Ўзбекистон энг йирик қидириб топилган ва тасдиқланган олтин захираларига эга мамлакатлар бешлигидан жой олган. Бугунги кунда НКМК хомашё ресурсларининг ҳажми бўйича жаҳон олтин ишлаб чиқарувчилари орасида 3-ўринни, олтин ишлаб чиқариш бўйича эса 8-ўринни эгаллаб турибди. НКМК олтин ишлаб чиқаришининг йиллик ҳажми ижобий ўсиш тенденциясига эга. Ва биз олтин ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш бўйича юқорида санаб ўтилган лойиҳалар НКМКнинг олтин ишлаб чиқариш ҳажми бўйича жаҳон етакчилари бешлигидан жой олишини таъминлайди, деб умид қиламиз.

Бундан ташқари, ҳозирги вақтда НКМК мамлакатдаги уран қазиб чиқарувчи ва уран чала оксиди-оксиди кўринишидаги тайёр маҳсулотларни экспорт қилувчи ягона корхона ҳисобланади. Бугунги кунга келиб Ўзбекистонда 38 та уран кони мавжуд бўлиб, уларнинг 34 таси қумтош ва 4 таси қора сланец турига киради. Ўзбекистон уран ишлаб чиқариш бўйича дунёда 5-ўринда туради. Шуни ҳисобга олган ҳолда, комбинат дунёдаги энг йирик уран ишлаб чиқарувчилар сафидан жой олган, деб ишонч билан айтиш мумкин. Ушбу кўрсаткичлар, кўриб турганингиздек, НКМКнинг жаҳон иқтисодиётида муносиб ўрин эгаллашидан далолат бериб турибди.

– НКМК каби замонавий корхонада замонавий ахборот-коммуникация технологияларининг кенг жорий этилиши долзарб аҳамият касб этади. Комбинатнинг саноат объектларида бу борада нима ишлар қилинди?

– Комбинатимиз миқёсида нафақат замонавий

ахборот-коммуникация технологияларининг жорий этилиши, балки ишлаб чиқаришнинг автоматлаштирилиши ҳам муҳим аҳамиятга эга. Гидрометаллургия заводларининг ишлаб чиқариш участкаларида замонавий комплекс автоматлаштирилган бошқарув тизими негизида интеллектуал тизимлар жорий этилмоқда. Ушбу тизим барча босқичларда технологик жараёнларнинг рақамли бошқарилишини таъминлайди ва авариялар, тўхтаб туришлар, эскиришларнинг бартараф этилишини, таъмирлаш ишларининг зарурлигини белгилаб ва бу билан самарадорликни оширган ҳолда юз бераётган ўзгаришларга тезкор муносабат билдириш учун объектив маълумотларни тақдим этади. Очиқ олтин конларида йўлдош мониторинг тизими негизида оғир юк ташувчи самосваллар ва экскаваторлар ишини мониторинг қилиш тизими жорий этилган.

– Комбинатингиз каби йирик ва мураккаб санаят объектининг муваффақиятли фаолияти бевосита корхонанинг кадрлар сиёсатига боғлиқ. Замон талабларига жавоб берадиган кадрлар – юқори малакали мутахассислар ва ишчиларни тайёрлаш зарур. Ушбу масала қандай ҳал этилмоқда?

– Бизда кон-металлургия тармоғи корхоналарини барқарор ривожлантириш ва улар томонидан ишлаб чиқариладиган маҳсулот ҳажмини ошириш бўйича биринчи даражали вазифаларни бажаришга қодир бўлган зарур муҳандис-техник ва ишчи кадрларни тайёрлаш йўлга қўйилган. Ёш мутахассислар ва юқори малакали ходимларни тайёрлаш комбинатнинг 6 та ўқув марказида олиб борилади. Корхоналарни бошқаришда муҳим вазифаларни бажариш замонавий ва креатив фикрловчи, турли вазиятларда қарор қабул

қилиш ва масъулиятни ўз зиммасига олишга қодир бўлган, шижоатли ва жасур, билимли ва ватанпарвар ёш кадрларга ишониб топширилган.

Навий давлат кончилик институти комбинатни мутахассислар билан таъминловчи асосий олий ўқув юртларидан бири ҳисобланади. Институтда 28 нафар фан доктори ва 66 нафар фан номзоди талабаларга махсус фанлар ва корхоналаримизда ишлаш учун талаб этилган йўналишлар бўйича таҳсил бермоқда.

– НКМК корхоналарида 60 мингга яқин одамлар меҳнат қилмоқда. Маълумки, уларни нафақат корхонанинг барқарорлиги, балки ижтимоий кафолатларнинг кенг доираси ҳам жалб этади. Шу ҳақида батафсилроқ сўзлаб берсангиз.

– Бугунги кунда НКМКда 58,8 минг нафардан ортиқ киши меҳнат қилмоқда. Бу мамлакатдаги энг кўп сонли меҳнат жамоасидир. Уларнинг иши осон эмас. Шу боис, нафақат меҳнаткашларимизни, балки уларнинг оила аъзоларини ҳам ижтимоий ҳимоялашга катта эътибор қаратилади. Ходимлар билан бир қаторда, комбинат пенсионерларининг ҳам барча ҳаётий масалаларини ҳисобга олган Жамоа шартномамиз кўплаб ижтимоий кафолатларни тақдим этади. Ушбу тоифа шахслари учун кўплаб йиллардан буён амал қилиб турган ижтимоий пакетга йиллик моддий ёрдам, имтиёзли тиббий хизмат кўрсатиш ва санаторий-курортда даволаниш кабилар киради. Умумхалқ байрамлари арафасида ёлғиз пенсионерлар, уруш ва меҳнат фахрийларига ҳар томонлама ижтимоий ёрдам кўрсатилади.

Зарарли меҳнат шароитида ишлайдиган ишчилар учун даволаш-профилактика озиқ-овқатлари назарда тутилган. Комбинатнинг тиббиёти комбинат шаҳарларида жойлашган 200 минг кишига хизмат кўрса-

тадиган 5 та йирик Тиббий-санитария муассасасини бирлаштирган тиббий-санитария бўлими сифатида шакллантирилган.

Комбинат маъмурияти ва Касаба уюшмаси кенгаши томонидан ишчиларга «Металлург», «Кончи» ва «НКМК» сиҳатгоҳларида, «Тўдакўл» дам олиш базасида, «Зарафшон» пансионати ва бошқа санаторияларида тўлақонли соғломлаштириш тартибида дам олиш имконияти тақдим этилган. Уларда ҳар йили 11,9 мингдан зиёд киши ўз соғлигини тиклайди. Ҳар йили ёзда шаҳар ташқарисидаги ва шаҳардаги оромгоҳлар 10,8 минг нафардан ортиқ болани ўз бағрига олади. Корхонанинг барча оромгоҳларида Навоий вилоятидаги «Меҳрибонлик уйи» ва «Шодлик» болалар уйи тарбияланувчилари комбинат ҳисобидан ҳар йили дам олмоқда. НКМК Томди, Нурота, Зарафшон, Учқудуқ, Конимех туманларининг чекка чўл ҳудудларидаги кам таъминланган оилалар фарзандларига ҳам ёзги соғломлаштириш оромгоҳларига йўлланмалар ажратади.

НКМК раҳбарияти томонидан комбинат ишчилари ва уларнинг оила аъзолари ўртасида жисмоний тарбия ва спортни ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилади, тегишли спорт мажмуалари билан таъминланган жисмоний тарбия-соғломлаштириш клубларининг самарали тизими ишлаб турибди.

– 2020 йили пандемия ва бошқа офатлар туфайли кўплаб саноат тармоқлари ҳамда корхоналар учун қийин бўлди. НКМК жамоаси бу синовларни қандай енгиб ўтди?

– Бўлинмаларда инфекция тарқалишининг олдини олиш учун барча чораларни кўрдик. Эътироф этиш жоизки, 2020 йил халқимиз учун ҳам, комбинатимиз ва иқтисодиётнинг бошқа тармоқлари учун ҳам кўплаб

мураккаб синовларни олиб келди. Ушбу синовларни меҳнат жамоамиз билан биргаликда муваффақиятли енгиб, биз ишлаб чиқаришнинг бир маромда ишлашини таъминладик ва белгиланган режаларни ортиғи билан бажардик. Коронавирус пандемияси хавфи сақланиб қолаётганига қарамай, барча бўлинмаларимизда ишлаб чиқариш юқори суръатларда давом этмоқда.

Ўтган йил чиндан ҳам синовларга бой бўлди. Аммо комбинатимизда ҳамма вақт қийин дақиқада ёрдам беришдек олижаноб иш устун бўлган ва шундай бўлиб қолади. «Меҳр-шафқат ва саломатлик» жамоат фонди, «Саховат ва кўмак» умуммиллий ҳаракатини минглаб ишчилар ихтиёрий равишда қўллаб-қувватлади. Корхона ташаббуси билан техноген фожеа ва табиий офатлардан зарар кўрган юртдошларимизга озиқ-овқат, кўрпа-тўшак ва бошқа асосий зарур буюмлар топширилди. «Саховат ва кўмак» умуммиллий ҳаракат доирасида Навоий, Самарқанд, Жиззах, Сурхондарё вилоятлари ва Қорақалпоғистон Республикасида яшовчи кўп болали оилалар, имконияти чекланган одамлар ва ёлғиз кексаларга 16 турдаги озиқ-овқат тўплamlари топширилди.

Касаба уюшмаси пандемия даврида кам таъминланган, ижтимоий ҳимояга муҳтож ходимларни, Зарафшондаги баҳорги сел ёмғирларидан зарар кўрган маҳаллаларда яшовчи ишчиларни молиявий қўллаб-қувватлаш жамғармасини таъсис этди.

Бошланган 2021 йилда ҳам вазифаларимиз кўп – биз бошлаган лойиҳаларимизни ниҳоясига етказиб, янгиларини бажаришга киришамиз. Навоий кон-металлургия комбинати дадил қадамлар билан янги корхоналарни қуриш ва ишлаб турганларини модернизация қилиш, маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини

ошириш, шунингдек, аҳоли бандлигини таъминлаш учун иш ўринлари яратишни кўзда тутувчи тараққиёт йўлидан боришни давом эттирмоқда.

- Қувондиқ Санақулович, кўриб турибмизки, НКМК барқарор корхона ва мамлакат иқтисодий ётини мустаҳкамлашнинг ишончли кафолати бўлиб қолмоқда. Самикий суҳбатингиз учун миннатдормиз.

*"Ўзбекистон иқтисодий ахборотномаси" журналининг
2021 йилдаги 1-сони.*

ЯНГИ ИСТИҚБОЛЛАР САРИ

Қадрли ҳамкасблар!

Сизларни Ўзбекистон Республикаси кончилиқ ва металлургия саноати ходимлари куни байрами билан чин қалбимдан самимий табриклайман.

Бугунги шиддаткор давр ҳар бир соҳа олдиға муҳим вазифаларни қўймоқда. Замон талаби барчамиздан юксак масъулият, фидойилиқни талаб этмоқда. Шунга мос тарзда ҳар бир соҳа иш услубини, келажакини яратаяпти. Муҳтарам Юртбошимиз Шавкат Мирзиёев раҳнамолигида барча соҳаларда, одамлар ҳаётида ўзгаришлар, янгиланишлар рўй бераётганига гувоҳ бўлаяпмиз. Юртдошларимиз дунёқараши ўзгариб, уларда эртанги кунга ишонч ва интилиш ҳисси кучаймоқда. Ислохотлар, муҳим лойиҳалар ҳаётга изчил татбиқ этилаётгани иқтисодиёт тармоқлари ривожини, одамлар ҳаёт тарзини яхшилашга ижобий таъсир кўрсатмоқда.

Барча соҳаларда бўлгани каби мамлакатимиз кон-металлургия саноатида ҳам туб ислохотлар олиб борилмоқда. Бевосита давлатимиз раҳбари эътибори ва ҳукуматимиз қўмағида корхонамиз ривожланиш йўлида давом этмоқда. Айниқса, фаолиятга изчил татбиқ этилаётган инвестицион лойиҳалар, дастурлар ва йўл хариталари Навоий кон-металлургия комбинати учун янгидан-янги истиқболларни очмоқда ва бу кўпининг кишилиқ жамоамизга куч-ғайрат бағишламоқда.

Корхонамиз тараққиётида қиймати 3,4 млрд. доллар бўлган ва 27 та йирик инвестиция лойиҳасини мужассамлантирган комбинатда 2026 йилгача қимматбаҳо металллар ишлаб чиқаришни кўпайтириш дастури муҳим ўрин тутди. Айни пайтда мазкур дастур

доирасида улкан ишлар бошлаб юборилган ва жадал давом этмоқда. Хусусан, кейинги беш йилда умумий қиймати 1,7 млрд. доллар бўлган 10 та лойиҳа муддатидан олдин ишга туширилди. Комбинатда 2017-2020 йилларда 7 минг 132 та янги иш ўринлари яратилгани қанча одамлар ҳаётига қувонч олиб кирилганини белгилайди. “Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йили”да ҳам 3 минг 420 та иш ўрни яратиш мўлжалланган.

Байрамдан-байрамгача бўлган даврни сарҳисоб қиладиган бўлсак, бу вақт оралиғида профессионал жамоамизнинг куч-ғайрати билан кўплаб эътирофга молик ишлар амалга оширилганлигига гувоҳ бўламиз. Ўтган йил ҳар қанча синовли ва оғир келишига қарамасдан, ишни тўғри ташкил этиш ҳисоби-га ишлаб чиқариш ва ўсиш суръатларини нафақат сақлаб қолиш, балки барча белгиланган режаларни ортиғи билан бажаришга эришилди. Бу борада жамоамиз аҳли яна бир бор ўз жонқуярлиги, матонати ва ҳамжиҳатлигини намоён этди. Ўтган йилда маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 49,2 триллион сўмни ташкил этиб, режа 105,3 фоизга бажарилди, 300 миллион долларлик қўшимча маҳсулот ишлаб чиқарилди. Бундан ташқари, 20 тоннадан ортиқ кумуш, шунингдек, белгиланган режадан ортиқ уран ишлаб чиқарилди. Мана шу ютуқларга қўшган муносиб ҳиссангиз учун барчангизга ўзимнинг ташаккуримни билдираман.

Бундан ташқари, 2020 йилда Инвестиция дастури, давлат дастури, давлатимиз раҳбари берган топшириқлар асосида қатор йирик объектлар фойдаланишга топширилди. Жумладан, 7-гидрометаллургия заводида тўртта тегирмон блоки, 2-гидрометаллургия заводида 29 ва 30-тегирмон блоклари, Тахиатош металл конструкциялар ва ностандарт жиҳозлар ишлаб

чиқариш заводида металлarnи рухлаш участкаси, Навоий машинасозлик заводи қуйиш цехида қўлда қолиплаш участкаси муддатидан олдин фойдаланишга топширилди. 5-гидрометаллургия заводи ишлаб чиқариш учун шай ҳолга келтирилди. Ишчи-хизматчиларнинг ижтимоий шароитларини яхшилаш мақсадида, "Ауминзо-Амантой" кон майдонида 1,5 минг кишилиқ Ишчилар шаҳарчаси, "Довғизтов" кони ишчи-хизматчилари ва ёш мутахассислари учун иккита ётоқхона, 5-кон бошқармаси "Жингельди" майдонида 120 ўринли ишчилар маскани барпо этилди.

Давлатимиз раҳбарининг 2018 йил 7 июндаги "Ўзбекистон Республикасида қимматбаҳо металллардан ўлчовли қуймалар ишлаб чиқаришни ташкил этиш ҳамда қимматбаҳо металллар бозори фаолиятини тартибга солиш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарорига асосан, НКМК томонидан олтин ва кумушдан ўлчовли қуймалар ишлаб чиқариш бўйича замонавий юқори технологияларга асосланган мажмуани қуришга қаратилган умумий қиймати 31 млрд сўмдан ортиқ бўлган инвестиция лойиҳаси амалга оширилди. Унинг доирасида 2-гидрометаллургия заводининг тайёр маҳсулот цехи негизида ўлчовли қуймалар ишлаб чиқариш участкаси барпо этилди.

"Мурунгов" конини ўзлаштиришнинг V-навбати" муҳим инвестиция лойиҳаларидан биридир. Ҳозирги вақтда коннинг шимолий қисми ён тарафидаги захираларни очиш ва ишлов бериш бўйича кон ишлари олиб борилмоқда. 2021 йилда бир қатор конларда янги истиқболларни ўзлаштириш 2-гидрометаллургия заводида йилига 50 миллион тоннагача маъдан етказиб бериш имконини беради.

Тараққиётимизнинг янги босқичида маҳаллийлаштириш дастури муҳим аҳамиятга эга. Чунки

маҳаллий саноат маҳсулотларининг сифати ва бозор талабларига мос келиши унинг харидоргирлигини, корхонанинг барқарорлигини таъминлайди. Албатта, бозор талабини таҳлил қилиш асосида, иқтисодий самарадорлиги бор бўлган товарларни маҳаллийлаштириш муҳим ўрин эгаллайди. Ички имкониятлардан кенг фойдаланиб, ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш, янги лойиҳалар эвазига маҳсулот турларини кўпайтириш, импорт ўрнини тўлдириш, бу каби маҳсулотларни корхонанинг ўзида ишлаб чиқариш лозим. Бу борадаги ишлар давлатимиз раҳбари белгилаб бергандек, "ички талабни ўрганиш – импортни таҳлил қилиш – ресурс базасини аниқлаш – янги лойиҳалар ишлаб чиқиш" занжири асосида ташкил этилмоқда. Бу борада иқтисодиёт тармоқлари, тадбиркорлар учун катта имконият ва имтиёзлар яратиб берилмоқда. Комбинатда ҳам бу борада тизимли ишлар олиб борилмоқда. Жумладан, 2020 йилда 138 та лойиҳа бўйича 352,3 миллиард сўмлик маҳаллийлаштирилган маҳсулотлар ишлаб чиқарилгани, ўсиш суръати 2019 йилга нисбатан 152 фоизга ошгани бунинг тасдиғидир. Жорий йилда ҳам 154 та лойиҳа бўйича 432,9 миллиард сўмлик маҳаллийлаштирилган маҳсулот, шу жумладан, 71 та янги турдаги маҳсулотлар ишлаб чиқариш кўзда тутилган. Комбинат ва маҳаллий ишлаб чиқарувчилар ўртасида кооперация алоқалари йилдан-йилга кенгайиб бормоқда. 2020 йилда комбинатда тармоқлараро кооперация доирасида маҳаллий ишлаб чиқарувчилардан 3,5 триллион сўмлик маҳсулот харид қилинди ва ўсиш суръати 194 фоизга таъминланди.

Касб байрами кўпминг кишилиқ жамоамиз учун ҳар жиҳатдан фахру ифтихор билан нишонлашга аризулиқ шодиёнадир. Шунинг учун ҳам ҳар йили май

ойининг учинчи якшанбасини кўтаринки кайфият, шоду хуррамлик ва ютуқларимиз билан орзиқиб кутамиз. Бу йил ҳам бу айёмни меҳнат зафарлари, амалий натижаларимиз билан қарши олаяпмиз.

Қадрли ҳамкасблар!

Барчангизни яна бир бор касб байрами муносабати билан қизғин қутлаб, мустаҳкам соғлик-саломатлик, хонадонларингизга фаровонлик, масъулиятли ва шарафли ишларингизда улкан муваффақиятлар тилайман.

Касб байрамингиз муборак бўлсин, азиз дўстлар!

Кувондиқ САНАҚУЛОВ,

*Навоий кон-металлургия комбинати
бош директори, Ўзбекистон Қаҳрамони.*

*“Кончилар ҳаёти” газетасининг 2021 йил 11 майдаги
9-сони.*

ЗАБТ ЭТИЛГАН ДОВОНЛАР – ИЗЧИЛ ИСЛОҲОТЛАР САМАРАСИ

Муҳтарам Президентимиз Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан ишлаб чиқилган Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси мамлакатимиз ва халқимиз ҳаётида, шу жумладан, Навоий кон-металлургия комбинати учун ҳам янги тараққиёт босқичини бошлаб берди. Бунинг замирида комбинатни иқтисодий, ижтимоий, маънавий-маърифий жиҳатдан жадал ривожлантириш, иқтисодиётни раванқ топтириш, жамоа аъзолари ва улар оиласи учун муносиб турмуш шароити яратишдек эзгу мақсадлар мужассам. Бу, кўпминг кишилиқ жамоа аҳлини янги марралар сари руҳлантирмоқда.

Маълумки, юртимиз фойдали қазилмаларга бой мамлакатидир. Мустақиллик ушбу табиий бойликларни ўзлаштириш учун улкан имкониятларни яратди. Бунинг пировардида юртимизда олтин, кумуш, уран ва бошқа нодир бойликларни қазиб олиш ишлари олдингига қараганда янада жадаллашди. Албатта, мана шу ишларни амалга оширишда мамлакатимиз саноатининг гигант корхонаси бўлган Навоий кон-металлургия комбинатининг ҳиссаси беқиёсдир.

Айни пайтда комбинатда ишлаб чиқарилаётган ноёб ва нодир маҳсулотлар давлатимиз иқтисодий қудратини юксалтиришга муносиб хизмат қилмоқда. Комбинат дунё рейтингига ўзининг қимматбаҳо металлари, ишлаб чиқариш ҳажми, захираси, маҳсулотлари сифати бўйича етакчи ўринни эгаллаб, юксак эътирофларга сазовор бўлиб келаётгани, ҳеч шубҳасиз, Қизилқум саҳросининг фидоий, шижоатли ишчи-хо-

димлари, муҳандис-техниклари ва мутахассисларининг фидокорона меҳнати маҳсулидир.

Навоий кон-металлургия комбинати ўзининг юксак иқтисодий салоҳияти билан дунёда етакчи ўринларни эгаллаб келаяпти. Энг қувонарлиси, корхона бугун геология-қидирув ишлари, маъданни қазиб олиш ва қайта ишлашдан тортиб, уран оксиди ва юқори пробали тайёр олтин ёмбилар олишгача бўлган яхлит бир тизим асосида ишламоқда. Шу боисдан ҳам комбинат юртимиз кон-металлургия соҳасининг ягона кластери, дея тан олинган. Юқори малакали ходимлар саъй-ҳаракатлари билан фаолиятга илмий асосланган стратегиянинг татбиқ этилаётгани ишлаб чиқариш ҳажмини босқичма-босқич ошириб боришга улкан имкониятларни яратмоқда. Биргина, сўнгги ўн йилликда илғор технологияларга асосланган, халқаро стандартларга тўла жавоб берадиган янги корхоналар бунёд этилгани корхона салоҳиятини янада кенгайтириб юборди. Иш ҳажми, иқтисодий самарадорлик ҳам шунга яраша олдинги йилларга қараганда ошди. Жумладан, сўнгги йилларда тоғ массасини қазиб олиш 5 бараварга, рудани қайта ишлаш 3 бараварга, маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми ва ходимлар сони 2 бараварга ошгани фикримиз тасдиғидир.

Мустақиллик йилларида, жумладан, 1995 йилда Учқудукда 3-гидрометаллургия заводи фойдаланишга топширилди. 2002 йилда эмульсион портловчи моддалар ишлаб чиқариш заводи ишга туширилди. 2010 йилда Зармитанда 11 ойлик рекорд даражадаги қисқа муддатларда қурилган 4-гидрометаллургия заводи ишга туширилди. 2011 йилда "Мурунгов" конида тик-қияли конвейер, яна кўплаб бошқа иқтисодий ва ижтимоий объектлар фойдаланишга топширилди. Бу, бажарган ишларимизнинг кичик бир қисми, холос.

Сўнгги йилларда амалга оширилган ишлар тўғрисида мулоҳазаларимиз давомида кенгроқ фикр юритамиз.

Дарҳақиқат, корхонанинг бугуни ва эртаси ҳақида сўз юритар эканмиз, энг аввало, бу борада давлатимиз раҳбари томонидан тасдиқланган комбинатни 2026 йилгача ривожлантириш дастури муҳим аҳамиятга эга эканлигини алоҳида таъкидлаш жоиз. Жумладан, ушбу дастур доирасида қиймати 3,4 миллиард долларлик 27 та лойиҳани амалга ошириш, ишлаб чиқариш ҳажмини 30 фоизга ошириш ва минглаб иш ўринлари яратиш кўзда тутилган. Дастурга мувофиқ, энг замонавий технологияларга асосланган янги ишлаб чиқариш корхоналарини барпо этиш, янгича инновацион ёндашув ва илм-фан ютуқларини кенг жорий этиш комбинат иқтисодий салоҳиятини янада юксалтириш ҳамда кўрсаткичлар ҳажми ва иш суръатини босқичма-босқич ошириб бориш имконини бермоқда. Биргина, сўнгги тўрт йилда комбинат меҳнат жамоасининг азму шижоати билан мазкур дастур доирасида 1,6 миллиард долларлик маблағ ўзлаштирилди, 10 та муҳим ишлаб чиқариш қувватлари муддатидан олдин фойдаланишга топширилиб, 8 332 та янги иш ўринлари яратилгани фикримиз тасдиғидир. Бунинг натижасида 2017-2020 йиллар давомида олтин ишлаб чиқариш ҳажми 10 фоиз, кумуш 45 фоизга ошди.

Айни пайтда замон кундан-кунга илдамлашиб бормоқда. Ишлаб чиқаришга унумдорлик юқори, тежамкор бўлган замонавий техника ва технологияларнинг янги авлоди кириб келаяпти. Унга тенглашиш учун эса ҳар бир соҳа ўзининг мукамал дастурига эга бўлиши керак. Чунки бугунги шиддатли давр бу йўлда сусткашликни ёқтирмайди. Комбинатимизда ҳам замон талабига ҳамнафас бўлиш учун кенг қўламли чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Шу жиҳатдан

комбинат раҳбарияти ҳозирги тараққиёт даврида замон талаби ва шиддатини чуқур англаган ҳолда, комбинатни ривожлантириш, соҳага ахборот-коммуникация технологияларини кенг жорий этиш, ишлаб чиқариш қувватларини модернизациялаш ва техник қайта жиҳозлаш, кон маъданлари хом-ашёсини қайта ишлаш, маҳсулотлар рақобатбардошлилигини ошириш бўйича муҳим чора-тадбирларни амалга оширишга асосий эътиборни қаратиб келмоқда.

Мисол учун, олтинни уюмдан эритмага ўтказиш цехи ҳудудида таркибида олтин бўлган техноген чиқиндилар тўпланиб қолган эди. Комбинат томонидан уларни қайта ишлаш бўйича дунё амалиётида бўлмаган, ноёб инвестицион лойиҳани амалга оширишни бошлади. Бу борада бир қатор ҳамкорлар билан техник регламент ишлаб чиқилди. Бунинг натижасида комбинат мутахассислари томонидан техноген чиқиндиларни янги технологиялар асосида қайта ишлашга киришилди. Ана шулардан бири – “Олтинни уюмда эритмага ўтказиш цехида техноген чиқиндиларни қайта ишлаш мажмуасини қуриш” лойиҳасидир. Ушбу лойиҳада йилига 15 миллион тонна техноген чиқиндини қайта ишлаш қувватига эга 7-гидрометаллургия заводини барпо этиш кўзда тутилган эди. Ҳолат қисқа даврда бепоеъ Қизилқум саҳросида замонавий гидрометаллургия заводи барпо этишга эришилди. Жумладан, 4 та тегирмон муддатидан олдин ишга туширилди ва 2020 йилда 10 миллион тонна маъдан қайта ишланди. Мазкур заводнинг технологик жиҳати бошқа гидрометаллургия заводларидан ажралиб туради. Жумладан, корхонада таркибида олтин кам бўлган маъдан энг мураккаб жараёнлар орқали, яъни, кислотали ишқорда қайта ишланиб, маҳсулот олинади. Кимёвий ишлов беришда маҳаллий маҳсулотлар ишла-

тилиши маҳсулот таннархини янада арзонлаштириш имконини беради.

“Ауминзо-Амантой” олтин кони негизда 5-гидрометаллургия заводини қуриш ҳам гигант корхонанинг истиқболли лойиҳаларидан ҳисобланади. Мазкур лойиҳанинг ўзига хос жиҳати шундаки, завод дунёда ўхшаши бўлмаган мутлоқо янги технология, яъни, кислородли-оҳакли оксидлаш асосида олтин ажратиб олиш технологиясига ихтисослашган. Айни пайтда заводнинг дастлабки босқичи фойдаланишга топширилди. Келгусида унинг тўлиқ ишга туширилиши ҳар йили 5 миллион тонна маъданни қайта ишлаш имконини беради. Унинг яқинида барпо этилган ва барча қулайликларга эга бўлган Ишчилар шаҳарчаси ишчи-хизматчиларимиз яшашларига хизмат қилмоқда.

Комбинат фаолиятида 2-гидрометаллургия заводининг ўрни беқиёс. Ҳозирда завод имкониятларини янада кенгайтириш, унинг қувватини йилига 50 миллион тоннага етказиш бўйича ҳам улкан инвестицион лойиҳалар олиб борилмоқда. Хусусан, “2-гидрометаллургия заводининг қайта ишлаш қувватларини кенгайтириш (1-2 босқичлари)” лойиҳаси доирасида 29 ва 30-сонли тегирмон блоклари муддатидан олдин ишга туширилди ва айни пайтда бу ўзининг юксак самарасини бермоқда.

Комбинат мутахассисларининг кейинги йиллардаги эътирофли инновацион лойиҳаларидан бири 3-гидрометаллургия заводида сорбциялаш жараёни чиқиндиларини юқори самарали куйдириш технологиясига асосланган янги мажмуанинг ишга туширилиши бўлди. Бу технологиянинг жорий этилиши натижасида заводда хомашёдан олтин ажратиб олиш ҳажми 8 фоизга, қимматбаҳо металл ишлаб чиқариш

ҳажми эса 11 фоизга ошди. Пировардида чиқиндида чиқиб кетадиган металл миқдорини икки баравардан кўпроқ камайтиришга эришилди. Мазкур ихтиро БМТнинг Жаҳон интеллектуал мулк ташкилоти томонидан олтин медаль билан тақдирланди. Бу технологик жараёни амалга оширишда Германиянинг "Engineering dobersek GmbH" компанияси мутахассислари ҳам фаол иштирок этишди.

Бугун комбинат фаолиятида инновцион лойиҳалар ҳам муҳим ўрин эгаллайди. Бу борада корхона ўзининг узоқ йиллик, яъни, 2026 йилгача олтин ва уран каби қимматбаҳо металлارни қазиб олиш ва қайта ишлаш самарадорлигини ошириш, ишлаб чиқариш харажатларини камайтириш ҳамда экспорт ҳажминини кўпайтириш учун етарли шарт-шароит яратиш имконини берувчи 105 та инновацион лойиҳани ўз ичига олган ривожланиш дастурига эга. Ҳисоб-китобларга кўра, ушбу дастурни амалга ошириш келгусида 1,3 триллион сўмлик иқтисодий самара бериши кутилмоқда. Лойиҳаларни фаолиятга изчил татбиқ этиш учун республиканинг етакчи илмий-тадқиқот институтлари, олий ўқув юртлари билан самарали ҳамкорлик йўлга қўйилган.

Кейинги пайтда комбинатда илм-фан ютуқларини ишлаб чиқаришга интеграциялаш, инновацион лойиҳаларни кенг татбиқ этиш, техник тежамкор ечимларни, ноёб технологияларни амалиётга жорий этиш фаолиятимизнинг таркибий қисмига айланди. Бунинг натижасида нафақат маҳсулот таннархини пасайтиришга, балки юқори самарадорликка ҳам эришилмоқда. Бу эса, ўз навбатида, ресурсларни тежаш, маблағларни иқтисод қилиш имконини бераяпти. Мисол учун, 2020 йилда маҳсулот таннархини камайтириш бўйича амалга оширилган чора-тадбирлар маҳсулот-

лар таннархини 784,5 миллиард сўмга ёки 6,5 фоизга камайтириш имконини берди.

Бугун комбинат ютуқлари ҳақида сўз юритар эканмиз, албатта, унинг иқтисодий кўрсаткичларига тўхталмасдан иложи йўқ. Мисол учун, 2020 йилда комбинат томонидан ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати хорижий валюта эквивалентида 4,9 миллиард долларга тенг бўлиб, бу кўрсаткич вилоятда ишлаб чиқарилган маҳсулотнинг қарийб 90 фоизини, шунингдек, корхонанинг маҳсулот қиймати республикада ишлаб чиқарилган ялпи ички маҳсулотнинг 8,5 фоизи, саноат маҳсулотларининг 13,4 фоизини ташкил этади.

Комбинат мамлакатнинг энг йирик солиқ тўловчиси ҳисобланади. Ўтган 2020 йилда комбинат 31,2 триллион сўм миқдорида солиқ тўловларини амалга ошириб, давлат бюджети даромадининг 23,4 фоизини таъминлагани фикримиз тасдиғидир.

Бундан ташқари, корхона фаолиятига илм-фан ютуқлари, инновация ва ишлаб чиқаришни бир-бирига интеграциялаш, сарф-харажатларни қисқартириш, маҳсулот таннархини арзонлаштириш ва тежамкорлик каби муҳим сифатлар кенг татбиқ этилаётгани боис юқори даромад олишга эришилмоқда. Хусусан, ўтган 2020 йилни 10,2 триллион сўм соф фойда билан якунлаб, маҳсулот ишлаб чиқариш рентабеллиги 41,9 фоизни ташкил этгани фикримиз тасдиғидир. Шунингдек, ўтган йили мамлакатимиз иқтисодиётини қўллаб-қувватлаш мақсадида қўшимча 2,3 триллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилгани, ҳеч шубҳасиз, катта жамоанинг улкан ютуғидир.

Комбинат ютуқларида маҳаллийлаштириш дастурининг ўрни бекиёс. Чунки маҳаллийлаштирилган маҳсулотлар ишлаб чиқариш Навоий кон-металлургия комбинати фаолиятининг асосий ва ажралмас қисми-

дир. Шу маънода, НКМК бу борада маҳаллийлаштирилган маҳсулотларни ишлаб чиқариш бўйича республиканинг энг йирик локомотив корхоналаридан бири ҳисобланади. Айти пайтда валюта маблағларини иқтисод қилиш мақсадида, импорт ўрнини босувчи маҳсулотларни ишлаб чиқаришга алоҳида эътиборни қаратиб келаямиз. Бундан ташқари, корхонамизнинг яна бир устувор вазифаларидан бири – кичик бизнес субъектларини қўллаб-қувватлаш орқали саноат кооперациясини кенгайтиришдир.

Комбинат ташаббуси билан корхонанинг маҳаллийлаштириш бўйича асосий бўлинмаси – Навоий машинасозлик заводида кўпроқ йирик ва технологик мураккаб ускуналарни ишлаб чиқаришга эътибор қаратиш мақсадида, завод қувватларини бўшатиш орқали маҳаллий ишлаб чиқарувчиларни қўллаб-қувватлаш учун “шатакка олиш” механизми амалиётга жорий этилди. Бунда эҳтиёт қисмлар ва бутловчиларни ишлаб чиқариш ҳажмларини технологик ва муҳандислик йўналишларида қўмаклашган ҳолда маҳаллий корхоналарга қисман ўтказиш кўзда тутилган.

Сўнгги йилларда маҳаллий корхоналар билан тасдиқланган “Йўл хариталари” ва қўшма йиғилиш баёнлари асосида комбинат эҳтиёжлари учун ўнлаб янги турдаги импорт ўрнини босувчи маҳсулотлар ўзлаштирилди. Хусусан, каустик сода, поливинилхлорид, бутилли калий ксантогенати, калий сульфати, резинатросли конвейер тасмаси ва уни бириктирувчи қисмлар, ПВХ қувурлари учун комплекс стабилизатор, универсал ва композит мойлари, парафин, эмульгатор, пресс-фильтр учун филтрлаш матолари, вибрацияли таъминлагич, мотор-редукторлар, манометрлар, ферромарганец, ферросилиций, чўян қуймалари, автомобил шиналари каби янги турдаги маҳсулотлар

комбинат учун валюта маблағларини иқтисод қилиш имконини бермоқда.

Мисол учун, маҳаллий ишлаб чиқарувчилар билан ҳамкорликни кенгайтириш мақсадида, заводда олдин ишлаб чиқарилган вибрацияли таъминлагич, редукторлар каби маҳсулотлар бўйича Навоий вилоятида жойлашган "Gidro stanko servis" МЧЖга, оралиқ фильтр-грохот, концентратор косаси сингари маҳсулотлар бўйича "Navpromlitmash" МЧЖга, махсус чўяндан қўйма футеровкалар бўйича "Latem-Metal" МЧЖга, кон ускуналари учун маҳкамлаш деталлари, транспорт воситалари эҳтиёт қисмлари каби маҳсулотлар бўйича Андижон вилоятидаги "Vodiy energomash mexanika" МЧЖга, полиуретан маҳсулотлари бўйича Тошкент шаҳридаги "Gauch" МЧЖга ҳамда қўзғатувчи тишли валларни дастлабки ишлов бериш ишлари бўйича Тошкент вилоятидаги "Lider gem prom" МЧЖга таклифлар, буюртмалар берилди.

Яна шуни мамнуният билан таъкидлаш керакки, 2020 йилда комбинатда 138 та лойиҳа бўйича 352,3 миллиард сўмлик маҳаллийлаштирилган маҳсулотлар ишлаб чиқаришга муваффақ бўлдик. Бунда ҳам комбинат асосий фаолияти учун маҳсулотлар, ҳам Инвестиция дастурини амалга ошириш учун ностандарт технологик жиҳатдан мураккаб ускуналар – шарли тегирмон, шахта юклаш машинаси, универсал токарлик-винт кесадиган ва фрезерли дастгоҳлар, гидроциклон қурилмалари, вибрацияли ва колосникли ғалвирлар, кон-шахта, технологик ускуналар ва карьер механизмлари учун эҳтиёт қисмлар, куч блоклари каби ўнлаб янги турдаги, импорт ўрнини босувчи маҳсулотлар ўзлаштирилди. Биргина, ўтган йили импорт ўрнини босувчи 140 куб метрли шарли тегирмон Навоий машинасозлик заводида ишлаб чиқарилгани

2,5 миллион доллар валюта маблағларини иқтисод қилиш имконини берди.

Электрон кооперация портали ишга тушганидан буён комбинат томонидан жами 3,7 триллион сўмлик 6740 та шартнома тузилган бўлиб, шундан бугунги кунга қадар 3,0 триллион сўмлик 5970 та шартнома ижроси таъминланди. Қувонарлиси, маҳаллий ишлаб чиқарувчилар билан кооперация алоқалари йилдан-йилга тобора кенгайиб бормоқда. Комбинатнинг кооперацион географияси республиканинг барча ҳудудларини қамраб олган. Электрон кооперация портали орқали 500 га яқин корхона билан шартномалар тузилди. Комбинат мутахассислари доимий равишда корхоналарга ташриф буюриб, маҳсулотларни ўзлаштиришда ҳар томонлама кўмак бераёпти.

Жорий йилнинг 22-24 апрель кунлари ушбу завод кўргазмалар майдонида янгича форматда республика тармоқлараро кооперация саноат ярмаркаси бўлиб ўтди. Унда мамлакатимизнинг 645 та етакчи саноат корхоналари, 60 та соҳавий корхоналар, 585 тадан ортиқ тадбиркорлик субъектлари 1,4 минг турдан ортиқ импорт ўрнини босувчи янги турдаги маҳсулотлари билан иштирок этди. Пировардида кон-металлургия, энергетика, кимё, қурилиш ва бошқа соҳалар бўйича корхоналар ўртасида қиймати 376 миллиард сўм бўлган 996 та шартнома, шунингдек, тармоқлараро 268 та меморандум имзолашга эришилди. Биргина, комбинат томонидан 117 та шартнома бўйича қиймати 225,7 миллиард сўмлик келишувларга эришилди. Энг қувонарлиси, ушбу ярмарка иши республика миқёсида юқори даражада баҳоланди.

Жорий йилда тизимли равишда маҳсулот турлари ва уни экспорт қилиш географиясини кенгайтириш бўйича улкан марралар белгилаб олинган. Хусусан,

маҳаллийлаштириш дастурига асосан 154 та лойиҳа доирасида 433 миллиард сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш мўлжалланган. Шундан, қиймати 82 миллиард сўм бўлган 71 таси янги лойиҳа ҳисобланади. Шунингдек, ишлаб чиқариш харажатларини камайтириш чора-тадбирларининг амалга оширилиши натижасида 1 052,8 миллиард сўм миқдоридаги маблағни тежаш кўзда тутилган.

2021 йилги режаларимиз янада улкан. Комбинат бўйича маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳажмини 51 триллион сўмга етказиш, Инвестиция дастури доирасида 651 миллион долларлик капитал қўйилмаларни ўзлаштириш, жумладан, қиймати 247,6 миллион доллар бўлган "Уюмда эритмага ўтказиш цехи техноген чиқиндиларини қайта ишлаш мажмуасини қуриш" лойиҳаси бўйича 7-гидрометаллургия заводини фойдаланишга топшириш, шунингдек, қиймати 88,7 миллион доллар бўлган "Ауминзо-Амантой" маъданли майдонида олтин маъданларини қазиб олиш ва қайта ишлаш мажмуасини қуриш" лойиҳаси бўйича 5-гидрометаллургия заводида янги тегирмон блокларини ишга тушириш режалаштирилган. Ушбу лойиҳалар ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқлари қувватларини кенгайтириш ҳисобига 3,4 мингтадан ортиқ янги иш ўринлари яратиш кўзда тутилган. Қувонарли жиҳати, жорий йилги корхона соф фойдаси 10 381 миллиард сўм, давлат бюджетига тўловлар ҳажми 32 триллион сўм бўлиши кутилмоқда.

Навоий кон-металлургия комбинатида қўлга киритилаётган барча ютуқлар янги Ўзбекистон иқтисодиётини мустаҳкамлашга ҳамда энг улуғ, энг азиз байрамни, яъни, мамлакатимиз мустақиллигининг 30 йиллигини ёруғ юз билан кутиб олишга қаратилган. Жамоамиз ўзининг бой тажрибаси ҳамда улкан

салоҳияти билан келгусида ҳам дунё миқёсида юқори мавқега эга корхона сифатида катта муваффақиятларни қўлга киритиш йўлида дадил қадамлар билан давом этаверади.

Кувондиқ САНАҚУЛОВ,

*Навоий кон-металлургия комбинати
бош директори, Ўзбекистон Қаҳрамони.*

*"Дўстлик байроғи" газетасининг 2021 йил 11 августдаги
32-сони.*

ДУНЁДА МУҚОБИЛИ БЎЛМАГАН ТЕХНОЛОГИЯЛАР

*Навоний кон-металлургия комбинатининг бугунги
фаолияти ва истиқболлини белгилайди*

Ўттиз йил абадият қошида киприк қоққанчалик вақт эмас. Лекин ана шу қисқа даврда абадиятга дахлдор ишларни амалга ошириш мумкин. Мамлакатимиздаги бунёдкорлик кўлами, ишга тушаётган замонавий ишлаб чиқариш қувватлари, шаҳар ва қишлоқларнинг бугунги қиёфаси, Учинчи Ренессансга мустаҳкам замин яратилаётгани, яқин кўшничилик, очиқ ва манфаатли халқаро ҳамкорлик алоқалари ана шулардан сўзлайди.

Энг муҳими, амалий натижа билан мустаҳкамланган, ўз меваси, ҳосилини бераётган ислохотлар одамларнинг қалби, юрагидан жой олди, унинг самараларини юртимизда яшаётган ҳар бир инсон, ҳар бир оила бугун ўз ҳаётида ҳис этиб турибди.

Ҳазрат Навоний номи билан аталувчи кон-металлургия комбинати юртимизнинг энг гигант корхонаси ҳисобланади. Дунёда ҳам ўз тармоғи бўйича энг етакчи компаниялар сафида туради. Президентимиз Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан соҳани ривожлантиришга қаратилган муҳим дастур ва пухта ўйланган лойиҳалар туфайли комбинат сўнгги йилларда тараққиётнинг янги манзиллари сари юзланди.

Яна бир эътиборли томони, корхона бугунги кунда конларни ўзлаштириш, маъдан қазиб олишдан тортиб, тайёр маҳсулот олишгача бўлган яхлит бир тизим асосида фаолият олиб бораётган кон-металлургия соҳасидаги улкан кластерга айланди. Сўнгги

йилларда дунёда ўхшаши йўқ илғор технологияларга асосланган замонавий гидрометаллургия заводлари ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқлари барпо этилиши, ишлаб чиқариш қувватларини ошириш бўйича амалга оширилган ишлар бугунга келиб комбинат имкониятларини янада кенгайтириб юборди. Иш ҳажми, иқтисодий самарадорлик ҳам шунга яраша тубдан ошди. Жумладан, мустақиллик йилларида тоғ жинсларини қазиб олиш 5 бараварга, маъданни қайта ишлаш 3 бараварга, маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми ва ходимлар сони 2 бараварга ошгани жамoa аҳлининг фидокорона меҳнат маҳсулидир.

Ушбу даврда 3 – ва 4-гидрометаллургия заводлари, “Мурунгов” конида тик-қияли конвейер, 3-гидрометаллургия заводида дунёда ноёб бўлган сорбциялаш жараёни, чиқиндиларини юқори самарали куйдириш мажмуаси, 2-гидрометаллургия заводида 29-ва 30-тегирмон блоклари ва бошқа муҳим объектлар ишга туширилди.

Шу ўринда, жаҳоннинг энг нуфузли таҳлилчи ташкилотларидан бирининг хулосаларига эътиборингизни тортмоқчиман. КИТКО таҳлил маркази 2020 йилда олтин қазиб олиш бўйича етакчи ўнта кон рўйхатини эълон қилди. Унинг биринчи поғонасини “Мурунгов” кони эгаллаб турибди. Марказ маълумотича, ўтган йили “Мурунгов”да тахминан 56,7 тонна олтин қазиб олинган, унинг ресурс базаси 4 минг тоннадан зиёдни ташкил этади. Бу яқин келажакда дунёдаги энг йирик олтин кони сифатида ўз мавқеини сақлаб қолишидан далолат беради.

Айтиш мумкинки, кейинги пайтда бу ерда ҳам инновацион технологияларни самарали қўллаш, хусусан, дунёда энг узун ҳисобланган маъданни олиб чиқувчи қия конвейерни ишга тушириш ана шундай имкони-

ятларга йўл очяпти. Келажакда очик осмон остидаги коннинг чуқурлигини 1000 метрга етказиш режалаштирилган.

2017 йилнинг 28 март куни жамоамиз тарихига зарҳал битиклар битилган сана сифатида муҳрланган. Шу куни давлатимиз раҳбари «Ауминзо – Амантой» кони негизда қуриладиган 5-гидрометаллургия заводини бунёд этишга бағишланган маросимда рамзий тугмани босиб, тантанали равишда старт берди.

Давлатимиз раҳбари бу ва бошқа барпо этиладиган янги гидрометаллургия заводлари улкан иқтисодий-ижтимоий аҳамият касб этишини, бу кун мамлакатимиз солномасига зарҳал ҳарфлар билан ёзиладиган тарихий саналардан бири бўлиб қолишини, бундай улкан бунёдкорлик ишлари комбинат салоҳиятига тўла мос келишини алоҳида таъкидлаб, уларни амалга оширишда куч-қувват ва муваффақият тилади.

Президентимиз жамоамизга юксак мақсадларга эришиш, маррани баланд олиш йўллариини ҳам кўрсатиб берди. Ана шу кезде тасдиқланган дастурга кўра, Навоий кон-металлургия комбинатида 2026 йилгача 27 та лойиҳа амалга оширилади. Қиймати 3,4 миллиард доллардан зиёд бўлган мазкур лойиҳалар натижа-сида ишлаб чиқариш қуввати 30 фоизга ортиши, 30 мингга яқин янги иш ўрни яратилиши белгиланган.

Унда умумий қиймати қарийб 400 миллион АҚШ долларига тенг бўлган 5-гидрометаллургия заводини бунёд этиш лойиҳаси муҳим ўрин тутати. Бу ерда йилига 5 миллион тонна маъдан қайта ишланган ҳолда, 3,5 минг кишининг бандлиги таъминланади. Шунингдек, дастурдан «Пистали» конини ўзлаштириш ва 6-гидрометаллургия заводини қуриш, 2-гидрометаллургия заводи қувватини кенгайтириш, «Мурунгов»

конини ўзлаштиришнинг 5-навбати, техноген чиқиндиларни қайта ишлаш мажмуасини барпо этиш ва бошқа лойиҳалар ҳам жой олган.

Ушбу тарихий воқеа юз бергандан буён орадан тўрт йил ўтди. Табиий савол туғилади: дастур ижросини таъминлаш доирасида қандай ишлар амалга оширилди?

Энг аввало, техник жиҳатдан ўта мураккаб, дунёда муқобили бўлмаган, инновацион ва креатив ечимларни талаб этадиган лойиҳаларни ишга тушириш жараёнларида ишчи, техник ва муҳандисларимиз малака ва салоҳияти юксаклигини амалда исботлаб келмоқда. Улар бир тану бир жон бўлиб белгиланган вазифаларни муддатидан олдин бажаришга, бошқача айтганда, тарихимизнинг янги саҳифаларини яратишга қодирлигини намоён этиб келяпти.

Негаки, дастур қабул қилингандан буён шу даврга қадар 1,6 миллиард долларлик маблағ ўзлаштирилиб, 10 та муҳим ишлаб чиқариш қуввати муддатидан олдин фойдаланишга топширилди. Пировардида минглаб янги иш ўринлари яратилди, комбинатда олтин ишлаб чиқариш ҳажми 10 фоиз, кумуш 45 фоизга ошди.

Кейинги пайтда илм-фан ютуқларини ишлаб чиқаришга интеграциялаш, инновацион лойиҳаларни кенг татбиқ этиш, техник тежамкор ечимларни, ноёб технологияларни амалиётга жорий этиш фаолиятимизнинг таркибий қисмига айланди. Бунинг натижасида нафақат маҳсулот таннархини пасайтиришга, балки юқори самарадорликка ҳам эришилмоқда. Бу эса, ўз навбатида, ресурсларни тежаш, маблағларни иқтисод қилиш имконини беряпти.

Дастурдан ўрин олган муҳим лойиҳалардан бири бу – қиймати 247,6 миллион АҚШ долларига тенг

бўлган 7-гидрометаллургия заводидир. Айни пайтда мазкур завод тўла қувват билан фаолият олиб бормоқда. Завод қурилишида қўлланилаётган асосий технологик ускуналар чет элдан сотиб олинмасдан, ўзимизнинг машинасозлик корхонамизда тайёрланиши туфайли 56 миллион долларга яқин маблағ тежаб қолинди.

Мазкур заводнинг ўзига хослиги шундаки, унда таркибида олтин кам бўлган, олдин ишланган ва захирага олинган маъданни энг мураккаб жараёнлар орқали, яъни, кислотали ишқорда яна қайта ишлаб, маҳсулот олинади. Бу жараёнда фақат маҳаллий кимёвий моддалар ишлатилади, бу эса таннархни янада арзонлаштиради. Завод тўла қувват билан ишга туширилгандан сўнг йилига 15 миллион тонна техноген чиқиндиларни қайта ишлаш ва 7,5 тонна қўшимча олтин ишлаб чиқариш, 4 мингдан ортиқ янги иш ўринлари яратиш имкони юзага келади.

Комбинат миқёсида олиб борилаётган яна бир муҳим лойиҳалардан бири – 5-гидрометаллургия заводини барпо этиш ишлари давом этяпти. Бугун бу ер чинакам бунёдкорлик майдонига айланган. Унинг йилига 2 миллион тонна маъданни қайта ишлаш қувватига эга 1-ишлаб чиқариш блоки муддатидан олдин фойдаланишга топширилди.

Мазкур лойиҳанинг ўзига хос томони шундаки, заводда дунёда ўхшаши бўлмаган мутлақо янги технология, яъни, кислородли-оҳакли оксидлаш асосида олтин ажратиш олиш технологияси қўлланилади. Ишлаб чиқариш жараёни тўлиқ автоматлаштирилади ва масофадан бошқарув тизими ўрнатилади. Корхонанинг тўлиқ ишлай бошлаши билан янги иш ўринлари сони 3,5 мингтага етади ва ҳар йили 5 миллион тонна маъдан қайта ишланади.

Давр бошқа тармоқлар қаторида кон-металлургия соҳасида ҳам кенг тафаккур ва чуқур билимга эга ёшлар сафини янада кенгайтиришни талаб этмоқда. Биз бу вазифани ижобий ҳал этиб бораемиз. Шу боис, комбинатнинг бугунги ютуқларида ёшларнинг ўрни катта бўлмоқда. Жамоанинг ўртача ёши 37 ёшда. Раҳбар ва мутахассислар орасида 30 ёшгача бўлганларнинг улуши 32 фоизга тўғри келади. Комбинат раҳбарияти ҳеч иккиланмасдан йирик завод ва корхоналар бошқарувини иқтидорли, креатив фикрлайдиган, шижоатли ёшларга ишониб топширяпти.

Бугунги кунда комбинат заводлари орасида 2-гидрометаллургия заводининг ўрни ва улуши беқиёс. Заводда босқичма-босқич инвестицион лойиҳалар амалга оширилиши унинг қувватини яқин вақтда йилига 50 миллион тоннага етказишни таъминлайди. Ҳозирда фойдаланишга топширилган иккита янги тегирмон блоки юқори самара билан ишламоқда.

Шунингдек, 3-гидрометаллургия заводида сорбциялаш жараёни чиқиндиларини юқори самарали куйдириш технологиясига асосланган янги мажмуанинг ишга туширилиши ҳам корхонамиз солномасидан муносиб жой олди. Ушбу технологиянинг жорий этилиши корхонада хомашёдан олтин ажратиб олиш ҳажмини 8 фоизга, қимматбаҳо металл ишлаб чиқаришни эса 11 фоизга оширди. Пировардида чиқинди-га чиқиб кетадиган нодир металл миқдорини икки баравардан кўпроқ камайтиришга эришилди. Мазкур ихтиро БМТнинг Жаҳон интеллектуал мулк ташкилоти томонидан олтин медаль билан тақдирланди. Бу технологик жараённи амалга оширишда германиялик мутахассислар ҳам фаол иштирок этди.

Инновация бу – келажак дегани. Шу нуқтаи назардан комбинатда мазкур масалага алоҳида эътибор

қаратиб келинмоқда. Ҳозирда биз 105 та инновацион лойиҳани ўз ичига олган ривожланиш дастурига эгамиз. Ҳисоб-китобларга кўра, ушбу дастур натижа-сида 1,3 триллион сўмлик иқтисодий самара олиш кутилмоқда. Бу борада республиканинг етакчи ил-мий-тадқиқот институтлари, олий ўқув юртлари би-лан самарали ҳамкорлик йўлга қўйилган. Эришила-ётган бундай натижалар ва янги қувватларнинг ишга тушиши туфайли ишлаб чиқариш ҳажми тобора ор-тиб борапти. 2020 йилда комбинат томонидан ишлаб чиқарилган маҳсулот қиймати хорижий валюта экви-валентида 4,9 миллиард долларга тенг бўлиб, бу кўр-саткич Навоий вилоятида тайёрланган маҳсулотнинг қарийб 90 фоизини, шунингдек, корхонанинг маҳсу-лот қиймати республикада ишлаб чиқарилган ялпи ички маҳсулотнинг 8,5 фоизи, саноат маҳсулотлари-нинг 13,4 фоизини ташкил этади.

Комбинат мамлакатнинг энг йирик солиқ тўловчи-си ҳисобланади. Ўтган 2020 йилда 31,2 триллион сўм миқдоридида солиқ тўловлари амалга оширилиб, дав-лат бюджети даромадининг 23,4 фоизини таъминла-гани бунинг амалий исботидир.

Бундан ташқари, корхона фаолиятига илм-фан ютуқлари, инновация ва ишлаб чиқаришни интегра-циялаш, сарф-харажатларни қисқартириш, маҳсулот таннархини арзонлаштириш ва тежамкорлик каби муҳим сифатлар кенг татбиқ этилаётгани юқори да-ромад олишга имкон яратмоқда. Хусусан, ўтган 2020 йилни 10,2 триллион сўм соф фойда билан якунлаб, маҳсулот ишлаб чиқариш рентабеллиги 41,9 фоизни ташкил этди. Қўшимча 2,3 триллион сўмлик маҳсу-лот ишлаб чиқарилгани эса, ҳеч шубҳасиз, жамоа-мизнинг улкан салоҳиятини яна бир карра намоён этди.

Комбинат ютуқларида маҳаллийлаштириш дастурининг ижроси ҳам муҳим аҳамиятга эга. Чунки НКМК бу борада республиканинг энг йирик локомотив корхоналаридан бири ҳисобланади. Айни пайтда валюта маблағларини иқтисод қилиш мақсадида импорт ўрнини босувчи маҳсулот ишлаб чиқариш асосий ўрин тутади.

Комбинат ташаббуси билан корхонанинг маҳаллийлаштириш бўйича асосий бўлинмаси – Навоий машинасозлик заводида кўпроқ йирик ва технологик мураккаб ускуналарни ишлаб чиқаришга эътибор қаратиш мақсадида, завод қувватларини бўшатиш орқали маҳаллий ишлаб чиқарувчиларни қўллаб-қувватлаш учун “шатакка олиш” механизми амалиётга жорий этилди. Бунда асбоб-ускуна ва бутловчи қисмларни ишлаб чиқаришни технологик ва муҳандислик йўналишларида кўмаклашган ҳолда, маҳаллий корхоналарга қисман ўтказиш кўзда тутилган.

Сўнгги йилларда маҳаллий корхоналар билан тасдиқланган “Йўл хариталари” асосида комбинат эҳтиёжлари учун ўнлаб янги турдаги импорт ўрнини босувчи маҳсулотлар ўзлаштирилди. Бу, комбинатга валюта маблағларини иқтисод қилишда қўл келяпти.

Яна шуни мамнуният билан таъкидлаш керакки, 2020 йилда комбинатда 138 та лойиҳа бўйича 352,3 миллиард сўмлик маҳаллийлаштирилган маҳсулотлар ишлаб чиқаришга муваффақ бўлинди. Бунда комбинатнинг асосий фаолияти учун зарур бўлган ўнлаб маҳсулотлар, инвестиция дастурини амалга ошириш учун ностандарт технологик жиҳатдан мураккаб ускуналар ўзлаштирилишининг ҳиссаси катта бўлди. Ўтган йили биргина импорт ўрнини босувчи 140 куб метрли шарли тегирмоннинг Навоий машинасозлик

заводида тайёрланиши натижасида 2,5 миллион долларлик валюта маблағлари иқтисод қилинди.

Республикамизда Электрон кооперация портали ишга тушганидан буён комбинат томонидан жами 3,7 триллион сўмлик 6740 та шартнома тузилган бўлиб, бугунги кунга қадар шундан 3 триллион сўмлик 5970 та шартнома ижроси таъминланди. Қувонарлиси, маҳаллий ишлаб чиқарувчилар билан кооперация алоқалари йилдан-йилга кенгайиб бормоқда. Комбинат кооперацион географияси юртимизнинг барча ҳудудларини қамраб олган. Шу пайтгача портал орқали 500 га яқин корхона билан шартномалар тузилди. Комбинат мутахассислари уларга маҳсулотларни ўзлаштиришда ҳар томонлама кўмак бериб келмоқда.

Жорий йилнинг 22–24 апрель кунлари НКМҚда янгича форматда республика тармоқлараро кооперация саноат ярмаркаси бўлиб ўтди. Унда мамлакатимизнинг 645 та етакчи ишлаб чиқариш корхонаси, 60 та соҳавий, 585 тадан ортиқ тадбиркорлик субъектлари 1,4 минг турдан ортиқ импорт ўрнини босувчи янги турдаги маҳсулотлари билан иштирок этди. Пировардида кон-металлургия, энергетика, кимё, қурилиш ва бошқа соҳалар бўйича корхоналар ўртасида қиймати 376 миллиард сўм бўлган 996 та шартнома, тармоқлараро 268 та меморандум имзолашга эришилди. Комбинатнинг ўзи 117 та шартнома бўйича қиймати 225,7 миллиард сўмлик келишувларга эришди.

2021 йилги марраларимиз янада улкан. Комбинат бўйича маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳажмини 54 триллион сўмга етказиш, Инвестиция дастури доирасида 651 миллион долларлик капитал қўйилмаларни ўзлаштириш, жумладан, “Уюмда эритмага ўтказиш цехи техноген чиқиндиларини қайта ишлаш мажмуасини қуриш” лойиҳаси бўйича 7-гидрометаллургия заво-

дини тўла фойдаланишга топшириш, "Ауминзо-Амантой" маъданли майдонида олтин маъданларини қазиб олиш ва қайта ишлаш мажмуасини қуриш" лойиҳаси бўйича янги тегирмон блокларини ишга тушириш режалаштирилган. Ушбу лойиҳалар ва бошқа ишлаб чиқариш тармоқлари қувватларини кенгайтириш ҳисобига минглаб янги иш ўринлари яратиш кўзда тутилган. Жорий йилда комбинатнинг соф фойдаси 10 381 миллиард сўм, давлат бюджетига тўловлар ҳажми 32 триллион сўм миқдорида бўлиши кутилмоқда.

Маҳсулот турлари ва уни экспорт қилиш географиясини кенгайтириш бўйича юксак марралар белгилаб олинган. Маҳаллийлаштириш дастурига асосан эса, 154 та лойиҳа доирасида 433 миллиард сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш мўлжалланган. Шундан 71 таси янги лойиҳа ҳисобланади. Ишлаб чиқариш харажатларини камайтириш чора-тадбирларининг амалга оширилиши натижасида 1 триллион 52,8 миллиард сўм миқдоридagi маблағни тежаш кўзда тутилган.

Биз, энг улуғ, энг азиз айёмимиз - Мустақиллик кунини ана шундай ютуқлар ва келгусининг залворли режаларини бажаришга белни маҳкам боғлаган ҳолда кутиб оляпмиз. Албатта, юксак ишончни фидокорона меҳнатимиз билан оқлаб, янги Ўзбекистон иқтисодиётини мустаҳкамлаш, Ватанимиз тараққиёти ва халқимиз фаровонлиги йўлида матонат билан хизмат қилиб, зиммамиздаги шарафли вазифаларни сидқидилдан ва оқилона уддалашда давом этамиз.

Қувондиқ САНАҚУЛОВ,

*Навоий кон-металлургия комбинати
бош директори, Ўзбекистон Қаҳрамони.*

*"Янги Ўзбекистон" газетасининг 2021 йил 13 августдаги
163-сони.*

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОНГА УЛУҒ БАЙРАМЛАР ЯРАШАДИ

Азиз дўстлар!

Шу кунларда юртимизда тарихий сана – Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг ўттиз йиллик шонли байрамини қарши олаяпмиз. “Янги Ўзбекистонда эркин ва фаровон яшайлик!” эзгу ғояси остида кенг нишонланаётган айём шукуҳи қалбларга чексиз қувонч, шукроналик улашмоқда.

Фурсатдан фойдаланиб, Истиқлол берган имкониятлардан чексиз баҳраманд бўлиб, шуҳратли корхонамиз равнақи йўлида ҳормай-толмай фидокорона меҳнат қилиб келаётган сиз, қадрли ҳамкасбларимизни энг улуғ, энг азиз байрам билан чин қалбимдан табриклайман.

Мустақиллик халқимизнинг қадр-қиммати, ғурур ва шаъни, дину диёнати, энг муҳими, миллий давлатчилигини тиклаб берди.

Муҳтарам Юртбошимиз Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан ишлаб чиқилган Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси юртимизда улкан таъраққиёт даврини бошлаб берди. Бугун бундай юксалиш одимларини Навоий кон-металлургия комбинати мисолида ҳам яққол кўриш мумкин. Шуҳратли корхонамизнинг аҳил жамоаси байрамни ажойиб меҳнат зафарлари, янги корхоналарни ишга туширишдек яхши натижалар билан пешвоз олмоқда.

Кўпминг кишилиқ жамоамиз меҳнаткашлари шу йилнинг ўтган даврида ҳар доим бўлганидек, астойдил меҳнат қилди. Қўлга киритилган ютуқлар ҳам

шунга яраша салмоқли бўлди. Мисол учун, жорий йилнинг ўтган етти ойида саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажмини 30 998,5 миллиард сўмга етказиб, белгиланган режалар ортиғи билан бажарилди. Бундан ташқари, Инвестиция дастури доирасида 337,1 миллион доллар маблағ ўзлаштирилди, маҳсулот таннархини 597,1 миллиард сўмга камайтиришга эришилди. 273,0 миллиард сўмлик маҳаллийлаштирилган маҳсулот ишлаб чиқарилди, 2300 та янги иш ўринлари яратилди ва 6 627,4 миллиард сўмлик соф фойда олинди. Қўлга киритилган ушбу ютуқларга бекиёс ҳисса қўшган корхонамизнинг барча фидойи, заҳматкаш ишчи-ходимларига ўз миннатдорчилигимни билдираман.

Маълумки, қутлуғ саналар, байрамлар арафасида комбинатда янги ишлаб чиқариш ва ижтимоий объектларни фойдаланишга топшириш анъанага айланган. Мамлакатимизнинг ўттиз йиллиги арафасида жамоамиз ҳам муносиб байрам тухфаларини ҳозирлади ва бирин-кетин улар фойдаланишга топширилмоқда. Яқинда 7-гидрометаллургия заводи, Жанубий кон бошқармаси “Ўғжумсой” конида майдалаш-сара-лаш технологик тизим ва кўчма тўлдириш қурилмаси, “Зармитан” конининг “Асосий” стволи майдонида шахта кўтариш қурилмаси биноси ва ствол копёри, “Мурунгов” конида янги даврий оқим технологияси мажмуаси сингари ишлаб чиқариш объектлари фойдаланишга топширилди. Яқин кунларда эса Зарафшон шаҳрида имконияти чекланган болалар учун мактаб-гача таълим муассасасини ишга туширишни мўлжал-ляяпмиз.

Анъанага мувофиқ, Мустақиллик байрами арафасида ишлаб чиқариш ва ижтимоий ҳаётда ҳамкасбларига ўрнатилган бўлган юртдошларимиз Ватанимизнинг

юксак давлат мукофотлари билан тақдирланадилар. 2021 йил 25 август куни Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг ўттиз йиллиги муносабати билан давлат хизматчилари ҳамда ишлаб чиқариш ва ижтимоий-иқтисодий соҳалар ходимларидан бир гуруҳини мукофотлаш тўғрисида"ги Фармони қабул қилинди. Мазкур Фармонга мувофиқ, тақдирланганлар орасида Навоий кон-металлургия комбинати вакиллари ҳам борлиги биз учун алоҳида қувонарлидир.

Жумладан, "Навоий машинасозлик заводи" ишлаб чиқариш бирлашмаси директори Ўктам Раҳматов "Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган саноат ходими" фахрий унвони, Зарафшон қурилиш бошқармаси бошлиғи Али Эшонқулов "Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган қурувчи" фахрий унвони, Инвестициялар департаменти бошлиғи Нemat Рўзиев "Меҳнат шухрати" ордени, Жанубий кон бошқармаси "Зармитан" кони лаҳимчиси Шавкат Турсунов "Дўстлик" ордени, Марказий кон бошқармаси "Мурунгов" кони экскаватор машинисти Зоҳиддин Бобаев "Шухрат" медали билан мукофотландилар. Бу, ҳеч шубҳасиз, мамлакат иқтисодиётига муносиб ҳисса қўшиб келаётган улкан жамоамиз фидокорона меҳнатининг юксак даражадаги эътирофидир.

Қадрли ҳамкасблар!

Барчангизни яна бир бор шонли тарихимиз солномасидан жой олаётган улуғ байрам – Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг қутлуғ 30 йиллиги билан қизғин табриклайман.

Сизларга мустаҳкам соғлик-саломатлик, хонадон-

ларингизга файзу-барака, шарафли ва масъулиятли ишларингизда улкан зафарлар тилайман.

Қувондиқ САНАҚУЛОВ,

*Навоий кон-металлургия комбинати
бош директори, Ўзбекистон Қаҳрамони.*

*“Кончилар ҳаёти” газетасининг 2021 йил 27 августдаги
16-сони.*

ЮКСАЛИШ ВА ЯНГИЛАНИШЛАР ДАВРИ

ёхуд ҳайратланиш ва фахрланишга муносиб ютуқлар

Катта ислохотлар, ўзгаришлар ва янгиланишлар даврида яшаяпмиз. Шу жараёнларга мос тарзда тасаввуримиз, онгу шууримиз, фикрларимиз теранлашди. Одамларимиз ҳаётига яратувчанлик шукуҳи кириб келди. Гап шу ҳақда борар экан, кўз олдимиздан тарих сабоқлари ўта бошлайди. Кўп узоққа бормайлик. XX асрда инсоният муҳим воқеликларни бошидан кечирди. Дунё қиёфасини, яшаш моҳиятини ўзгартирувчи сиёсий эврилишлар айнан ўтган асрда юз берди. Натижада жаҳоннинг кўплаб давлатлари иқтисодий ривожланишга, халқи фаровон турмушга юз тутди.

Жаҳон тарихидан барчамизга маълумки, ривожланган давлатларнинг тараққиётга юз тутишида миллат лидерларининг ўрни ва роли жуда катта бўлган. XX асрда Францияда Шарль де Голль, Германияда Конрад Аденауэр, Ҳиндистонда Жавахарлаъл Неру, Хитойда Дэн Сяопиннинг номи бутун инсоният, Ватани ва халқи олдида буюк янгиланишлар, давлат ва жамият муносабатларида улкан ўзгаришлар, том маънода инсонни қадрлаш, унга эркин, бахтли ва фаровон ҳаёт бағишлашдек умуминсоний мақсадларни амалга оширган улуғ шахслар сифатида миллат тарихи зарварақларига битилди.

Бу тарихий шахсларни бежиз эсламадик. Дунё яралибдики, ҳар бир инсон бахтли яшашни хоҳлайди. У бугун кечагидан, эртага бугунгидан яхши ҳаёт кечиришни истайди. Юрти тинч, оиласи тотув, фарзандлари соғлом бўлишини орзу қилади. Халқнинг бундай эзгу ниятларини рўёбга чиқариш эса алоҳида тарихий

шахсларга, уларнинг сиёсий жасорати, амалий фаолиятига боғлиқ. Шавкат Мирзиёев, ҳеч шубҳасиз, бутун дунёда сиёсий, иқтисодий инқирозлар, қарама-қаршиликлар авж олган ғоят мураккаб шароитда ўз халқининг бахтли келажаги учун ана шундай масъулиятли ва улуғвор миссияни зиммасига олган тарихий шахсдир.

Халқимизда “Олдингда етакчинг бўлсин, орқангда – таянчинг”, деган яхши мақол бор. 2016 йилдан буён Ўзбекистон солномасида янги саҳифалар очилиб, янгиланиш ва юксалиш даври бошланди. Бу юқорида эътироф этганимиз – эл ва давлат бахтига келган Лидернинг фаолияти билан боғлиқ ўзгаришлар самарасидир. Мутлақо баландпарвоз сўзлардан холи, иқтисодий, ижтимоий ҳаётимиз, одамларимиз онгу шуурида рўй бераётган янгиланишларга холисона ёндашишдан келиб чиққан хулосамиз шу.

Оммавий ахборот воситалари орқали Президенти-мизнинг ҳудудларга ташрифи чоғидаги учрашувларини, оддий одамлар, айниқса, хотин-қизлар, ёшлар билан самимий мулоқотларини кузатиб, бу суҳбатлардан инсонларда эртанги кунларга ишонч уйғонаётганлигига ҳар биримиз гувоҳ бўляпмизку, ахир!

Бу ҳаётда янгилик қилиш, кўпчилик одамлар ўрганиб, кўникиб қолган эскича қолип ва андозаларни ўзгартириш, янги ислоҳот ва ўзгариш жараёнлари осон кечмаслигини Шавкат Мирзиёев жуда яхши биларди. Аммо бундан асло чўчимади. Бу ислоҳотларни олиб боришда, ўзи кўп бора таъкидлаб ўтганидек, меҳнаткаш ва олижаноб халқимизнинг куч-қудратига таянди. Халқни уйғотиш, юртдошларимиз қалбларига янги руҳ олиб кириш орқали уларни ислоҳотларга ишонтириш, давлат ва жамият бошқарувини тубдан ўзгартиришдек буюк миссияни ўз зиммасига олган

етакчи шахсдан улкан масъулият, жасорат ва донишмандлик талаб этиларди. Президентимиз томонидан ишонч билан бошланган шиддатли ислохотлар ўз натижаларини бера бошлади.

Шу ўринда алоҳида таъкидлаб ўтиш жоизки, шу пайтгача давлат ва жамият ҳаётида бўлган, бироқ кўриб кўрмасликка, билиб билмасликка олинган камчилигу нуқсонлар Юртбошимиз томонидан очиб ташланди. Бу борада Ватанимиз тараққиёти ва келажаги йўлида Лидер сифатида чинакамига сиёсий жасорат кўрсатганлиги барча раҳбарлар учун ибрат мактаби бўлди.

Яқинда оммавий ахборот воситаларида “Юксалиш” умуммиллий ҳаракати томонидан экспертлар ўртасида ўтказилган глобал сўров натижаларига кўра, Президентимизнинг тарихий аҳамиятга молик 15 та муҳим ислохоти эълон қилинди. Бу сўров натижаларининг муҳим жиҳати шундаки, унда нафақат маҳаллий, балки хорижий экспертлар фикрича, Ўзбекистон етакчисининг энг муҳим ислохоти сифатида Марказий Осиёда яхши қўшничилик муносабатларининг ўрнатилгани, чегаралар очилгани ва назорат пунктлари ташкил этилгани эътироф этилди. Ўзбекистоннинг Марказий Осиё давлатлари билан барча масалалар бўйича конструктив мулоқотни йўлга қўйганлиги айтилиши ҳақиқатдир. Асрлар давомида халқларимиз ўртасидаги тарихан қарор топган дўстлик алоқалари мустаҳкамланмоқда.

Қўшни давлатлар билан бундай муносабатларнинг ташаббускори ҳам айнан бизнинг Президентимиз бўлди. Ҳозир шулар ҳақида ўйлаб, комбинатимизнинг кечаги ва бугунги фаолияти, бу ерда ишлаётган минглаб инсонларнинг тақдири ҳақида ёзиш вақти келди, деб биламан. Томчида қуёш акс этганидек, кейинги йил-

ларда мамлакатимизда амалга оширилаётган шиддатли ислохотлар Навоий кон-металлургия комбинатида эришилаётган муваффақиятларда ҳам ўз ифодасини топяпти. Сўнгги йилларда комбинатда қай бир соҳада, қайси бир бўлинмада муваффақиятга эришилган, тўпланиб қолган муаммолар ҳал этилган бўлса, бунда Шавкат Мирзиёевнинг бевосита ва билвосита иштироки, раҳнамолиги ва кўмаги бор.

Янгиланишлар маҳсули

Ҳар бир даврнинг ўз тарихи, солномаси бўлади. Бугун биз ҳам давлатимиз раҳбари бошчилигида юртимизнинг янги тарихини яратяпмиз. Шиддатли ислохотлар самараси нафақат одамлар ҳаётида, балки ҳар бир соҳа ривожига ёрқинроқ намоён бўлмоқда. Асрларга татигулик йиллар ва йўллар одамларимиз дунёқарашини тубдан ўзгартириб, эртанги кунга ишончини оширмоқда.

Мамлакатимиз кон-металлургия саноатини техник-технологик жиҳатдан янгилаш, иқтисодий ва ижтимоий соҳалардаги юксалиш Президентимизнинг бизга кўрсатаётган амалий ёрдами билан чамбарчас боғлиқ. Тармоқда қазилма бойликларини қазиб олиш билан бир қаторда, унинг захираларини аниқлаш ҳам катта аҳамиятга эга. Мамлакатимизда геология соҳасини ривожлантиришга эътибор қаратилиб, муҳим фармон ва қарорлар қабул қилинди. Бу, шубҳасиз, соҳада илгари кузатилмаган ислохотлар бошланганидан далолатдир.

Давлатимиз раҳбари Мустақиллигимизнинг 30 йиллик байрамига бағишланган тантанали маросимдаги нутқида, мамлакатимизда кўплаб йирик инвестициявий лойиҳалар амалга оширилаётганлиги ва бу миллий саноатимиз тарихида янги давр бошлана-

ётганлигини таъкидлаб ўтди.

Ер ости бойликларини геология-қидириш ишлари ўта машаққатли ва кўп вақт талаб қиладиган жараён. Яқин вақтгача мазкур жараённи тартибга солишда фойдаланилаётган ҳужжатлар ўтган асрнинг 90-йилларида ишлаб чиқилган бўлиб, унда замонавий технологиялар ва иш услубларини қўллаш назарда тутилмаганди. Президентимизнинг бу соҳага бўлган катта эътибори туфайли геологик қидирув ишларини олиб боришда илғор ахборот-технологиялардан фойдаланишга ўтилмоқда. Жумладан, аниқланган ер ости бойликлари захираларини юритишнинг жорий тартиби дунёнинг 90 фоиз мамлакатлари фойдаланиб келаётган Австралия кодекси (JORC Code) стандартлари тизимига ўтилиши натижасида соҳанинг инвестициявий жозибадорлиги ошяпти. Инвестициялар оқимини янада кенгроқ жалб қилиш учун халқаро стандартларнинг ҳисобот шаклларига ўтилдики, бу соҳа ривожини учун муҳим янгилик ва қадам бўлди.

Айни пайтда 60 минг нафар ишчи-ходим меҳнат қиладиган Навоий кон-металлургия комбинатида 2026 йилгача тасдиқланган дастур бўйича 3,4 миллиард долларлик инвестицион лойиҳалар амалга оширилмоқда.

Дастур ижроси бўйича комбинатда охириги 5 йилда 16 та лойиҳа доирасида ўзлаштирилган капитал қўйилмалар ҳажми 2,4 миллиард АҚШ долларини ташкил қилди. Ўзлаштирилган инвестициялар ҳажми бугун 2016 йилга нисбатан 3,4 мартага ошди. Натижада олтин ишлаб чиқариш ҳажми 15 фоиз, кумуш – 45 фоизга кўпайди.

Лойиҳалар ўз йўлига, ҳамма гап уларнинг аҳамиятида. Содда қилиб айтганда, улар халқимиз турмуши фаровонлигини таъминлашга йўналтирилган. Ком-

бинатни яқин истиқболда ривожлантириш дастури доирасидаги лойиҳаларни таҳлил қилиб кўриб, Президентимизнинг оқилона сиёсати, ташаббуслари ва кўрсатмалари замирида, энг аввало, одамларни ҳаётидан рози қилиш, турмуш фаровонлигини оширишдек эзгу мақсад мужассамлигига амин бўласиз.

Мамлакатимиз мустақиллигининг ўттиз йиллиги арафасида давлатимиз раҳбарининг янги 7-гидрометаллургия заводида ташрифи жамоамизни жуда руҳлантириб юборди. Айниқса, Президентимизнинг жамоамиз вакиллари ва ёшлар билан бўлган учрашувидаги “Бизнинг асосий бойлигимиз ер ости бойликлари эмас, аслида мана шу халқ, сизларсиз” деган сўзлари барчамизга мамнуният, келгусидаги ишларимизга янада катта ишонч ва руҳ бағишлади.

Шу ўринда, бу завод тўғрисидаги айрим маълумотларни алоҳида қайд этиб ўтиш жоиз деб биламан. Комбинатнинг тажрибали муҳандис ва мутахассислари томонидан техноген чиқиндиларни қайта ишлаш бўйича дунё амалиётида бўлмаган ноёб инвестицион лойиҳа амалга оширилди. Мутахассисларимиз олимлар билан ҳамкорликда мазкур муаммолар ечими бўйича янги технологияларни яратишга эришди. Дастур доирасида амалга оширилган 7-гидрометаллургия заводининг ишга туширилиши мамлакатимиз мустақиллигининг ўттиз йиллигига муносиб совға бўлди. Ушбу завод йилига 15 миллион тонна техноген чиқиндиларни қайта ишлаш қувватига эга бўлиб, унда жорий қилинган технологиялар жаҳон амалиётида биринчи марта қўлланилмоқда ва технологик усуллари бўйича ўхшаши йўқ ҳисобланади. Яна бир муҳим томони, завод тўлиқ рақамлаштирилган бўлиб, энг замонавий технологиялар асосида ишлайди.

Комбинат жамоаси томонидан дунёга машхур “Му-

рунтов” конини ўзлаштиришнинг бешинчи навбати инвестицион лойиҳаси доирасида коннинг шимолий ён тарафида захираларни очиш ишлари олиб борилмоқда. Мазкур лойиҳани тўла амалга ошириш келажакда 2-гидрометаллургия заводиға йилиға 50 миллион тонна маъдан етказиб бериш, кон чуқурлигини 1000 метргача етказиш, шунингдек, коннинг хомашё захирасини яна ярим асрга узайтириш имконини беради.

Маълумки, Президентимизнинг 2017 йилнинг 28 мартида Навоий вилоятиға ташрифи чоғида 5-гидрометаллургия заводи қурилишиға тамал тоши қўйилган эди. Жорий йилда “Ауминзо-Амантой” олтин кони негизида барпо этилган ва йилиға 5 миллион тонна маъданни қайта ишлаш қувватига эға мазкур завод қуриб битказилди.

Буларнинг барчаси бизни жиддий фикрлашға чорлайдиган, янги Ўзбекистоннинг дунё миқёсидаги нуфузини ошириш, ёруғ манзилларни кўзлаб амалға оширилаётган бунёдкорлик ишлари кўламининг кенглиги ҳақида ойдин ва ҳузурбахш тасаввурлар уйғотадиган ҳамда фахрланадиган омиллар эканлигини тасдиқлайди.

Президентимиз раҳнамолигида амалға оширилаётган ишлар Навоий кон-металлургия комбинатини нафақат Ўзбекистон, балки жаҳоннинг йирик олтин ишлаб чиқарувчи компаниялари орасида ҳам катта мавқеға олиб чиқмоқда. НКМК айни кунда жаҳондаги ўнта йирик олтин ишлаб чиқариш компаниялари орасида олтинчи ўринни эгаллаб турибди.

Бундай залворли ютуқларнинг аҳамиятини ва бунда давлатимиз раҳбарининг ўрнини чуқурроқ англаш учун комбинатнинг яқин тарихиға назар солиш керак, деб ўйлайман. XXI асрнинг дастлабки ўн йиллиги охирларида Навоий кон-металлургия комбинатининг

молиявий аҳволи анча ночор ва катта қарздорлик ботқоғида эди. Ўзига хос мураккаб технологияларга асосланган комбинат участкаларининг аксариятини ўз вақтида собиқ иттифоқнинг турли бурчакларидан келган мутахассислар бошқарарди. Улардан кўпчилиги ўз юртига кўчиб кетишининг бошланиши муаммони кескинлаштирарди. Қизиғи шундаки, бундан йигирма-йигирма беш ва ҳаттоки ўн беш йил муқаддам йирик бўлинма раҳбарлари орасида маҳаллий кадрлар деярли йўқ, олтин ва уран ишлаб чиқариш корхоналарининг цех, участка, гуруҳ хизмати бошлиғи, смена устаси каби ўрта бўғин лавозимларида ҳам улар озчиликни ташкил қиларди.

Комбинатнинг барча бўлинмаларида, айниқса, рудани қазиб олиш ва қайта ишлаб, уни жаҳон бозорида харидоргир маҳсулотга айлантиришнинг мураккаб технологиялари билан боғлиқ ўрта ва юқори бўғинларда раҳбарлик, техник ва технологик лавозимларда маҳаллий бўлмаган мутахассислар фаолият олиб борарди. Бу ажойиб мутахассислар комбинатда ўнлаб йиллар, айримлари унинг ташкил этилишидан буён ишлаб келар, аммо тажрибали маҳаллий кадрлар жуда оз эди. Айти шу даврда русийзабон мутахассислар доимий яшаш учун республикадан кетиб қолишининг янги тўлқини бошланди. Ўшанда уларнинг оммавий кетиб қолиши сабабли олтин ва уран саноати таназзулга учрайди, ушбу металлarnи ишлаб чиқариш кескин камаяди, деган гап-сўзлар тарқалган эди. Воқеалар бундай ривожланишининг олдини олиш керак бўлди. Бу иш жуда кўп саъй-ҳаракатларни талаб қиларди. Чунки бошқарувнинг барча бўғинларида бўшаб қолган ва бўшайдиган лавозимларни тўлдириш учун кадрлар тайёрлаш билан астойдил шуғулланиш керак эди. Биз ўша кезларда мамлакат Бош вазири бў-

либ ишлаган Шавкат Мирзиёев кўрсатмаларига асосан маҳаллий кадрларни тарбиялашга алоҳида эътибор бердик.

Кейинги йилларда давлатимиз раҳбари томонидан кўрилган изчил чоралар натижасида комбинат жамоаси нафақат олтин ишлаб чиқариш бўйича давлат буюртмалари ва уран бўйича ҳам халқаро шартномаларни бажарди, балки янги замонавий ишлаб чиқариш қувватлари ҳамда инновацион технологияларни жорий этишга эришди. Корхонамизда ҳар қандай вазифани уддалай оладиган аҳил ва ҳамжиҳат жамоа шаклланди. Юқорида таъкидлаб ўтилган ютуқларнинг асосий омилларидан бири шунда, деб ўйлайман. Шу ўринда яна бир фикрни фахр билан таъкидлашни истардим. Комбинатнинг асосий ишлаб чиқариш участкаларини бошқараётган маҳаллий раҳбар кадрлар айнан сўнгги йилларда тарбияланди ва ватанпарвар, фидойи ва масъулиятни зиммасига оладиган етакчилар бўлиб етишди.

Инсон қадри улуғланган юртда файзу барака, ишда унум бўлади. Бу ҳаётда эзгуликнинг савоби беқиёсдир. Мамлакатимизда ҳар бир инсон бахтли, бахтиёр яшашга, ҳеч кимдан кам бўлмасдан ҳаёт кечиришга ҳақлидир, деган улуғ ғоя рўёбга чиқарилмоқда.

Президентимиз 2018 йил 2 март куни Навоий вилоятига ташрифи чоғида кўплаб лойиҳалар билан танишиши баробарида, Томди тумани ҳудудидаги “Шодлик” меҳрибонлик уйи тарбияланувчилари учун Болалар шаҳарчасини барпо этиш топширигини берган эди. Комбинат қурувчиларнинг фидокорона меҳнатлари билан 2019 йилда 10 та икки қаватли коттеж, қўшимча таълим ва мослашув хоналари, кутубхона, спорт мажмуаси, мўъжаз меъморий шакллар билан безатилган болалар майдончаси, бассейнларни ўзида

мужассам этган Болалар шаҳарчаси фойдаланишга топширилди. Барча шарт-шароитлар яратилган мазкур шаҳарчада болалар оила бўлиб, ҳамжиҳатлик муҳитида яшамоқда.

Комбинат яна бир хайрли ишга қўл урди. Зарафшон шаҳрида имконияти чекланган болалар учун замонавий махсус мактабгача таълим муассасасининг барпо этилиши бу борадаги ишларимизнинг давомидир.

Ўзгаришлар ҳар доим ҳам осон кечмайди. Янгилик қилиш, айниқса, бутун бошли мамлакат ва унинг миллионлаб одамлари ҳаётини тубдан ўзгартириш ғоят шарафли, айтиш чоғда жуда мушкул ва вақт талаб қилувчи, тарихийлик мақомига эга воқеадир.

Чуқур ўйлаб кўриб, фикр юритсак, кейинги беш йилга яқин вақт мобайнида биз эришган ютуқлар жуда ҳайратланарли ва фахрланишга муносибдир. Кўп давлатлар бизга ҳавас қила бошлади. Ҳали олдинда бизни қанча ютуқ ва марралар кутиб турибди. Бундан буён ҳам давлатимиз раҳбари бошчилигида юртимизни буюк ва қудратли давлатга айлантириш йўлидаги катта ишларни давом эттираверамиз.

Қувондиқ САНАҚУЛОВ,

*Навоий кон-металлургия комбинати
бош директори, Ўзбекистон Қаҳрамони.*

*“Янги Ўзбекистон” газетасининг 2021 йил 7 сентябрдаги
178-сони.*

МИЛЛИЙ САНОАТИМИЗДА ЯНГИЛАНИШЛАР НАФАСИ

*ёхуд хорижий ҳамкорларимиз ишончи Навоий кон-
металлургия комбинати жамоаси зиммасига улкан
масъулият юклайди*

Мамлакатимизда олиб борилаётган кенг қўлам-
ли ислохотлар Ўзбекистонда янги даврни бошлаб
берди. Кейинги йилларда юртимизда бутунлай ян-
гича иқтисодий муҳит пайдо бўлди. Нуфузли халқа-
ро рейтинг ташкилотлари таҳлилларига кўра, ҳо-
зирги мураккаб шароитда Ўзбекистон жаҳоннинг
санокли мамлакатлари қаторида ўзининг молия-
вий-иқтисодий барқарорлигини таъминлаш би-
лан бир қаторда, ишлаб чиқариш тармоқларини
ривожлантириб, иқтисодий фаолликни оширишга
эришмоқда.

Саноат корхоналарида қўп йиллар ишлаб, тўпла-
ган тажриба ва кузатувларимга таяниб дадил айта
оламанки, соҳада олиб борилаётган изчил ислохотлар
миллий саноатимизнинг янги тарихига асос бўлди.
Бу ислохотларнинг самараси ўлароқ, Ўзбекистоннинг
очиқ ва ўзаро ҳамкорлик бўйича шаффоф сиёсати хо-
рижий давлатлар ва халқаро экспертларнинг юрти-
мизга бўлган ишончини янада оширмоқда.

Мамлакатимиз иқтисодиётида Навоий кон-метал-
лургия комбинати етакчи корхона ҳисобланади. Ком-
бинатнинг стратегик ривожланишини таъминлашда
Ўзбекистон Президенти томонидан тасдиқланган,
қиймати 3,4 миллиард доллар бўлган 27 та йирик ин-
вестиция лойиҳасини амалга ошириш бўйича комби-
натни 2026 йилгача ривожлантириш дастури муҳим
ўрин тутadi. Бу дастур доирасида қиймати 2,4 милли-
ард доллар бўлган 16 та лойиҳа амалга оширилгани

комбинат тарихида янги тараққиёт даврини бошлаб берди. Пировардида, инвестициялар ҳажми 2016 йилга нисбатан 3,4 баробарга ошиб, олтин ишлаб чиқариш ҳажми 15 фоиз, кумуш 45 фоизга кўпайди ва комбинат олтин ишлаб чиқариш бўйича дунё миқёсидаги 10 та йирик компания сафида 6-ўринни эгаллади.

Шу ўринда, комбинатни трансформация қилиш ва бошқарувнинг янги, замонавий шаклига ўтказиш билан боғлиқ мулоҳазаларимни ҳам айтиб ўтмоқчиман. Зеро, комбинатнинг келгусидаги муваффақиятлари айнан шу жиҳатларга боғлиқ.

Халқаро майдонда рақобат кескин кучайган бир паллада бугунги давр ҳар бир корхона олдида дунё бозорида мустаҳкам ўрин эгаллаш, мавқеини мустаҳкамлаш учун муҳим талабларни қўймоқда. Чунки дунё ҳамжамиятида бозор механизмларига ўтган корхоналар фаолиятининг барқарор ривожланаётгани корхоналарда чуқур трансформация жараёнини, хусусан, ишлаб чиқариш, харидлар, молия ва корпоратив бошқаришнинг энг илғор, жаҳон тажрибасини жорий қилганлигидан далолат беради.

Трансформация – иқтисодий ислохотларнинг янги босқичи Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2020 йил Олий Мажлисга Мурожаатномасида мамлакатимиз иқтисодиётини либераллаштириш ва соҳада барқарор ўсиш суръатларини таъминлаш мақсадида амалга оширилган иқтисодий ислохотлар, жорий йилда ва истиқболда ҳаётга татбиқ этилиши лозим бўлган вазифалар белгилаб берилган эди. Президентимиз иқтисодиётда таркибий ўзгаришларни амалга оширишда давлат компанияларини трансформация қилишни жадаллаштириш борасида кенг қамровли ислохотларни амалга ошириш лозимлигини алоҳида таъкидлаганди. Шунга мувофиқ, мамлакатимизда устав капиталида давлат улуши бўлган

йирик компанияларни трансформация қилиш ишлари бошлаб юборилди.

Шу боис, илгари сурилган вазифаларни тизимли ва сифатли бажариш мақсадида, ҳукумат томонидан 2021-2025 йилларда давлат иштирокидаги корхоналарни бошқариш ва ислоҳ қилиш стратегияси қабул қилинди. Унда рақобат ривожланган ва хусусий сектор самарали фаолият юритаётган соҳаларда давлатнинг иштирокини чеклаш орқали давлат корхоналарини қисқартириш режалаштирилган. Стратегияга мувофиқ, мамлакатимизда 2025 йилга қадар давлат корхоналарининг сони 75 фоизга қисқартирилади. Бунда хусусийлаштиришнинг замонавий усуллари жорий этиш амалиёти йўлга қўйилиб, бу жараёнга профессионал ташкилотлар жалб этила бошланди. Бу эса, Ўзбекистонда давлат корхоналарини хусусийлаштириш ва трансформация қилиш, яъни иқтисодий ислохотларнинг янги босқичига ўтилаётганидан далолатдир.

Давлат корхоналарини, жумладан, Навоий кон-металлургия комбинатини ислоҳ қилишдан кўзланган мақсад – ҳўжалик юритувчи субъектларнинг халқаро молия бозорига чиқиши ва давлат кафолатисиз хорижий инвестицияларни жалб қилиш имкониятларини яратиш. Бугунги кунда мамлакатимизда олтин ишлаб чиқарувчи энг йирик корхона – Навоий кон-металлургия комбинатида трансформация жараёнлари жадал олиб борилмоқда.

Трансформация дастури корхонанинг ишлаб чиқариш, харид қилиш, сотиш ва инвестициявий фаолият самарадорлигини ва маҳсулот сифатини оширишга қаратилган тадбирлар мажмуини ўз ичига олади. Натижада давлат корхоналарининг халқаро бозорда рақобатбардош ўринга эга бўлиши, улар фаолиятида хусусий капитал иштироки, очиқлик ва шаффофликка асосланган замонавий корпоратив бошқарув тизими

яратилиши таъминланади.

Корпоратив бошқарув шундай тушунчаки, у ўзида менежерлар, директорлар кенгаши, акциядорлар ва компанияни бошқариш бўйича манфаатдор бўлган шахслар ўртасидаги ўзаро муносабатлар тизимини ифода этади. Бундай тизим, нафақат таъсисчилар даромадларига, балки компаниянинг ривожланишига ҳам таъсир кўрсатади.

Корпоратив бошқарув комбинатга молиявий институтлар ва аҳолининг эркин маблағларини жалб қилишга хизмат қилади. Бу орқали, бир томондан, акциялар сотилишидан тушадиган маблағлар акциядорлик жамиятлари тараққиётига сарфланса, иккинчи томондан, уларни харид қилган инвестор жамият акциядори сифатида ўз акциялари бўйича даромад – дивиденд олиш, жамиятни бошқаришда қатнашиш ва қонунчиликда белгиланган бошқа ҳуқуқларга эга бўлади.

Комбинат 2023 йилда халқаро бозорда ўз акцияларини сотиш (IPO) жараёнини амалга ошириш ва халқаро молия бозорининг тенг ҳуқуқли аъзосига айланиши бўйича ишларни олиб бормоқда. Бунинг учун бугунги кунда комбинат томонидан молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларини (IFRS) татбиқ этиш, ҳисоб ва ҳисобот бўйича халқаро стандартлар (ISAR) принциплари ва талабларига мувофиқ корпоратив маълумотларни ошкор қилиш тизимини жорий этиш, глобал ҳисобот ташаббусига (GRI) мувофиқ, шу жумладан, иқтисодий, ижтимоий ва экологик масалалар (ESG) бўйича ҳисоботларни чоп этиш, жаҳонда тан олинган замонавий корпоратив бошқарувнинг илғор тажрибаси (Corporate Governance Best Practices)дан келиб чиққан ҳолда корпоратив бошқарув тизимини жорий этиш бўйича ишлар олиб борилмоқда.

“Навоий КМК” АЖнинг барча бўғинларидаги раҳбарлар фаолиятини натижадорликка йўналтириш,

инсон ресурслари салоҳиятини янада ошириш ҳамда ходимларни рағбатлантиришнинг халқаро тажрибасидан келиб чиққан ҳолда, ойлик иш ҳақи таркибини (лавозим маоши ва мукофотлар), самарадорлик кўрсаткичларини (KPI) баҳолаб бориш механизмларини яратиш ишлари халқаро тажрибага эга бўлган "Heidrick & Struggles" МЧЖ консалтинг компанияси билан ҳамкорликда амалга оширилмоқда.

Инвестиция стратегияларини ишлаб чиқиш ва операцион самарадорликни ошириш бўйича катта халқаро тажрибага эга бўлган "McKinsey & Company" (АҚШ) халқаро консалтинг компанияси билан биринчи босқичда "Навоий КМК" АЖнинг инвестиция стратегияси ишлаб чиқилади. Амалдаги инвестиция дастури қайта кўриб чиқилиб, янгиланади. Кейинги босқичда эса қазиб олиш ва қайта ишлашнинг операцион самарадорлигини оширишнинг амалий чора-тадбирлари тасдиқланадиган "Йўл хариталари"га мувофиқ жорий этилади.

Шунингдек, "Навоий КМК" АЖнинг бўлиниш жараёнида активлар, мулкӣ ҳуқуқлар, шартномалар ва бошқа мажбуриятлар тақсимланишини қонун ҳужжатларига мувофиқ расмийлаштирилишини, бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисоботларда тўғри акс эттирилишини ҳамда солиқ тўғрисидаги қонунчиликка мувофиқ амалга оширилишини кузатиб боришни таъминлаш халқаро миқёсда ўзининг бой тажрибаси билан муносиб ўринга эга бўлган "Прайсвотерхаус Куперс Консультирование" МЧЖ (Россия) томонидан олиб борилади.

"Навоий КМК" АЖ фаолиятини трансформация қилиш, шу жумладан, харидлар соҳасини такомиллаштириш мақсадида "Alvarez & Marsal" консалтинг компанияси (Буюк Британия) жалб қилинган. "Навоий КМК" АЖнинг харидлар соҳасида замонавий халқаро амалиёт тамойилларини жорий қилиш, харидларнинг

шаффофлигини таъминлаш бўйича чора-тадбирларни якунига етказиш мақсадида:

- илғор халқаро тажрибага асосланган харидлар тизимининг концепциясини ишлаб чиқиш;

- халқаро тажрибани ҳисобга олган ҳолда, барча жараёнларни тартибга солиш ва расмийлаштириш учун харидлар соҳасида шаффоф режалаштириш тизимини таъминлаш;

- инсон омилини камайтириш ва автоматлаштириш орқали харидларда объектив баҳолаш тизимини шакллантириш;

- харидлар соҳасида кенгайтирилган бошқарув ҳисобдорлигини шакллантириш;

- инвестицион ва операцион фаолиятда харажатларни имкон қадар мақбуллаштириш;

- халқаро тажрибага мувофиқ харидлар жараёни иштирокчиларини ўқитиш ва кўникмаларини ривожлантириш эътиборга олинади.

Белгиланган мақсадларга эришиш учун комбинатнинг янгиланган харидлар сиёсати ишлаб чиқилди ҳамда амалиётга жорий этилди. Хусусан, комбинатда харидлар жараёнларини аудитдан ўтказиш, шу жумладан, коррупцияга қарши курашиш тизимлари самарадорлигини ошириш ("форензик") бўйича аудиторлик текшируви якунланди, аудит натижалари бўйича тегишли чора-тадбирлар ишлаб чиқилди ҳамда амалиётга жорий этилмоқда. Комбинатда "мувофиқлик тизими" (комплаенс) ва коррупцияга қарши хизматлар ташкил этилди.

Ўзбекистон дунё учун очилмоқда

Шу йилнинг сентябрь ойида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев томонидан миллий иқтисодий инвестицияларни жалб қилишнинг кенг қўламли дастури эълон қилинди. Унга асосан,

капитал қўйилмаларни 120 миллиард долларга етказишга эришилади, бунда камида 70 миллиард доллар хорижий инвесторлар ҳисобидан жалб қилинади. Бу муҳим режа Ўзбекистонга Марказий Осиёдаги энг тез ривожланаётган ва инвестициявий жозибадор иқтисодиётга айланиш имконини беради. Президентнинг кўрсатмаларини бажариш мақсадида, сўнгги йилларда ҳукуватимиз томонидан бир қатор соҳалар, жумладан, банк ва молия соҳалари ислоҳ қилинди ва бу хорижий инвесторлар учун тўсиқларни бартараф қилишга имкон яратяпти.

Пировардида, Ўзбекистон дунё учун очилмоқда. Жумладан, яқинда Тошкентда бўлиб ўтган “Ўзбекистон: иқтисодий ислоҳотларнинг ютуқлари ва уларнинг истиқболлари” мавзусидаги иқтисодий форум Ўзбекистон иқтисодиётининг глобал бозорларга кириб бориши йўлидаги муҳим босқич бўлгани ҳам фикримиз тасдиғидир. Иқтисодий форум мамлакатимиз тараққиётида янги давр бошланганининг амалий ифодаси ва эътирофининг ёрқин намоёишига айланди, десак айни ҳақиқатдир. Форумда жаҳоннинг 300 га яқин энг йирик халқаро молия институтлари, хорижий ҳукуматлар, йирик банклар ва инвесторлар, консалтинг ва аудит фирмаларининг юқори мартабали вакиллари иштирок этгани унинг нуфузини кўрсатди.

Ушбу форумда дунёнинг етакчи эксперт ва таҳлилчилари юртимизда олиб борилаётган ислоҳотларга юқори баҳо берди. Бу эса, ўз навбатида, бизга куч-қувват бағишлаб, янги довларни эгаллашимизга ишонч уйғотди. Янги ғоялар учун муҳим замин яратилаётгани алоҳида таъкидланди. Улар Ўзбекистон дунёда очиқланиб боравериши ва мамлакатимизда олиб борилаётган ислоҳотлар самарали кечишига юксак ишонч билдирди.

Анжуманда Навоий кон-металлургия комбинати вакиллари ҳам иштирок этиб, чет эл компаниялари, молия институтлари вакиллари билан Ўзбекистонда амалга оширилаётган иқтисодий ислохотлар, тўпланган тажриба таҳлил қилинди, ислохотларни янада чуқурлаштириш, самарадорлигини ошириш механизмлари муҳокама этилди. Бу эса, ўз навбатида, хорижий ҳамкорлар билан истиқболли режаларни рўёбга чиқариш, ўзаро манфаатли битимларни тузишга имконият яратди.

Янгича форматда ўтган анжуманда макроиқтисодий ислохотлар, давлат иштирокидаги корхоналар трансформацияси, капитал бозорини ривожлантириш, давлат-хусусий шериклик лойиҳалари ва хусусийлаштириш йўналишлари атрофлича муҳокама этилгани иштирокчилар учун жуда қизиқарли бўлди. Тадбир давомида қатор молиявий институтлар билан ҳамкорлик юзасидан музокаралар олиб борилди. Мамлакатимизда илк бор ўтказилган бу форум, қайсидир маънода, биз учун яқин йиллардаги режаларимизни амалга оширишда кенг имкониятлар эшигини очди.

Навоий кон-металлургия комбинатида сўнгги йилларда амалга оширилган ислохотлар ва келгуси беш йилликка режалаштирилган стратегия, шунингдек, гигант корхонани трансформация қилиш жараёни бўйича намойиш этилган тақдимот барчада катта қизиқиш уйғотди. Иштирокчилар комбинатни ривожлантириш дастури ва унинг амалдаги натижалари билан яқиндан танишди.

Янги лойиҳалар бўйича муҳокамалар жараёнида ҳамкорлик истиқболлари ва аниқ келишувларга эришиш учун таклифлар билдирилди. Унинг якуни бўйича, Ўзбекистон иқтисодиётининг байроқдори ҳисобланган Навоий кон-металлургия комбинати ва

Россия Федерациясининг ВТБ банки ўртасида комбинатнинг инвестиция дастурини молиялаштириш учун 1 миллиард долларлик ҳамкорлик битими имзоланиши форумнинг марказий воқеаси – форум доирасидаги энг йирик келишув бўлди. Бу нафақат комбинат, балки бутун кон-металлургия саноати ҳамда мамлакатимиздаги кўплаб соҳа тармоқларини ҳам ривожлантириш учун янги имкониятлар эшигини очади. Биз молиявий ёрдам билан бир қаторда, мазкур банк раҳбарияти иштирокида инвестицион дастурлар, шунингдек, ESG дастурини амалга ошириш, халқаро капитал бозорларида амалий ишларни биргаликда олиб боришга келишиб олдик.

Шуни мамнуният билан таъкидлаш керак, ВТБ томонидан комбинатга 1 миллиард АҚШ доллари миқдоридаги маблағ гаров шартномасисиз ажратилиши ҳамкоримизнинг корхонамизга бўлган юксак ишончидан далолатдир. Бу комбинатимиз жамоаси, раҳбару мутахассислари зиммасига улкан масъулият юклашини теран англаб турибмиз. Бунда биз амалий ишларимиз билан жавоб бериб, маблағлар мақсадли сарфланиши учун биринчи раҳбардан тортиб, барча даражадаги масъуллар тўла қафолатини ва бу жараёнларнинг очиқ ва шаффофлигини таъминлаймиз.

Мазкур банк томонидан ажратиладиган маблағ комбинатни яқин келажакда, янада аниқроқ айтганда, 2022-2026 йилларда ривожлантириш дастури доирасидаги инвестиция лойиҳаларини амалга оширишга йўналтирилади. Маблағ зарур асбоб-ускуналар, замонавий техника ва технологиялар харидларига йўналтирилади ва бу борада мутлақо шаффофлик таъминланади.

Комбинат томонидан “Пистали” кони негизида йилга 4 миллион тонна олтин маъданини қазиб олиш

ва қайта ишлайдиган 6-гидрометаллургия заводи барпо этилади. Натижада, 2 мингдан ортиқ янги иш ўринлари яратилади. “Нуқракон” ва “Косманачи” конларидан кумуш таркибли маъданларни қазиб олиш ва қайта ишлаш мажмуаси ишга туширилади. Бунинг натижасида кумуш ишлаб чиқариш 20 тоннадан 200 тоннага етказилади. Шунингдек, 2-гидрометаллургия заводида қайта ишлаш қувватини, “Турбай” конини ўзлаштириш, “Қорақўтан” олтин конида маъданларни қазиб олишни кенгайтириш каби кўплаб лойиҳалар амалга оширилади.

Ислохотларнинг бош мақсади – харидлар шаффофлиги, халқаро стандартлар асосида иш ташкил этиш, коррупцияга қарши курашиш ва маҳсулот таннархини пасайтириш. Корхонани бу соҳада дунёдаги энг жозибador компанияга айлантиришга эришилади.

Чуқур ўйлаб кўриб, фикр юритсак, кейинги йилларда кон-металлургия саноатида эришилган ютуқлар жуда кўп. Янгиланишларнинг ҳаётбахш руҳи бугун Навоий кон-металлургия комбинатида ҳам кириб келди.

Бугун Ўзбекистон юксак тараққиёт йўлига чиқяпти. Олдимизда эса катта довларни забт этишдек улў мақсадлар ҳамда шунга яраша ютуқ ва марралар турибди. Бир сўз билан айтганда, дунёга юзланаётган янги Ўзбекистон улкан ислохотлар йўлидан бормоқда.

Қувондиқ САНАҚУЛОВ,

*“Навоий кон-металлургия комбинати”
акциядорлик жамияти бошқарув раиси – бош директори.*

*“Янги Ўзбекистон” газетасининг 2021 йил 19 октябрдаги
207-сони.*

***“Алишер Навоий ижодий меросининг башарият
маънавий-маърифий тараққиётидаги
ўрни” мавзусидаги халқаро илмий-амалий
конференциядаги
МАЪРУЗА***

**Ассалому алайкум, азиз конференция иштирокчилари!
Хурматли хонимлар ва жаноблар!**

Авваламбор, “Алишер Навоий ижодий меросининг башарият маънавий-маърифий тараққиётидаги ўрни” мавзусидаги халқаро конференциянинг барча иштирокчиларини чин қалбимдан самимий қутлайман.

Бугун сиз қадрли меҳмонлар, республикамиз ва хориждаги навоийшунослар, маънавиятимизнинг етук намояндалари, атоқли шоир ва адиблар, кенг жамоатчилик вакиллари буюк мутафаккир шоиримиз номи билан аталувчи навқирон вилоятда кўриб турганимиздан беҳад мамнунмиз.

Ушбу халқаро конференция Муҳтарам Президентимиз Шавкат Миромонович Мирзиёев ташаббуси билан ташкил этилиб, 2016 йилдан буён Навоий вилоятида кенг миқёсда ўтказиб келинаётгани буюк мутафаккир бобомизга бўлган чуқур ҳурмат рамзидир.

Бугунги кунда мамлакатимизда шиддатли ислохотларни амалга оширишда икки мустаҳкам устунга, яъни, бозор тамойилларига асосланган кучли иқтисодиётга ҳамда аждодларимизнинг бой мероси, миллий ва умуминсоний ғояларни ўзида мужассам этадиган маънавиятига таянилмоқда. Бу борада биз, энг аввало, Алишер Навоийнинг асарларига таянамиз, чунки буюк мутафаккиримиз асарлари ҳар жиҳатдан юксак тарбиявий аҳамиятга, улкан фалсафий жозибага эга.

Илмий-амалий конференциянинг “Алишер Навоий ижодий меросининг башарият маънавий-маърифий тараққиётидаги ўрни” деб номланишиёқ бобокалонимиз жаҳон адабиётининг буюк намояндалари билан бир сафда туриши, унинг асарлари умуминсоний қадриятларга хизмат қилишидан далолат бераяпти. Алишер Навоийни англаш, асарларини кенг халқ оmmasига, оддий ўқувчиларгача етказиш борасида ҳали кўп иш қилишимиз керак десам, сиз, анжуман иштирокчилари фикримга қўшиласиз, деб ўйлайман.

Туркий тилда қисқа даврда “Хамса”дек ўлмас ижод намунасини яратган буюк аждодимиз Алишер Навоийнинг инсонни буюкликка ва эзгу ишларга даъват этувчи ҳар бир асари халқимиз барча қатламлари қалбига кириб бориши ва теран мазмун билан уларнинг маънавий оламини бойитишга эришишимиз ҳам қарз, ҳам фарздир.

Алишер Навоий ижодига бағишланган халқаро конференцияларни ўтказиш анъана тусига кириб бораётганлиги, мамлакатимизда улуғ шоир ижодини ўрганиш, тадқиқ қилишга алоҳида эътибор қаратилаётганлиги шундай яхши ният қилишга тўла асос бўла олади.

Шу ўринда, янги сайланган Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг лавозимга киришиш тантанали маросимига бағишланган Олий Мажлис палаталари қўшма мажлисидаги нутқидан Алишер Навоий орзу-умидларига муштараклик касб этган фикрларни келтирмоқчиман. Жумладан, Юртбошимиз: “Халқ давлат органларига эмас, давлат органлари халқимизга хизмат қилиши керак, деган даъватга қўшимча қилиб айтмоқчиман: “Раҳбарлар фақат давлатга эмас, аввало инсон ва оилага, уларнинг қонуний манфаатларини таъминлашга хизмат қилиши ке-

рак". ...Улуғ аждодларимиз айтганидек, раҳбар халққа юк бўлмаслиги, аксинча, халқнинг юкини елкасига олиши керак", дея таъкидладилар.

Навоий яшаб ўтган давр билан бугунги кунни қарийб олти аср ажратиб турибди. Аммо, муҳтарам Президентимиз нутқидаги долзарб ва ҳаётбахш сўзлар буюк шоирнинг "Одами эрсанг демагил одами, Ониким йўқ, халқ ғамидин ғами" сатрлари билан нақадар ҳамоҳанг. Назаримда Алишер Навоий даҳосининг буюклиги ҳам шунда!

Азиз анжуман қатнашчилари!

Муҳтарам устозлар энди рухсатларингиз билан Навоий кон-металлургия комбинати ҳақида қисқача айтиб ўтсам. Навоий кон-металлургия комбинати нафақат республикамизда, балки дунё миқёсида йирик ишлаб чиқариш корхонасидир. Комбинат замонавий техника ва технологиялар билан жиҳозланган корхоналари, илмий салоҳияти юқори бўлган йирик мажмуадир. Ноёблиги шундаки, унда қазилма бойликларни геологик қидириш, уларни қазиб олиш, қайта ишлаб, сифатли тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришгача бўлган жараёнлар амалга ошириладиган замонавий саноат кластеридир.

Мустақиллик даврида комбинат ишлаб чиқариши жадал ривожланиш ва юксалиш сари йўл тутди. Айниқса, кейинги беш йилда комбинат янгидан янги марраларни эгалламоқда. Жумладан, кейинги беш йилда қиймати 2,4 миллиард доллар бўлган 16 та лойиҳанинг амалга оширилиши комбинат тарихида янги тараққиёт даврини бошлаб берди.

Истиқлолнинг дастлабки йилларида корхонада 50 тоннага яқин олтин ишлаб чиқарилган бўлса, айни пайтда бу кўрсаткич қарийб 90 тоннани ташкил этапти. Яқин йилларда Навоий кон-металлургия ком-

бинатида ишлаб чиқариш ҳажми 100 тоннага етказилади. Кумуш ишлаб чиқариш бугунги кундаги 20 тоннадан 200 тоннага етказилади.

Бундай муваффақиятларга қандай эришилмоқда деган саволга, аввало, ишлаб чиқаришнинг барча жараёнларига янги инновацион ёндашув орқали эришилмоқда деб жавоб берган бўлардим.

Илм-фан ютуқларини ишлаб чиқаришга интеграциялаш, инновацион лойиҳалар, техник тежамкор ечимлар, ноёб технологияларни амалиётга жорий этиш фаолиятимизнинг асосий қисмига айланиб бораёпти. Бунинг натижасида барча соҳаларда юқори самарадорликка эришилмоқда.

Комбинат олим ва мутахассисларининг таркибида олтин бўлган, қайта ишланиши қийин сульфидли рудалардан олтин ажратиб олиш усули бўйича олиб борган илмий изланишлари Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бутунжаҳон Интеллектуал мулк ташкилоти томонидан тан олиниб, олтин медаль билан тақдирланганлиги бунинг исботидир.

Шуни алоҳида таъкидлаб ўтиш жоизки, комбинат учун малакали мутахассисларни тайёрлашда Навоий давлат кончилик институтининг ўрни катта бўлмоқда. Келгусида институт базасида Политехника университетини барпо этиш бўйича ишларни олиб бормоқдамиз.

Азиз дўстлар!

Бугунги кунда Қизилқум саҳросида фидокорона меҳнат қилаётган замонамиз Фарҳодлари мисолида Навоий бобомиз ўз асарларида тарғиб этган бунёдкорлик, меҳнатсеварлик, инсонпарварлик ғояларининг ижобат бўлаётганлигини кўриш мумкин.

Бир пайтлар қуш учса қаноти, одам юрса оёғи қуя-
диган саҳро бағрида замон Фарҳодлари уни ўзлашти-
риб, Навоий, Зарафшон, Учқудуқ ва Зафаробод каби
ғўзал шаҳарларни бунёд этишди. Минглаб Фарҳодла-
римиз бу ерга келибўз Ширинларини топишди. Шунини
мамнуният билан айтиш мумкинки, бу Фарҳод ва Ши-
ринларнинг ҳаёт мевалари бўлган фарзандлари ҳам
ўз ота-оналарининг шарафли ишларини давом этти-
риб, қончи ва металлурглари сулоалари пайдо бўлди.

Алишер Навоий қуйлаган миллатлараро тотувлик-
ни комбинат жамоаси мисолида ҳам кўриш мумкин.
Жамоамизда ўзбек, қozoқ, рус, украин, татар, тожик
каби 30 дан ортиқ миллат вакиллари бир тану бир
жон бўлиб, юртимиз раvнақи ва унинг иқтисодий са-
лоҳиятини ошириш йўлида фидокорона меҳнат қи-
лишмоқда.

Комбинат бўлинмалари ишчи-ходимлари ўртасида
маънавий-ахлоқий ва ижтимоий-сиёсий мавзуларга
бағишланган тадбирларда тажрибали профессор-ўқи-
тувчилар ҳамда таниқли шоир ва ёзувчиларнинг
иштироки таъминланаётганлиги тадбирлар таъсир-
чанлигини оширмоқда.

Жумладан, жорий йилда Навоий, Зарафшон ва
Учқудуқ шаҳри ҳамда Зафаробод қўрғонида буюк
мутафаккир, шоир ва давлат арбоби Алишер Навоий
таваллудининг 580 йиллигига бағишланган маъна-
вий-маърифий тадбирларда таниқли олимлар Нурбой
Жабборов, Олим Давлатов, Шаҳло Ҳожиева ва Тоҳир
Ҳўжаевлар иштирок этишди.

Жорий йилда комбинат томонидан буюк мута-
факкир ва шоир Алишер Навоий таваллудининг 580
йиллиги муносабати билан "Қуёшлиқ истасанг, касби
камол эт..." номли ғазаллар тўплами тайёрланди ва 15
минг нусхада чоп этирилди.

Комбинатда бугунги кунда 8 нафар фан доктори, 28 нафар фан номзодлари фаолият олиб бормоқда. Улар томонидан кейинги йилларда 30 дан ортиқ китоблар чоп этилди. Комбинат тизимида 350 минг нусхадан ортиқ илмий-техник ва бадий китоб фондига эга кутубхоналар мавжуд.

Қадрли тадбир иштирокчилари!

Алишер Навоий номи асрлар оша халқимизнинг бирлиги, буюклиги, фахру ифтихори тимсоли бўлиб келмоқда. Шу пайтга қадар неча-неча авлодлар бу буюк зотнинг ижодий меросидан баҳраманд бўлиб ўсди. Инсоният бор экан, ўзбек миллати яшаркан, Навоий номи ҳам у билан тенгма-тенг яшаши муқаррар.

Шоир асарларида илгари сурилган ватанпарварлик, меҳнатсеварлик, миллатлараро тенглик, бағрикенглик сингари ўлмас ғоялар ҳеч қачон ўз қиммати-ни йўқотмайди.

Бугун аجدодларимизни улуғлаш, шу асосда ўзбек номини, Янги Ўзбекистон, деган буюк юртни бутун дунёга тараннум этишга киришган эканмиз, барчангизни Навоий даҳосини кенг тарғиб этишга чақираман!

Шу эзгу мақсад йўлида барчангизга сиҳат-саломатлик, янги ижодий ютуқлар, оилавий фаровонлик, фарзандлар камолини кўриш бахти насиб этишини тилайман.

Эътиборингиз учун раҳмат!

ЯНГИ ЮКСАЛИШ ДАВРИ

Навоий кон-металлургия комбинати жамоаси олдига катта масъулият ва улкан вазифаларни қўймоқда

Табиат каби жамият ҳам доимо ўзгариш ва янгиланишга юз тутди. Бу жараёнда янги марра ва улкан довларни забт этишда халқни бир мақсад йўлида бирлаштириш ва сафарбар этиш жуда муҳим аҳамиятга эга.

Бугун янги Ўзбекистон ғояси меҳнаткаш ва бунёдкор халқимиз томонидан қўллаб-қувватланиб, умумхалқ ҳаракатига айланмоқда. Бу улғувор ғояни амалга оширишда ва кўзланган марраларни эгаллашда ҳар биримиз масъулиятни ҳис этиб, ғайрат-шижоат билан меҳнат қилишимиз керак. Президентимиз томонидан ишлаб чиқилган Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси халқимизнинг орзусини рўёбга чиқаришда барчамизга дастуриламал бўлади.

Айни пайтда Ўзбекистонда тараққиётнинг юксак босқичи — Учинчи Ренессансга пойдевор қўйилмоқда. Учинчи Ренессанс янги тараққиёт, янги марралар, янги имкониятлар демакдир.

Президентимизнинг лавозимга киришиш тантанали маросимидаги нутқида: “Ҳаммамиз кўриб турибмиз — бугун замон жуда тез, мислсиз шиддат билан ўзгармоқда. Шунинг учун биз ислохотларимиз суръатини асло пасайтирмасдан, фақат олдинга боришимиз, ҳар бир соат, ҳар бир кундан унумли фойдаланишимиз керак”, дея таъкидлагани замирида улғуниятларни амалга оширишдаги юксак масъулият ўзифодасини топган.

Ўзбекистондаги ислохотлар марказида инсон қадри турибди. Унинг ҳуқуқ ва эркинлигини таъминлаш, тинч ҳаётни кафолатлаш, муносиб меҳнат ва яшаш шароитларини яратиш каби вазифаларга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Инсон қадри улуғланган юртда, албатта, файзу барака ва фаровонлик бўлади. Бундай юртда фуқаролар ислохотларни қўллаб-қувватлаш билан бир қаторда унинг асосий ҳаракатлантирувчи кучи ва фаол иштирокчисига айланади.

Президентимиз ташаббуси билан ишлаб чиқилган Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегиясида барча соҳалар қатори кон-металлургия тармоғига ҳам катта вазифалар қўйилмоқда.

БУГУНГИ КОМБИНАТ КЕЧАГИ КОМБИНАТ ЭМАС

Навоий кон-металлургия комбинати нафақат республикада, балки дунё миқёсида йирик ишлаб чиқариш мажмуасидир. Мустақиллик йилларида кончиларимизнинг фидокорона меҳнати туфайли комбинат дунёнинг энг улкан олтин ишлаб чиқарувчи корхоналаридан бирига айланди.

Жамоамиз шиддатли давр билан ҳамқадам одимламоқда. Негаки, бугунги кунда “яшил” иқтисодиётни ривожлантириш, халқаро бозорларни эгаллаш учун давлатлар ҳамда йирик корхоналар ўртасида кескин рақобат кучаяётгани шуни тақозо этяпти. Жаҳон иқтисодиётидаги кучли рақобат ва замонавий ишлаб чиқариш муносабатлари бизни янгича ишлашга, янгича ёндашувларга чорламоқда.

Комбинатда Президентимиз ташаббуси билан бозор муносабатлари талабларидан келиб чиқиб, барча йўналишларда бошқарувнинг янги, замонавий шаклига ўтиляпти. Шу пайтгача давлат корхонаси сифатида фаолият кўрсатган Навоий кон-металлургия

комбинати трансформация қилинмоқда. Бундан кўзланган мақсад унинг халқаро молия бозорига чиқшини таъминлаш ва давлат кафолатисиз хорижий инвестицияларни жалб қилиш имкониятларини яратишдир. Бугунги кунда мамлакатимизда олтин ишлаб чиқарувчи энг йирик корхона — «Навоий кон-металлургия комбинати» акциядорлик жамияти сифатида фаолият бошлади.

Бу борадаги ишлар давом эттирилиб, 2023 йилда халқаро молия бозорида комбинат акцияларини сотиш (IPO) жараёни амалга оширилади.

Айни вақтда молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларини (IFRS) татбиқ этиш, ҳисоб ва ҳисобот бўйича халқаро стандартлар (ISAR) тамойили ва талабларига мувофиқ корпоратив маълумотларни ошкор қилиш тизимини жорий қилиш, глобал ҳисобот ташаббусига (GRI) мувофиқ, жумладан, иқтисодий, ижтимоий ва экологик масалалар (ESG) бўйича маълумотларни чоп этиш, жаҳонда тан олинган илғор тажрибалар (Corporate Governance Best Practices)дан келиб чиққан ҳолда замонавий корпоратив бошқарув тизимига ўтиш бўйича нуфузли компаниялар билан ҳамкорлик қилинмоқда.

Мамлакатимизда кон-металлургия соҳасини юқори босқичга кўтариш, янги конларни ўзлаштириш, мавжуд корхоналарни замонавий самарадор технологиялар билан жиҳозлашда кончиларга катта амалий ёрдам берилмоқда. Бунда, аввало, қазилма бойликлар захираларини аниқлаш муҳим ўрин тутати. Бу эса геология тармоғини ривожлантириш билан чамбарчас боғлиқдир.

Президентимиз ташаббуси билан Геология фанлари университети ташкил этилгани бу борадаги тизимли ишларнинг самараси ўлароқ, соҳада илгари

кузатилмаган ислоҳотлар бошланганидан далолат беради.

Комбинат илмий салоҳияти юқори йирик саноат мажмуаси ҳисобланади. У қазилма бойликларни геологик қидириш, қазиб олиш, қайта ишлаш ва сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришгача бўлган жараёнлар тўлиқ бажариладиган замонавий саноат кластеридир.

Комбинатимиз жамоаси йирик лойиҳалар устида тинимсиз ишламоқда. Янги йилда «Пистали» кони негизида йилига 4 миллион тонна олтин маъданини қайта ишлайдиган 6-гидрометаллургия заводи қурилиши бошланди. Шунингдек, яқин йилларда «Нуқракон» ва «Косманачи» конларидан кумуш таркибли маъданларни қазиб олиш ва қайта ишлаш мажмуалари қурилиши ҳамда «Турбой», «Қорақўтан» олтин конларида маъдан қазиб олиш лойиҳалари амалга оширилади.

Бу каби лойиҳалар туфайли яқин йилларда комбинатда олтин ишлаб чиқариш ҳажми 100 тоннадан ошади, кумуш ишлаб чиқариш эса 20 тоннадан 200 тоннага етказилади.

Бундай муваффақиятларга эришда, аввало, Президентимизнинг кончиларга кўрсатаётган эътибори, ишлаб чиқариш жараёнларида қўлланилаётган инновацион ёндашув муҳим омил бўлмоқда.

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЯНГИ ОЛТИН ЗАВОДЛАРИ

Кейинги йилларда босиб ўтган йўлимизга назар ташласак, эртанги кунимизга, ўз куч ва имкониятларимизга бўлган ишончимиз янада ортади. Бундан беш йил олдин бошланган инвестицион лойиҳалар айни пайтда ўз натижаларни бермоқда. Очигини айтиш керак, бу ишларни бошлаш даврида уларни ўз вақтида

амалга ошира олар эканмизми, деган ҳадик ҳам бор эди.

Халқимизда "Кўз — қўрқоқ, қўл — ботир", деган ажойиб ҳикмат бор. Жамоамизнинг малакали мутахассис ва муҳандислари, тажрибали лойиҳачи ва моҳир қурувчилари ҳамда кўплаб ҳамкор ташкилотлар билан белимизни маҳкам боғлаб, кўзлаган марраларни эгаллаш учун тинимсиз меҳнат қилмоқдамиз.

Шу ўринда таъкидлаб ўтиш жоизки, бир пайтлар завод ёки оддий бир цехни ишга туширмоқчи бўлсак, четдан мутахассислар жалб қилинарди. Сўнгги йилларда бунга тамоман чек қўйдик. Ўзимизнинг маҳаллий кадрлар бой тажриба тўплаб, замонавий технологияларга асосланган, халқаро стандартларга тўла жавоб берадиган заводлар қуришни мукамал ўзлаштириб олди. Бу, албатта, бизнинг энг катта ютуғимиз, десак айни ҳақиқатдир.

Яна бир муҳим маълумотни айтиб ўтсам. Илгари ишлаб чиқариш корхонаси қурилса, оддий болтигача четдан олиб келинарди. Бугун эса улар заводларимизда ишлаб чиқариляпти. Ҳозир ҳатто илгари четдан валютага олиб келинадиган кўплаб дастгоҳлар, асбоб-ускуналар, бутловчи материаллар қатори шарли тегирмонлар ҳам Навоий машинасозлик заводи ва кон бошқармалари цехларида тайёрланмоқда.

Мустақиллигимизнинг 30 йиллиги арафасида давлатимиз раҳбарининг 7-гидрометаллургия заводида ташрифи барчамизни беҳад руҳлантириб, ишларимизга қанот бағишлади. Президентимиз 2017 йил 28 мартда Навоий вилоятига ташрифи чоғида 5-гидрометаллургия заводи қурилишига тамал тоши қўйган эди. 2021 йилда завод ишга туширилди. Кон-металлургия соҳасида олтинни қайта ишлайдиган энг йирик корхона — мамлакатимиз фахри бўлган 2-гид-

рометаллургия заводида йилига 12 миллион тонна маъданни қайта ишлайдиган "Б" корпуси фойдаланишга топширилди.

Тажрибали муҳандис ва мутахассисларимизнинг тинимсиз меҳнати ва профессионал малакаси натижа-си бўлган бундай қувончли ютуқлар билан ҳар қанча фахрлансак арзийди.

ТАЪЛИМ, ИЛМ-ФАН ВА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ИНТЕГРАЦИЯСИ

Таълим, яъни инсон капиталини ривожлантиришга катта эътибор тараққий этган давлатлар эришаётган муваффақиятларнинг асосий омилларидан биридир. Аслида ҳам инсон капиталини ривожлантирмасдан туриб, тараққиётга эришиб бўлмайди.

Шу мақсадда, мамлакатимизда кейинги йилларда олий таълим тизимини тубдан ислоҳ қилиш, моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, соҳа вакиллари меҳнатини муносиб рағбатлантириш, янги олий ўқув юртлари ва нуфузли олийгоҳларнинг юртимиздаги филиалларини ташкил этиш бўйича катта ишлар қилинди.

2016 йилда Навоий давлат кончилик институти-нинг 2000 нафар талабага мўлжалланган замонавий ўқув бинолари фойдаланишга топширилди. Институт ўқув жараёнлари учун энг замонавий ўқув ва илмий лаборатория жиҳозлари олиб келинди. Бу тез орада ўз натижаларини бера бошлади. Бундан 10 йил муқаддам институтда санокли фан докторлари бўлган бўл-са, бугунги кунда бу ерда 29 нафар фан доктори ҳамда 72 нафар фан номзоди фаолият кўрсатмоқда.

2021 йил 13 октябрда Навоий шаҳрида сайловчи-лар билан бўлган учрашувда Президентимизнинг На-воий давлат кончилик институти негизидан 15 минг

талаба ўқийдиган Политехника университетини ташкил этиш бўйича билдирган таклифи кончилик ва металлургия соҳаси учун мутахассислар тайёрлашни янада юқори босқичга кўтариш орзусининг рўёбга чиқишига қанот бўлди.

Бу қандай натижа беради? Энг аввало, соҳа учун кадрлар тайёрлашда халқаро стандартлар жорий этилиши туфайли ишлаб чиқариш корхоналарига малакали мутахассислар етказиб берилади. Иккинчидан, университетда профессор-ўқитувчи ва талабалар тегишли соҳаларнинг илмий-техник муаммоларига йўналтирилган илмий тадқиқот ишларига жалб этилади.

Бугун Ўзбекистон янги тараққиёт йўлига чиқяпти. Олдимизда катта довларни забт этишдек улкан марралар турибди. Янги Ўзбекистонни энг ривожланган давлатлар қаторида кўришдек улуғвор мақсад халқимиз томонидан тўла қўллаб-қувватланиб, умумхалқ ҳаракатига айланди. Ана шу ҳаракатнинг олдинги сафларида бўлиб, уни рўёбга чиқаришга муносиб ҳисса қўшиш комбинат жамоаси учун юксак шараф ва зиммамизга катта масъулият юклайди. Ҳар бир соат, ҳар бир кундан унумли фойдаланиб, Тараққиёт стратегиясининг амалга ошишига муносиб ҳисса қўшамиз.

Қувондиқ САНАҚУЛОВ,
“Навоий кон-металлургия комбинати”
акциядорлик жамияти бошқаруви раиси –
бош директори.

“Янги Ўзбекистон” газетасининг
2021 йил 29 декабрдаги 264-сони.

МУНДАРИЖА

Вақт – бу имкониятлар калитидир	3
Улкан ишлаб чиқариш кластери	11
Эътибор ва эҳтиром тимсоли.....	25
Янгиланиш ва эзгулик айёми	30
Комбинат истиқболи йўлида	34
Ўзбекистон саноатининг байроқдори	41
Янги истиқболлар сари	59
Забт этилган довлар – изчил ислохотлар самараси ..	64
Дунёда муқобили бўлмаган технологиялар.....	76
Янги Ўзбекистонга улуғ байрамлар ярашади	86
Юксалиш ва янгиланишлар даври	90
Миллий саноатимизда янгиланишлар нафаси	100
Янги юксалиш даври	116

Қувондиқ САНАҚУЛОВ

**ЮКСАЛИШ ВА
ЯНГИЛАНИШЛАР ДАВРИ**

Туплам

Босишга 2022 йил 6 январда рухсат этилди.

Бичими 84x108 1\32. Босма табағи 13,0.

Шартли босма табағи 21,84.

Гарнитура "Cambria". Офсет қоғоз.

Адади 50 нусха. Буюртма №.

Баҳоси келишилган нархда.

«НКМК жамғармаси» давлат муассасаси босмахонасида чоп
этилди.

Босмахона манзили: 210200. Навоий шаҳри,

Жанубий қўчаси, 25-уй.

